

**FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ PROGRAMI**

**OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUKLARININ BİLGİ,
MEDYA, TEKNOLOJİ BECERİLERİ VE MEDYA
OKURYAZARLIK DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

RUMEYSA YILDIRIM

İSTANBUL, 2024

**FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ PROGRAMI**

**OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUKLARININ BİLGİ,
MEDYA, TEKNOLOJİ BECERİLERİ VE MEDYA
OKURYAZARLIK DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**RUMEYSA YILDIRIM
(220501005)**

**Danışman
(Prof. Dr. Esra Akgül)**

İSTANBUL, 2024

04/06/2024

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Temel Eğitim Anabilim Dalı Okul Öncesi Eğitimi Tezli Yüksek Lisans programı öğrencisi 220501005 numaralı Rumeysa YILDIRIM'ın hazırladığı "Okul Öncei Dönem Çocuklarının Bilgi, Medya, Teknoloji Becerileri ve Medya Okuryazarlığı Düzeylerinin İncelenmesi" konulu Yüksek Lisans tezi ile ilgili Tez Savunma Sınavı, 04/06/2024 Salı günü saat 14:00'da yapılmış, sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin **Kabulüne Oy Birliği** ile karar verilmiştir.]

Tez adı değişikliği yapılması halinde: Tez adının [.....]
[.....]
şeklinde değiştirilmesi uygundur.

	Jüri Üyesi	Karar
1.	(Danışman)Prof. Dr. Esra AKGÜL	KABUL
2.	Prof. Dr. Serdal SEVEN	KABUL
3.	Doç. Dr. İsa KAYA	KABUL
4.
5.
6.	(İkinci Danışman)*.....

*2. Danışman varsa doldurulması gerekmektedir.

ETİK BİLDİRİM

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bağılı olduğum üniversite veya bir başka üniversitedeki başka bir çalışma olarak sunulmadığını beyan ederim.

Rumeysa Yıldırım

TEŞEKKÜR

Tez hazırlama sürecinde farklı fikir ve yollar bulmam noktasında beni destekleyip yüreklendiren, hızlı ve etkili dönütleriyle bana yol gösteren, yapıcı eleştirileriyle emek veren gerek akademik yaşamı gerek karakteriyle örnek aldığım değerli danışman hocam Prof. Dr. Esra AKGÜL'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

İhtiyaç duyduğumda yardım ve bilgilerini sunan Doç Dr. Hatice MERTOĞLU'na, Doç Dr. Özkan SAPSAĞLAM'a çok teşekkür ederim. Savunmamda yer alarak değerli görüşleri ile tezimin gelişimine katkı sağlayan, Prof. Dr. Serdal SEVEN ve Doç. Dr. İsa KAYA hocalarıma da teşekkürlerimi sunarım.

Yüksek lisans yapma fikrimi daha ben ortaya koymadan dillendiren, yeterli gücü bulamadığım zamanlarda beni motive eden, bana dair sonsuz inancı ve desteği ile omzumda hep elini hissettiğim canım dostum Feyza Nur DEMİR'e; fikrime fikir katıp ufkumu açan, benimle heyecanlanıp benimle araştıran, desteklerini hep hissettiren sevgili dostum Tuğba KAYA'ya; yüksek lisans yolculuğuna birlikte çıktığım ve 4 silahşöre dönüştüğümüz arkadaşlarım Halime UZUN, Büşra Nur İNAN BÜNÜL ve Merve Nur KILIÇ'a araştırmacı ruhları, paylaşımcı tavırları için çok teşekkür ederim.

Yüksek lisans sürecimle birlikte yürüttüğüm 5 yaş Papatya Güneşi sınıfımın canım çocukları ve onların ebeveynlerine; çalışmalarımı canı gönülden destekleyen sevgili müdürüm Nazlı GÖÇBEN'e teşekkürlerimi sunarım.

Beni büyüten, destekleyen, derdimle dertlenen, her zaman sarıp sarmalayan canım annem Mükerrerem YILDIRIM'a, zorlandığım noktalarda ufuk açıcı önerilerde bulunup işlerimi kolaylaştıran, yolumu aydınlatan canım babam Ramazan YILDIRIM'a, mesleki ve akademik anlamda alanımda gelişmem için beni yüreklendiren, bana inanan canım kardeşim Mehmet Enes YILDIRIM'a, her daim yanımda olup benimle gülen benimle ağlayan canım kardeşim Ruveyda YILDIRIM'a teşekkür ederim. Büyüyüp yetişmemde büyük emeği olan, yorulmama dahi kıyamayan canım babannem Ayşe YILDIRIM'a teşekkür ederim.

Son olarak yreğimdeki sevginin, yüzümdeki gülümsemenin kaynağı olan; içimdeki çocuğun yetişmesinde emeği geçen herkese teşekkürü bir borç bilirim.

Rumeysa Yıldırım

OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUKLARININ BİLGİ, MEDYA, TEKNOLOJİ BECERİLERİ VE MEDYA OKURYAZARLIK DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

Rumeysa Yıldırım

ÖZET

21. yy teknolojileri pek çok gelişmeyi beraberinde getirmiş, gelişmeler değişikliklere ve bazı becerilerin ön plana çıkmasına sebep olmuştur. 21. Yy becerileri medya okuryazarlığını da kapsamı içerisine alan; yaşam ve kariyer becerileri, öğrenme ve yenilik becerileri (4Cs), bilgi-medya ve teknoloji becerilerinden oluşmaktadır.

Bu araştırmanın amacı; okul öncesi dönem çocuklarının bilgi, medya ve teknoloji becerileri ve medya okuryazarlığı düzeylerinin incelenmesidir. Araştırmada Eylem araştırması yöntemlerinden uygulayıcı eylem araştırması yöntemi kullanılmıştır. Uygulayıcı eylem araştırmaları; araştırmacının aynı zamanda uygulayıcı olmasına olanak tanıyarak çalışma grubundan derinlemesine bilgi edinilmesini sağlar.

Araştırmanın çalışma grubu İstanbul ilinde okul öncesi eğitim kurumuna giden 5-6 yaş grubunda 22 çocuktan oluşturmaktadır. Araştırma verilerini toplamak için “Çocuklar İçin Medya Okuryazarlık Ölçeği- Çımo” (36- 72 Ay) ile araştırmacı tarafından geliştirilen “Teknofiller Televizyon Sözlüğü”, “5-6 Yaş Çocuklar için 21. Yüzyıl Becerileri Ölçeği (DAY – 2)” ölçeğinden yola çıkılarak araştırmacı tarafından hazırlanan “Teknofiller Bilgi, Medya, Teknoloji Becerileri Çocuk Görüşme Formu”, ve “Demografik Bilgi Formu” kullanılmıştır. Veriler; MaxQda 2023 paket programı ile analiz edilmiştir. Araştırmaya katılan çocukların bilgi, medya ve teknoloji becerilerinin yüksek fakat medya okuryazarlık düzeylerinin düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bunun üzerine çocukların akıllı işaretlere yönelik bilgi ve becerilerinin artırılması için eylem planı uygulanmış ve medya okuryazarlık düzeyinin yükseldiği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Eğitim, Kitle İletişim Araçları, Medya Okuryazarlığı, 21. Yy Becerileri, Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri

AN INVESTIGATION OF INFORMATION, MEDIA, TECHNOLOGY SKILLS AND MEDIA LITERACY LEVELS OF PRESCHOOL CHILDREN

Rumeysa Yıldırım

ABSTRACT

21st century technologies have brought many developments, and these developments have led to changes and the prominence of certain skills. 21st century skills, which also includes media literacy, consists of life and career skills, learning and innovation skills (4Cs), information-media and technology skills.

The aim of this study is to examine preschool children's information, media and technology skills and media literacy levels. **In this study, practitioner action research method was used which is one of the action research methods.** Practitioner action researches allow the researcher to be a practitioner at the same time, thus enabling in-depth information to be obtained from the study group.

The study group of the study consists of 22 children in the 5-6 age group attending a preschool education institution in the province of Istanbul. In order to collect research data, "Technophiles Information, Media, Technology Skills Child Interview Form" and "Demographic Information Form" forms which are prepared by the researcher were used based on the materials named "Media Literacy Scale for Children- Cimo" (36 - 72 Months), "Technophiles Television Dictionary" which is developed by the researcher and "21st Century Skills Scale for 5-6 Year Old Children (DAY – 2)". The data were analyzed with the MaxQda 2023 package program. It was concluded that the children participating in the study had high information, media and technology skills, but low media literacy levels. In response, an action plan was implemented to increase children's knowledge and skills regarding smart signs and it was observed that the level of media literacy increased.

Keywords: Preschool Education, Mass Media, Media Literacy, 21st Century Skills, Information, Media and Technology Skills

ÖN SÖZ

Öğrenmenin en hızlı dönemlerinden biri olan okul öncesi dönem, çocuğun karakter gelişimi ve doğru alışkanlık kazanabilmesi için önemlidir. 21. Yüzyıl dünyası içerisinde kendini daha çok hissettiren teknoloji, erken yaşlarda çocukların yaşamı içerisinde yer etmekte ve onları savunmasız hale getirebilmektedir. Çocuğun farkındalığının arttırılabilmesi eğitimle mümkün olup bu sebeple; çocukların bilgi, medya ve teknoloji becerileri ile medya okuryazarlık düzeylerini inceleyen ve geliştirilmesine yönelik de formların yer aldığı bu çalışma ile alana katkı sunulması amaçlanmıştır.

Haziran,2024

Rumeysa Yıldırım

İÇİNDEKİLER

ÖZET	v
ABSTRACT	vi
ÖNSÖZ	viii
ŞEKİL LİSTESİ	x
GİRİŞ	1
1.PROBLEM DURUMU	1
2.ARAŞTIRMANIN AMACI	6
3.ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	6
4.ARAŞTIRMANIN SAYILTILARI	9
5.ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI	9
6.TANIMLAR	9
BİRİNCİ BÖLÜM	11
KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	11
1.1.OKUL ÖNCESİ DÖNEMDE 21. YÜZYIL BECERİLERİ	11
1.2.MEDYA OKURYAZARLIĞI	19
1.3.İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	27
1.4.UYGULAYICI EYLEM ARAŞTIRMALARI	35
İKİNCİ BÖLÜM	38
YÖNTEM	38
2.1.ARAŞTIRMANIN MODELİ	38
2.2.ÇALIŞMA GRUBU	41
2.3.VERİ TOPLAMA ARAÇLARI	43
2.4.VERİLERİN TOPLANMASI	48
2.5.GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK	49
2.6.VERİLERİN ANALİZİ.....	49
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	51
BULGULAR VE YORUM	51
1.OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUKLARININ BİLGİ, MEDYA, TEKNOLOJİ BECERİLERİNE YÖNELİK BULGULAR.....	51
2.OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUKLARININ MEDYA OKURYAZARLIK DÜZEYLERİNE YÖNELİK BULGULAR.....	71
3.ELDE EDİLEN DİĞER BULGULAR	87
TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	94
TARTIŞMA VE SONUÇ	94
ÖNERİLER	99
KAYNAKÇA	100
EKLER	109

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1.....	41
Şekil 2.....	42
Şekil 3.....	43
Şekil 4.....	44
Şekil 5.....	45
Şekil 6.....	45
Şekil 7.....	46
Şekil 8.....	48
Şekil 9.....	48
Şekil 10.....	50
Şekil 11.....	51
Şekil 12.....	51
Şekil 13.....	52
Şekil 14.....	53
Şekil 15.....	54
Şekil 16.....	56
Şekil 17.....	57
Şekil 18.....	59
Şekil 19.....	60
Şekil 20.....	62
Şekil 21.....	62
Şekil 22.....	63
Şekil 23.....	65
Şekil 24.....	66

Şekil 25	66
Şekil 26	67
Şekil 27	67
Şekil 28	68
Şekil 29	69
Şekil 30	69
Şekil 31	71
Şekil 32	71
Şekil 33	72
Şekil 34	72
Şekil 35	73
Şekil 36	73
Şekil 37	74
Şekil 38	75
Şekil 39	76
Şekil40	77

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, alt problemler, araştırmanın amacı ve önemi, araştırmaya yönelik sayılılar, sınırlılıklar ve tanımlar hakkında bilgi verilmektedir.

1.PROBLEM DURUMU

Yaşamın tüm alanlarına yansıyan bilgi ve iletişim teknolojilerindeki hızlı gelişmeler, bilginin evrenselleşmesine sebep olmuş; iletişim ortamları, biçimleri ve araçları farklılaşmış, kitle iletişim araçlarının kapsamı genişlemiştir. Tüm bu değişim ve gelişmeler ışığında toplumda yaşayan insanlardan beklenen beceriler de değişime uğramıştır (Karaman ve Karataş, 2009). Bu beceriler; 21. Yüzyıl becerileri olarak isimlendirilmektedir.

21. yüzyıl; insanların sosyal hayatını devam ettirebilmesi, yeni kültürlerin kodlarını çözümlenebilmesi, bilgiye ulaşarak kendini ifade edebilmesi kendini için yeni gereklilikler ortaya koymuştur. Bu gerekliliklerden biri de medya okuryazarlığıdır (Kalan, 2010). Medya okuryazarlığı ilk tanımlamalarda edebi metinlerin analiz edilmesi olarak ifade edilse de zamanla kitle iletişim araçları ile etkileşimin olumlu yaşantılara dönüştürülmesi biçiminde basılı yayınlar, sinematik ürünler, radyo ve televizyon programcılığı, interneti etkin kullanma ve analiz etme becerilerini de kapsar hale gelmiştir (Kubey, 2004; Hazar, 2023).

Günümüzde çocuklar bebeklik döneminden itibaren teknolojik cihazla bir arada vakit geçirdiğinden medya okuryazarlığı kavramı daha da önemli hale gelmektedir. Çocuklar eğitim yoluyla medya kültürünü tanır ve medya karşısında güçlü hale gelirler (Tallim, 2009, Aktaran; Kalan, 2011).

Eğitimin amaçları, içeriği ve yetiştirilmesi planlanan insan tipi ile okulların yapısı ve işleyişi, tarıma dayalı yaşam sürülen zamanlarda kırsal kesimin sosyal, kültürel ekonomik ihtiyaçlarına göre düzenlenirken sanayileşmenin bir sonucu olan kentleşmeyle birlikte değişime uğramıştır (Özdemir, 2011). Bu noktada

eğitimde yapılması gerekenler de değişime uğramıştır. Eğitimin görevi toplumun kültürel değerlerini gelecek nesillere aktarabilen, toplumun güvenliğini sağlayabilecek, farklı düşünebilen, eleştiren, sorgulayan, keşfeden, buluşlar yapan ve yaratıcılıkları gelişmiş nesiller yetiştirmektir (Ergün, 1994). Yetiştirilecek olan nesiller sadece kendi ülkesine değil; yaşadığı gezegene de katkı sunacaktır.

OECD lkelerinde geręekleřtirilen ve öğrencilerin topluma katılmak için edindikleri bilgi ve becerileri değerlendiren PISA sadece öğrendiklerini değil, bu bilgi ve becerilerin günlük yaşamdaki kullanım durumlarına ve hayata entegre ediş biçimleri araştırılmaktadır (OECD, 2007). Sınava katılan öğrenciler; önceki yıllarda sadece okuma-yazma, matematik ve fen ile ilgili sorulardan sorumlu olurken son yapılan sınavda öğrencilerin problem çözme, eleştirel düşünme ve iş birliği ile ilgili soruların da yer aldığı bölümlerin eklendiği görülmektedir (Dinler, Simsar ve Yalçın, 2021). Dinler, Simsar ve Yalçın'a (2021) göre PISA sınavlarında yapılan bu güncelleme, 21. yy. becerilerinin yakın gelecekte hayatımızın göz ardı edilemeyecek bir parçası olduğunun kanıtı olarak ifade edilmekte ve tüm ülkelerdeki öğretmenler tarafından 21. yy. becerilerinin farkındalığına ulaşması ve bu yönde uygulamalarının geręekleřtirilmesine dikkat çekilmektedir.

21. yüzyıl, teknolojide benzeri görülmemiş bir büyüme ve ardından gelen bilgi patlaması olan Dijital ağın başlangıcı olmuştur. 21. yüzyıl müfredatlar arası öğrenmeyi örneklemektedir. Çocukları gelecekteki yaşamlarına ve kariyerlerine hazırlamak için ilgili ve dikkat çekici gerçek hayat problemleriyle karşılaştırarak doğal problem çözme becerilerini geliştirmeyi hedefler (Beers, 2011). Böylelikle ocuklar; birer yetişkin olmadan da toplumu gözlemleyip sorunlara çözüm önerilerinde bulunabilecek becerilerle donatılmış olur.

Farklı kurum ve kuruluşlar tarafından gruplandırılan 21. yy. becerileri, değişik sayı veya isimle sıralanmış olsa da becerilerin ortak, destekleyici biçimde olduğu görülmektedir. 21. Yy becerileri bilişsel beceriler, 21. Yy. araştırmaları, bu

yüzyılda ihtiyaç duyulan beceriler; iş dünyasının ve meslek alanlarının da ihtiyaç duydukları özellikleri etkilemiştir (Voogt ve Roblin, 2012).

Eğitimin amacı, öğrencileri küresel bir toplumda üretken vatandaşlar olmaya hazırlamaktır. Bu bağlamda okullar temel akademik içeriği öğretirken öte yandan iletişim kurabilen, dşneabilen öğrenciler geliştirmelidir (Voogt ve Roblin, 2012). Bu sebepten ötürü P21'de, okul öncesi eğitimden başlanarak diğer eğitim kademelerindeki çocukların sahip olması gereken becerilere değinildiği görülmektedir (Beers, 2011).

İnsan yaşamının bir parçası haline gelen medya teknolojileri; geleneksel ve yeni medya teknolojileri olarak ikiye ayrılır. Radyo, televizyon, gazete vb. geleneksel medya araçları iken bilgisayar ve internet yeni medya araçları olarak gruplanır. Bilginin artması ve hızla yayılmasıyla birlikte bilgiyi etkin kullanabilen, analiz edebilen, eleştiren, teknoloji doğru biçimde kullanabilen bireylere ihtiyaç duyulmaktadır (Polat ve Odabaş, 2008, Aktaran; Karaman ve Karataş, 2009).

Bilginin iletildiği kanallar olan kitle iletişim araçlarının etkin kullanımı, bilgilerin analiz edilmesi, değerlendirilebilmesi ve iletilebilmesi becerileri medya okuryazarlığı olarak tanımlanmaktadır (Karaman ve Karataş, 2009).

Teknolojik gelişmelerle birlikte iletişim kanallarında oluşan çeşitlilik çocuklar, yetişkinler ve tüm yaş gruplarının ilgisini çekmiştir. Bu durum en çok çocukları etkilemiş ve kendisine sunulan malzemeyi seçme şansı olmayan ve bilinçsizce alan çocukların savunmasız kaldıkları ifade edilmektedir (RTUK, 2007). Medya araçlarının karşısında çocuklar korumasız kalmakta ve bu sebeple medya okuryazarlığı becerisine sahip olmaları önem arz etmektedir (İnan, 2015). Erken yaşlardan itibaren başlanarak yaşam boyu geliştirilmesi gereken bir beceri olan medya okuryazarlığı eğitimlerine okul öncesi dönemde başlanılmalıdır (Altun, 2009).

Toplumdaki bireye ve böylelikle topluma şekil veren medya, önemli bir güçtür. Medya kavramının yaşamları içerisinde doğrudan bulunan günümüz

çocuklarının medyanın olumsuz etkisinden korunabilmesi için medya okuryazarlığı becerisine ihtiyaç duymaktadır (Adıgüzel, 2005).

Çocuğun erken yaşlardan itibaren medya okuryazarı olma yolunda gelişebilmesi, kitle iletişim araçlarından gelen mesajları sorgulama ve değerlendirme becerisine sahip olması için öncelikle ebeveynlerin gerekli donanıma sahip olmaları gerekmektedir. Çocuğun aileden sonra yaşamında karşılaştığı önemli bir kişi olan öğretmenler de çocukların medya okuryazarı olmasında büyük bir etkiye sahiptir (Kalan, 2011).

2000’li yıllar itibariyle önemli hale gelen 21. Yüzyıl becerileri, bugünün ve geleceğin becerileri olarak tanımlanan; yaşam becerileri, kariyer becerileri, yenilikçi ve proje odaklı akademik çalışmadan oluşmaktadır. Yaşadığımız yüzyılda ihtiyaç duyulan beceriler 21. Yüzyıl becerileridir (Griffin, McGaw ve Care, 2018).

Alanyazın incelendiğinde okul öncesi dönem çocuklarının 21. Yy becerilerinin incelenmesine yönelik araştırmaların yapıldığı fakat çocuklarla ilgili bilgilerin ebeveynlerinden veya öğretmenlerinden elde edildiği görülmektedir. Ayrıca sadece bilgi, medya ve teknoloji becerilerinin tespitine yönelik hiçbir çalışma bulunmamaktadır. Çocukların yaşamlarında teknolojik cihazların ve medyanın yerinin bilinmiyor oluşu; okul öncesi dönem çocuklarına yönelik hazırlanan medya içeriklerinin çocuğun ruh dünyasındaki etkilerinin bilinmeyişi ve de çocukların yaş-gelişim düzeyleri ile hazır bulunuşluklarına uygun içeriklerin hazırlanmasına engel teşkil etmiş olacaktır. Bu bir problemdir çünkü; okul öncesi dönem insan yaşamında gelişimin en hızlı olduğu ikinci dönemdir ve çocuklar daha az çaba ile daha kalıcı öğrenmeler elde eder. Dolayısıyla maruz kaldığı içeriklerinin yaş-gelişim düzeyi ve hazır bulunuşluğuna uygunluğu olumlu bir iz bırakırken, tam tersi olumsuz bir iz bırakacaktır. Bu durum onun sağlıklı duygu ve düşünce dünyasının inşasına engel teşkil eder. Çocukların cihazları ve medyayı nasıl anlamlandırdıklarının anlaşılması onlar için uygun içerikler üretilmesini sağlayacak ve çocukların içeriklere karşı sorgulayıcı bakış açısına sahip olmaları, medya karşısında aktif konuma gelmelerini sağlayacaktır. Böylelikle teknolojik cihazları bilinçli kullanan, medya

kaynaklarını araştırıp sorgulayan bir neslin yetişmesine katkıda bulunmuş olacaktır. Hız çağında içinde sosyal medya daha da fazla biçimde yaşamımıza dahil olacak; bilinçli bir tavır sergileyemezsek algılarımız yönetilecektir. Bilgilerin çocuklardan edinilmemesi bir problemdir çünkü yaş grupları küçük olsa da çocuklarla ilgili bilgiler en iyi biçimde, onlarla çalışarak edinilebilir. Okul öncesi dönem çocukları yaparak yaşayarak öğrenirler. Okul öncesi öğretmenleri, çocukların kalıcı öğrenmelerini ve iyi alışkanlıklar edinmelerini sağlamak adına; oyunlaştırma, hikayeleştirme ve gösteri yöntemlerinden faydalanırlar. Bu sebeple çocuklarla yapılan görüşmelerde hikaye yoluyla bilgi, medya ve teknoloji becerileri; görsel kartlar yoluyla ise medya okuryazarlık düzeyleri tespit edilmiştir.

Basılı kaynakların azalarak teknolojik cihazların yaşamın tüm alanlarında varlığını her an daha da arttırması ve de teknolojik cihazların bebek ve çocukların hayatında da yer ettiği görülmektedir. Bebeklik döneminde akıllı telefonda açılan ninni ile uyutulup reklam izleyerek yemek yiyen, oyunlarını sokakta değil ekranlarda kuran ve cihazları kullanabilmesi ‘zekilik’ olarak adlandırılan bir toplumda büyüyen çocukların; teknolojik cihazların yaşamlarındaki yeri ile geleneksel-yeni medya ve akıllı işaretler hakkındaki bilgilerinin ortaya çıkarılması önemli hale gelmiştir. Pronötal (doğum öncesi) dönemden sonra gelişimin en hızlı olduğu dönem olan okul öncesi dönemde; bilgi, medya, teknoloji becerileri ve medya okuryazarlık düzeylerinin tespiti sayesinde çocuklar, teknolojik cihazlar ve medyanın olumsuz etkilerine karşı dirençli hale getirilebilecektir.

Bu sebeple; araştırma kapsamında Okul öncesi dönem çocuklarının bilgi, medya, teknoloji becerileri ve medya okuryazarlığı düzeylerinin nasıl olduğu eylem araştırması yönteminden uygulayıcı eylem araştırması kullanılarak incelenecektir.

Araştırmanın alt problemleri ise şu şekildedir;

Okul öncesi dönem çocuklarının bilgi, medya ve teknoloji beceri düzeyleri nasıldır?

Teknolojik cihazları tanımlama ve hakkında bilgi verme düzeyleri nasıldır?

Bir hikâye ya da masalda ana karakterin bakış açısı ile diğer karakterlerin bakış açısını karşılaştırabilme düzeyi nasıldır?

Yeni bir bilgiye ulaşabilmek için önceki deneyimlerinden faydalanma durumu nasıldır?

Teknolojik (telefon, tablet, bilgisayar) cihazları kullanabilme düzeyi nasıldır?

Okul öncesi dönem çocuklarının medya okuryazarlık düzeyleri nasıldır?

Ekrandaki akıllı işaretler hakkındaki bilgileri nasıldır?

Geleneksel ve yeni medya araçlarını tanıma düzeyi nasıldır?

2.ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmanın amacı, okul öncesi dönem çocuklarının bilgi, medya, teknoloji becerileri ve medya okuryazarlığı düzeylerinin incelenmesidir. Okul öncesi dönem çocukları medya ile iç içe yaşamakta ve ondan etkilenmektedirler. Mevcut araştırmalar incelenerek alandaki bilgilerin ortaya çıkarılması ve çocuklarla gerçekleştirilen görüşmeler sonucunda alana katkı sunulması hedeflenmektedir.

3.ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Araştırmanın bu kısmında alanyazında ‘medya okuryazarlığı’, ‘21. Yy becerileri’, ‘bilgi, medya, teknoloji becerileri’ araştırıldığında dijital ve basılı kaynaklarda erişilen makale, tez ve kitaplardaki bilgilere yer verilmiştir.

Alanyazın incelendiğinde, ülkemizdeki eğitim fakültelerinde öğrenim gören öğretmen adaylarının medya okuryazarlık düzeylerini ve algılarını inceleyen veya medya okuryazarlık düzeyleri ile farklı beceri veya tutumların arasındaki ilişkileri inceleyen çalışmaların var olduğu görülmektedir (Karataş, 2008; İnan, 2010; Som ve Kurt, 2012; Çepni, Palaz ve Ablak, 2015;Sarsar ve Engin, 2015; Aslan ve Basel, 2016;Uslu ve Yazıcı, 2016; Nalçalı, Meral ve Şahin, 2016;

Erişti ve Erdem, 2018). Okul öncesi öğretmen adaylarının medya okuryazarlık düzeylerini inceleyen araştırma (Tekin ve Erdoğan, 2020), Okul öncesi eğitime devam eden çocukların ve okul öncesi öğretmenlerinin dijital teknolojileri kullanımlarının incelenmesi (Kayış, 2022), Ebeveynlere yönelik bir yeni medya okuryazarlığı programının geliştirilmesi ve değerlendirilmesi (Çınar, 2023), farklı eğitim kademelerindeki öğrencilere yönelik yapılan araştırmalar; Etkili medya okuryazarlığı bağlamında medya metinlerini anlama ve çözümleme: Uygulama örneği (Naryaprağı, 2021), 3-6 yaş grubu çocukları olan ebeveynlere yönelik yapılan araştırma, Ebeveynlerin medya okuryazarlığına dair bilgi düzeyleri ile medya aracılıkları ve dijital oyunların çocuklarına olan etkileri arasındaki ilişkinin incelenmesi (Kırmusaoğlu, 2021), Okul öncesi öğretmenlerinin medya okuryazarlığı algıları üzerine bir inceleme: Erzurum ili örneği (Koçak,2019), Okul öncesi öğretmen adaylarının medya okuryazarlığı ve iletişim becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi (Durak,2021) biçiminde araştırmalar yer almaktadır.

2020 yılında Kadan ve Aral alandaki ihtiyaç doğrultusunda Çocuklar İçin Medya Okuryazarlık Ölçeğinin- Çımo (36- 72 Ay) Geçerlilik Ve Güvenirlik Çalışması ile çocuklara yönelik medya okuryazarlık ölçeğini alana kazandırmışlardır.

Fen bilimleri öğretmen adaylarının fende matematiğin kullanımına yönelik özyeterlik inançları, 21.yy becerileri ve aralarındaki ilişkinin incelenmesi (Başar, 2018), Temel robotik eğitiminin ortaokul öğrencilerin 21.yy becerilerine ve bilgi işlemsel düşünme becerilerine etkisi (Bal, 2019), 21.yy becerileri bağlamında okul yöneticilerinin değişen rollerinin öğretmen görüşlerine göre incelenmesi (Ceylan, 2019), 21. yy becerilerinin öğretime ilişkin öğretmen adaylarına yönelik bir ders programı tasarısı ve uygulanması (Durmuş, 2020), Fen bilimleri öğretmenlerinin 21. yy. becerileri düzeylerine ilişkin görüşleri (Kavukçu, 2021), Ortaöğretim öğrencilerinin 21.yy becerilerinin farklı değişkenlere göre incelenmesi (Ankara ili Altındağ ilçesi örneği) (Öçalan, 2021), Dijital öykü atölyesinin ortaokul öğrencilerinin 21. yy becerileri ve ders başarısına etkisi (Yıldız, 2021), Meslek lisesi öğrencilerinin 21. yy becerileri ve

umut düzeylerinin kariyer karar verme güçlüğü ile ilişkisinin incelenmesi (Konate, 2022), Annelerin duygu sosyalleştirme davranışları ile okul öncesi dönem çocuklarının 21. yy. becerileri ve psikolojik sağlamlık düzeyleri arasındaki ilişki (Kishalı, 2022), Bilişim teknolojileri ve yazılım dersinde dijital öykü kullanımının dijital okuryazarlık, 21. yy becerileri, akademik başarı ve kalıcılık üzerine etkisi (Kaptan, 2022), STEM temelli LEGO-Robot etkinliklerinin ilkökul 4. sınıf öğrencilerinin mühendislik algılarına, 21.yy becerilerine ve bilimsel yaratıcılıklarına etkisi (Akdağ, 2022), Argümantasyon Tabanlı Bilim Öğrenme (ATBÖ) destekli STEM eğitiminin 7.sınıf öğrencilerinin 21.yy becerilerine etkisi (Kutru, 2022), Öğretmenlerin STEM+S için sorgulamaya dayalı öğretim öz-yeterlilikleri ile 21.yy. becerileri öğretimi arasındaki ilişkinin incelenmesi (Durucu, 2022), Okul öncesi dönemdeki çocukların yürütücü işlevlerinin ekrana maruz kalma durumlarına göre incelenmesi (Dağaynası,2023) tez çalışması mevcuttur.

Simsar, Dinler ve Yalçın(2020) alandaki ihtiyaca binaen 4-5 yaş çocukları için 21. Yy becerileri ölçeği (DAY 1) ve 5-6 Yaş Çocukları için 21. Yy Becerileri Ölçeği (DAY 2)ni geliştirmişlerdir. Ayrıca bu ölçek bu araştırma kapsamında da faydalanılan bir ölçektir.

Alanyazında bulunan araştırmaların genel olarak farklı bölümdeki öğretmenlerle, farklı kademedeki öğrencilerle yapıldığı; okul öncesinde yapılmış olan çalışmaların ise anneler veya öğretmenler yoluyla edinilen bilgilerden ibaret olduğu görülmekte olup Okul Öncesi dönem Çocuklarının Bilgi, Medya, Teknoloji Becerileri ve Medya okuryazarlığı düzeylerine yönelik yeterli çalışmaya rastlanmamıştır. Ayrıca yapılan çalışmalarda 21. Yüzyıl becerilerinin bütün halinde ele alındığı ve tek bir alt boyutuna odaklanan çalışmaların yer almadığı görülmüştür. 21. yy becerileri arasında yer alan medya okuryazarlığı, okul öncesi dönem çocuklarının doğrudan veya dolaylı biçimde maruz kaldığı medyayı öğrenmesi, anlamlandırması çocukların erken dönemde bilinçlenmesi açısından önem arz etmektedir. Geleceğin yetişkinleri olacak olan okul öncesi dönem çocukları; Bilgi, Medya, Teknoloji becerileri ve Medya Okuryazarlığı alanında gelişmelidir.

4.ARAŞTIRMANIN SAYILTILARI

Çalışma grubunu oluşturan 5-6 yaş çocukları ile yapılan bireysel görüşmelerde çocukların odaklanarak yanıtladıkları, ebeveynlere gönderilmiş olan 'Kişisel Bilgi Formu' nun samimiyetle doldurulduğu varsayılmaktadır.

5.ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Araştırma; 2023-2024 eğitim-öğretim yılında İstanbul ilinde, araştırmacının kendi sınıfında bulunan 5-6 yaş grubu 14 erkek-8 kız çocuk ile sınırlıdır.

6.TANIMLAR

Okul Öncesi Eğitim; "Çocuğun doğumundan ilkokula başlayıncaya kadar süren döneme okul öncesi dönem, bu dönemdeki eğitsel etkinliklerin tümüne de okul öncesi eğitim adı verilir" (Oktay, 1990).

Medya; "Medya gazete, dergi, radyo gibi geleneksel araçlarla televizyon, sinema ve internet gibi görsel ve işitsel araçları bünyesinde bulunduran ve bu araçlar sayesinde her an insanlara mesaj ve iletiler sunan araçların tümünü kapsamaktadır" (Tanrıkulu, 2019).

Okuryazarlık; "Basılı ve yazılı materyalleri kullanarak tanımlama, anlama, yorumlama, yaratma, iletişim kurma ve hesaplama yeteneği" (Unesco, 2022).

Medya okuryazarlığı; "Seçme ve ayırt etme, sorma ve sorgulama, etrafımızda olup bitenlerden haberdar olma, pasif ve savunmasız olmamaktır" (Türkoğlu, 2017)

21. yy becerileri; "Günümüzde ihtiyaç duyulan, üretkenlik, yenilikçilik, eleştirel düşünme, problem çözme, iletişim, işbirliği, bilgi, medya ve teknoloji okuryazarlığı, girişimcilik, esneklik ve uyum gibi üst düzey becerilerdir" (Topçu ve Çiftçi, 2020).

Bilgi, medya, teknoloji becerileri; “Bilgiye erişim ve değerlendirme, bilgilerin kullanımı ve yönetimi, medya analizi, medya ürünleri oluşturma, teknolojiyi etkin biçimde uygulama olarak tanımlanmaktadır” (Konca ve Demirtaş İlhan, 2022).

BİRİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde, araştırma için önemli olan ve araştırmaya temel oluşturan kavramsal ve kuramsal çerçeve ile ilgili araştırmalara yer verilmiştir. Okul Öncesi Dönemde 21. Yüzyıl becerileri, Medya Okuryazarlığı ve Uygulayıcı Eylem Araştırmaları ana başlıkları alt başlıklar halinde ele alınmıştır.

1.1.OKUL ÖNCESİ DÖNEMDE 21. YÜZYIL BECERİLERİ

Bu bölümde okul öncesi dönemde 21. yüzyıl becerilerinden söz edilecek olup öncelikle bu becerilerin neler olduğundan söz edilecektir.

Yirminci yüzyılda yaşanan büyük değişimler toplumun tüm alanlarını etkilediği gibi eğitimi de etkilemiştir (Erdem, 2012). Dünyadaki değişimler göz önünde bulundurularak eğitim programlarının dönüştürülmesindeki amaç; 21. Yüzyılın taleplerini karşılayabilecek donanımda bireylerin yetiştirilmesidir (Tutkun, 2010). Günümüzde ülkelerin yaşamış olduğu küresel, ekonomik ve teknolojik değişimler, tüm sistemlerde değişikliklerin yapılmasını zorunlu kılmıştır. Eğitime de yansıyan bu değişim Okul öncesinden yükseköğretime, örgün eğitimden yaygın eğitime kadar bütün eğitim kademe ve türlerinde dünya standartlarını yakalamasına yönelik uygulamalara başlanmıştır (Erten, 2022).

Eğitim öğretim sürecini yöneten eğitim kurumları kalitenin arttırılmasını sağlamaktadır. Etkili ve kaliteli bir eğitimin sağlanmasının önkoşulu ise sistemi biçimlendiren üç ögenin (öğrenci, öğretmen, eğitim programı) uyumlu olmasıdır (Kalaycı, 2008).

1960 sonrası insanlık yaşamına giren küreselleşme, 21. yüzyılın en önemli olgularından biri olarak tanımlanmaktadır (Tutkun, 2010). 21. yüzyılda eğitimden beklenen; iş ve ticaretin taleplerini karşılayacak biçimde ezberden çok kişilerarası iletişim becerilerine ve küresel bir bakış açısına sahip,

işbirliği içerisinde çalışmaya uygun, dijital becerilere sahip ve yeniliklere açık bireylerin yetiştirilmesidir (Geisinger, 2016).

21. yy'da eğitimle ilgili pek çok ögenin (okul, ders programı, öğretmen, anne-baba, öğrenci) tanımlarının değiştiği görülmektedir. Okulun tek görevi belirli bilgi ve becerinin verilmesi değil; aynı zamanda topluma yön vererek onu şekillendirmesidir. Okulda kullanılan ders programları öğrencilere yalnızca konvansiyonel bilgileri aktarma anlayışı içerisinde olmamalı, öğrencileri gerçek hayata hazırlayacak biçimde düzenlenmelidir. Bu durumda öğretmenlere düşen görev ise bilgi aktarıcısı olmak yerine; yol gösterici lider pozisyonunda olarak öğrencilere gerekli rehberliği sağlayabilmesidir. Eğitimin merkezinde olan öğrenci, varolan bilgi, birikim ve kültürel değerleri öğrenerek kendi öğrenmelerini yönetmeli ve hayat boyu öğrenen olmalılardır. Eğitimin bir diğer kolu olan anne babalar ise okula ve ders programlarına katılım göstermeli, okul-aile işbirliği sağlanmalıdır (Çalık ve Sezgin, 2005).

21.yüzyılda, çeşitli dijital teknolojiler farklı araçlar yoluyla aktarım kolaylığı sağlamıştır. İnternetin insan yaşamında yer edinmesiyle birlikte istedikleri bilgiye istedikleri hızda ulaşabilme olanağına sahip olmuşlardır. Bilgisayarın haricinde son 20 yılda taşınabilir medya araçlarının varlığı sebebiyle dijital medyanın etki alanı artmıştır (Hazar, 2018).

Önceden belirlenen öğretme ve öğrenme standartlarına okulların uyması beklentisi ne kadar fazla olursa sınıfta öğretme ve öğrenmede serbestlik ve risk alma derecesi o kadar düşük olacaktır. Öğretmenlerin ve öğrencilerin risk almaktan kaçınması durumu, okulda yaratıcılık ve yeniliği sınırlandırarak yeni fikirleri denemenin önünde engel oluşturacaktır (Sahlberg, 2023).

Küreselleşme ile birlikte ortaya çıkan değişim kavramını kabullenerek değişime ve gelişime açık bir birey ve toplum olmak, olacak gelişmeleri öngörerek yeniliklere ayak uydurabilen bireylerin yetiştirilmesi esastır (Yurdabakan, 2002).

Bilgi ve iletişim teknolojileri hem eğitime etki ederken hem de küreselleşmeyi tetikler niteliktedir (Gültekin, 2014). 21. yüzyıl becerileri, çocukların şimdiki ve gelecekteki sosyal ve çalışma hayatlarını başarılı bir biçimde sürdürebilmeleri için sahip olmaları gerekli olan becerilerdir (Partnership for 21 st Century Skills, 2010).

21. yüzyıl becerileri, bireylerin bilgiye ulaşmasını sağlamanın yanı sıra ulaştığı bilgiyi sosyal hayatta karşılaştığı bir problemi çözümlerken kullanmasını, üst düzey düşünme becerilerini kullanarak karmaşık görevleri yerine getirmesini, toplumdaki diğer bireylerle uyum içinde çalışmasını gerekli kılar. Bireylerin kendi beceri ve yeterliliklerinin farkında olması, yaşadığı toplum ve dünyadaki ekonomik ve sosyal olayların farkında olmalarını sağlamak, bireylerin teknolojiyi etkin biçimde kullanmasını fakat olumsuz yanlarının da farkında olunmasını sağlar (Gültekin, 2014).

Öğretmenlerin 21. yy. öğreneni olan öğrencilerle etkili iletişim kurabilmesi, onların özelliklerini bilip onları anlayabilmesi gerekmektedir. Öğrencilerin öğrenme sürecinde onlara rehberlik edebilmek için öğretmenlerin de 21. Yy becerilerine sahip olmaları önemlidir. 21. yy. öğrenenlerini ve onların becerilerini tanımlamak eğitim sürecinin kaliteli hale getirilmesi ve öğretim sürecinin etkililiğini sağlamakta kolaylık sağlayacaktır (Orhan Göksün ve Kurt, 2017).

Amerika'da şirket ve derneklerin oluşturduğu Partnership for 21st Century Skills (P21), okul öncesi dönemden lisenin sonuna kadarki dönemde çocukların sahip olması gereken temel yeterlikleri içermektedir (Voogt ve Roblin, 2012).

Eğitim, doğum öncesi dönemden başlayarak yaşam boyu devam eden bir süreç olup her dönemde olduğu gibi 21. yüzyılda da toplumsal ihtiyaçların karşılanmasında en etkili yoldur. Eğitimin tüm kademelerinde bulunan 21. Yy becerileri, insan yaşamında gelişimin hızlı olduğu bir dönem olan okul öncesi dönemde de 21. Yy becerilerinin kazandırılmaya başlanması önemlidir. Bu

sebeple okul öncesi dönemde kazandırılması gereken 21. Yy becerileri şunlardır; Öğrenme ve Yenilik Becerileri, Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri, Yaşam ve Kariyer Becerileri (Mercan, 2022).

Bu beceriler aşağıda alt başlıklar halinde sunulmaktadır.

Öğrenme ve Yenilik Becerileri

Öğrenme ve Yenilik becerileri; Erken yaratıcılık ve yenilik becerileri, Eleştirel düşünme ve problem çözme, İletişim ve İşbirliğinden oluşur.

1.1.1. Erken Yaratıcılık ve Yenilik Becerileri

Kabadayı'ya (2019) göre; yaratıcılık, bir başkasından farklı görebilmek olarak tanımlanır ve bu okul öncesi dönem çocuklarında mevcuttur. Çocuğun çevresinde bulunan uyarıcılar 0-2 yaşta yaratıcılığın temelini oluştururken, plan yapma ve neden-sonuç ilişkisi kurma ile 4-6 yaşta yaratıcılık geliştirilebilir (Osanzmaz, 2018).

Yaratıcı fikirlerin başarılı biçimde uygulanabilmesi ise yenilik olarak isimlendirilir. Yaratıcılık bireysel iken yenilik grup çalışmasıdır. Yenilik, ekonomik ve toplumsal açıdan önem arz eder ve toplumu etkiler (Keleşoğlu, 2017). Erken çocukluk döneminde çocuklar fikirlerini uygulayıp denerler ve yaparak yaşayarak dünya ile etkileşime girerek öğrenirler. Bu dönemde yenilik, çocukların uygulamaları işe yaramadığında yeni fikir ve çözümler ortaya koymalarıdır (Mercan, 2022).

Bu bağlamda okul öncesi dönem çocuklarının erken yaratıcılık ve yenilik becerilerine sahip olduklarını, karşılaştıkları problemlerle bu becerilerin daha da geliştiği söylenebilir.

Eleştirel Düşünme ve Problem Çözme Becerileri

Erken çocukluk dönemiyle birlikte kazanılması gereken problem çözme becerileri, çocukların problemlere çözümler bulması ve buldukları çözümleri uygulamasıdır. Çocukların okul öncesi dönemde problem çözme becerilerini kazanmış olmaları yaşamlarının ileriki dönemlerinde de karşlarına çıkan sorunları çözebilmelerine olanak sağlar. Bu beceri sayesinde çocuklar, toplumun farklı açılardan (ekonomik, sosyal, bilişsel) gelişimine de katkı sağlamış olur (Anlıak ve Dinçer, 2005).

İletişim

Arabacı ve Ömeroğlu'na (2016) göre iletişim; insan yaşamının başlangıcından sonuna kadar devam eden; duygu, anlam, süreç gibi kavramları barındıran çok boyutlu bir süreç olarak tanımlanır. Alıcı dil ile başlayan iletişim becerileri, sözlü ve sözel olmayan yollar ile devam eder. Dil gelişimi iletişimin önemli bir parçasıdır ve okul öncesi dönemde dil aktif biçimde kullanılır. 5 yaşına kadar dil gelişiminin üçte ikisi tamamlanmış olur ve 5 yaş çocukları yaklaşık 2000 kelimelik hazineye sahiptir (Kol, 2011).

İşbirliği

Yalçın (2018) işbirliğini farklı gruplar içerisinde belirlenen hedef doğrultusunda hem etkin hem de saygılı biçimde çalışabilmek, sorumluluk alabilmek olarak tanımlamaktadır. Okul öncesi dönemde çocuklar;

Farklı arkadaşlarla grupça çalışabilir/etkinlik yapabilir.

Arkadaşlık ilişkilerini sürdürebilmek için esneklik gösterebilir.

Ortak bir amaç için bir araya gelebilir.

1.1.2. Yaşam ve Kariyer Becerileri

Yaşam ve kariyer becerileri; esneklik ve uyum, girişim ve öz yönetim/öz düzenleme, sosyal ve kültürler arası beceriler, üretkenlik ve hesap verilebilirlik, liderlik ve sorumluluk becerilerinden oluşur.

Esneklik ve Uyum

Çocuklara erken yaşlarda kazandırılması gereken Esneklik ve uyum becerileri yaratıcılık ve farklı düşünme becerileridir (Uzun, 2019).

Girişim ve özyönetim/özdüzenlenme

Ertürk ve diğerlerine (2017) göre öz düzenleme becerisi, insanların toplum kurallarına uyabilmesi, isteklerini erteleyebilmesi, duygularını kontrol edebilmesi, amaçlı biçimde dikkatini sürdürebilmesi olarak tanımlanmaktadır. Çocukların okul öncesi dönemde bu becerileri kazanmaya başlamaları onların topluma uyumunu sağlamakta, arkadaşlık ilişkilerini geliştirmektedir. İleriki dönemlerde ise akademik başarı, empati ve kişilik gelişimine de katkı sağlamaktadır.

Sosyal ve Kültürlerarası beceriler

Okul öncesi dönemde gelişim alanları içerisinde de bulunan sosyal beceriler, başkalarının duygularını anlamak, empati kurabilmek, kendi davranışlarının sonuçlarını fark edebilmek, aynı konu hakkında farklı düşüncelere sahip olunabileceğini fark etmektir (Mercan, 2022). Sosyal becerileri okul öncesi dönemde öğrenmeye başlayan çocuklar, yaşamlarının diğer dönemlerinde de daha mutlu ve uyumlu olurlar (Pekdoğan, 2016).

Üretkenlik ve Hesapverilebilirlik

Toplumun üretken ve bilgili olabilmesi için üretkenlik ve hesap verilebilirlik becerileri okul öncesi dönemde kazandırılmaya başlanmalıdır. Okul öncesi dönemde üretkenlik ve hesap verilebilirlik; odaklanma

dikkat ve görevlerin tamamlanması ile başlayan bir süreçtir (Alan, 2020). Örneğin; Çocuklar oyun zamanında hangi merkezde bulunacaklarına karar vererek bir planlama yaparlar. Sınıfın düzeni ve tertibinde görev alarak sınıfa katkı sunarlar. Oynanan oyunlarda oyunun kurallarını takip etmeyi öğrenir. Bir oyunda yönergeleri ve kuralları takip etmeyi öğrenmek, hesap verebilir olmayı öğrenmenin bir parçasıdır.

Liderlik ve Sorumluluk

Okul öncesi dönemde çocuklar kimi zaman bir grubun liderliğini üstlenirken kimi zaman da lideri takip ederler. Liderlik, olumlu prososyal becerilerle ilişkilendirilir (Duran, 2019). Liderlik özelliği bulunan çocuklar problem çözme becerisi gelişmiş, sorumluluk sahibi, empatik, organize etme becerisi olan, iletişim becerisi yüksek çocuklardır (Duran, 2019).

1.1.3. Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri

Bilgi, medya ve teknoloji becerileri; erken öğrenme bilgileri ve medya okuryazarlığını kapsar. Okul öncesi dönem çocuklarının yaşamlarında medyanın büyük bir etkisi bulunmakta, bu sebeple medya okuryazarı olmaları önem taşımaktadır (Kadan ve Aral, 2018).

Okul öncesi dönem çocukları; bilgiye etkili biçimde ulaşır, eleştirel biçimde değerlendirebilir, problemlere yaratıcı çözümler üretebilirler (P21Early Childhood Framework, 2019). Bilgi, medya ve teknoloji becerileri; dijital yeterlilik, bilgi ve iletişim teknolojileri becerileri, teknoloji becerileri, medya okuryazarlığı, bilgi okuryazarlığı, dijital okuryazarlık, bilgi teknolojisi becerileri, sayısal beceriler ve 21. Yüzyıl becerileri terimleri ile ilgili bilgi ve becerileri kapsar (Covello, 2010).

21. Yüzyıl dijital ekonomisinde başarıya ulaşabilmek için bilgi, medya, teknoloji becerilerine sahip olmak gerekmektedir (Kivunja, 2014). Günümüz çocuklarının büyük çoğunluğu teknolojik aletleri kullanmayı bilmesine rağmen teknolojinin doğru kullanımı ve etkileri ile ilgili yeterli bilgi ve beceriye sahip değildir (Leung, 2010).

Bilgi, Medya ve teknoloji becerileri; bilgi okuryazarlığı becerileri, medya okuryazarlığı becerileri ve bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı becerilerini kapsamı içerisinde yer aldığından aşağıda alt başlıklar halinde bu kısımlar sunulmuştur.

Bilgi Okuryazarlığı Becerileri

Bilgi okuryazarlığı becerisi; bilgiye ulaşma ve onu değerlendirme ile bilgiyi kullanma ve yönetme becerilerinden oluşur. Bilgi okuryazarlığı becerisine sahip bireyler; bilgi ve kaynaklarına aktif biçimde erişir, elde ettiği bilgiyi değerlendirir, karşılaştığı soruna uygun çözüm üretir (Gelen, 2017).

Bilgi okuryazarlığı ile insanlar bilginin ne zaman gerekli olduğunun farkında olur, gereksinimi olan bilgiyi etkili biçimde bulur, değerlendirir ve kullanabilir. Bilgi okuryazarlığının temel unsurları; insanların bilgiye ihtiyaç duyması, hâlihazırda bulunan kaynakların değerlendirilmesi, elde edilen sonuçların yönetilmesi, bilginin kullanımında gerekli olan etik ve sorumluluk bilincidir (Kavak, 2023).

Medya Okuryazarlığı Becerileri

Medya okuryazarlığı becerileri medyanın analizi ve medya ürünlerinin oluşturulmasından oluşmaktadır. Medya okuryazarlığı becerisine sahip bireyler; mesajların hangi amaçla oluşturulduğunu anlar,

medya kullanımı ile ilgili yasal konuların farkındadır, çok kültürlü toplumlara yönelik içerik üretebilir (Gelen, 2017).

Bilgi ve İletişim Teknolojileri Okuryazarlığı Becerileri

Bilgiye teknoloji yoluyla ulaşılması, bilginin değerlendirilmesi ve iletişimde aktif biçimde kullanılması bilgi ve iletişim teknolojileri becerisi olarak isimlendirilmektedir. Bilgi ve iletişim okuryazarlığı becerilerine sahip bireyler; teknolojiyi bilgiye erişim, bilginin yönetimi, değerlendirilmesi ve ilişkilendirilmesi için aktif biçimde kullanır (Gelen, 2017).

1.2.MEDYA OKURYAZARLIĞI

Sosyal bir varlık olan insan, ilk çağlardan itibaren diğer insanlarla etkileşimde bulunmaya ve bilgi edinmeye dair bir gereksinim duymuştur. 21.yy da iletişim teknolojilerinin hızla gelişmiş olması, bilgiye ulaşabilecek kaynak sayısı ve hızını arttırmıştır. Dünyadaki bu gelişimde medya ve kitle iletişim araçları büyük bir paya sahiptir. Doğası gereği meraklı olan insan, kitle iletişim araçları aracılığıyla haber alma gereksinimini karşılamaktadır. Medya; bilginin bulunduğu ve aktarımının sağlandığı yazılı basılı, dijital ve elektronik ortam olarak tanımlanır. Bunun yanı sıra medya; insanların iletişim aracı haline de gelmiştir (Levin vd., 2004). Bu sayede insanlar dünyanın farklı yerlerindeki gelişmelerden haberdar olabilmektedir (Cereci ve Özdemir, 2015).

Medya pek çok olanağı sağlamış olsa da medyadaki çeşitliliğin artması ve toplumun farklı yaş aralığındaki tüm bireyleri etkileme gücüne sahip olması medya okuryazarlığı kavramının ortaya çıkmasına sebebiyet vermiştir (Kurt ve Kürüm, 2010).

Medya okuryazarlığının amacı; medyadaki mesajları doğru biçimde okuyabilen, mesajları bilinçli bir biçimde çözümleyebilen ve sonuçları dikkate alarak değerlendirebilen, yeterli donanım ve bilince sahip bireylerin yetiştirilmesidir (Kurt ve Kürüm, 2010).

Medya okuryazarlığı ile medya ve medya içeriğinin ebeveyn ve çocuk tarafından daha iyi seçilmesi ve çocukların medyayı gelişim dönemlerine uygun olarak kullanılabilmesi ve böylelikle ebeveynlerin ve çocuklarının medyanın daha bilgili tüketicileri olmaları sağlanabilir (Levin vd., 2004).

Medya okuryazarlığı kavramı ‘Medya eğitimi, Medya Pedagojisi, Medya öğretimi’ olarak tanımlanmıştır (İnal, 2009). Medyadaki içerik, medyanın tüketilme ortamı ve koşulları, çocukların yaşı ve gelişim özellikleri dikkate alındığında medyanın hem olumlu hem de olumsuz etkilere sahip olduğu düşünülmektedir (Lemish ve Kolucki, 2013).

Televizyon programları, filmler ve video oyunlarında olan şiddetin olağan bir durum gibi sunulması çocukları olumsuz yönde etkilemektedir. Çocukların davranışlarına etki eden bu durum onların saldırgan davranışlarını arttırırken yaşadıkları dünyaya dair olumsuz bir algı geliştirmelerini ve korku, kaygı gibi duyguları yaşamalarına da sebebiyet vermektedir. Duyarsızlaşma ve ardından sosyal problemleri çözmenin tek biçimi olarak görülmesine de neden olmaktadır (Lemish ve Kolucki, 2013). Medya okuryazarlığı insanların medyayı etkin biçimde kullanarak doğru bilgilere ulaşabilmesi için büyük öneme sahiptir (Tanrikulu, 2019). Çocuklar medya içeriklerine maruz kalmakta fakat yeterli bilgi ve donanıma sahip olmadıklarından savunmasız hale gelmektedirler (Şimsek İşliyen ve İşliyen, 2015).

21. yy bireyinin toplumsal yaşamını sürdürebilmesi, bilgiye ulaşip kendini ifade edebilmesi açısından medya okuryazarlığı önemli bir kavramdır. 1960’lı yıllardan başlayan medyanın olumsuz etkileri çocukları da kapsamı içerisine almış ve çocukların korunması için ülkemizde 2007-2008 yılları itibariyle ilköğretim okullarında medya okuryazarlığı dersi zorunlu olmuştur (Kalan, 2010).

Jols ve Thoman’a (2008) göre Medya okuryazarlığı eğitimi 21. yüzyıl yaklaşımıdır. Medya okuryazarlığı, yazılı medyadan videoya, videodan internete çeşitli yapılarda bulunan medyaya erişme, analiz etme, değerlendirme ve yaratma

yeteneği için bir çerçeve sağlar. Medya okuryazarlığı medyanın rolünün toplumda anlaşılmasını sağlarken aynı zamanda demokratik bir toplumda bir vatandaş için gerekli olan araştırma ve kendini ifade etme yeteneklerinin kazanılmasını da sağlar.

Medya okuryazarlığı farklı bileşenlerdeki iletilere erişip analiz etme, değerlendirme ve ileti oluşturma kısımlarından oluşur. Bireyler mesajları anlamlandırmayı öğrenerek mesajları analiz edebilir ve medyanın yeni kullanım fırsatlarından faydalanabilirler (Livingstone, 2004).

Medya okuryazarı olan insanlar; bilgi alma amacıyla kullandıkları televizyon, radyo, gazeteler, dergiler, kitaplar, reklam panoları, işaret ve semboller, ambalajlama, pazarlama materyalleri, video oyunları, müzik, internet ve diğer medya araçlarına ait olan mesajları çözümleyebilmekte, mesajların anlamı ile ilgili farkındalık sahibi olabilmektedirler. Aynı zamanda kendisi de bilinçli mesajlar oluşturabilir ve istediği içeriğe ulaşırken yer alan mesajları da anlamlandırabilir (Çeliköz ve Çeliköz, 2018).

Medya Okuryazarı, bir bilgiye ulaşmak için çeşitli bilgi kaynaklarını araştırır, araştırma sonuçlarında ulaşılmış olduğu bilgilerden şüphe ederek onların doğru olup olmadığını sorgular. Medyaya eleştirel biçimde bakar ve ulaştığı her mesajı doğru kabul etmeyerek kaynaklarını ve farklı kaynaklardaki durumlarını araştırır. Medyadaki bazı bilgilerin kurgusal olabileceğinin farkında olup bilginin en doğru haline ulaşmaya çalışır (Karaman, 2016).

Medya okuryazarlığını sadece çocuğun ihtiyacı olduğu bir kavram olarak düşünmek yanlış olacaktır. Çocuklar medya ürünlerini okumayı öğrenmeli, kendi kültürüne dair metinleri okuyabilmelidir (Asrak Hasdemir ve Demirel, 2012). Günümüzde 3-6 yaş çocuklarının medya kullanım raporları çocukların günde neredeyse üç saatlerini medya kullanarak geçirdiklerini göstermektedir (Common Sense Media, 2011).

RTÜK'ün (2007) tanımına göre medya okuryazarlığı; toplumdaki insanları, onların yaşayış biçimlerini inceleyip toplumu denetleyen medyanın karşısında

toplumun da onu denetlediği ve dikkatini medyanın işleyişine yönlendirmesi şeklinde ifade edilir.

Görmez (2014), çocukların kitle iletişim araçlarına ulaşımının gün geçtikçe daha kolay hale geldiğinden medya okuryazarlığı eğitiminin de önem kazandığından söz etmektedir. Medya okuryazarlığı bireylerin 21. Yüzyılda sahip olması gereken becerileri kazanması adına farkındalıklarını arttırır. Bu bilgiler ışığında medya okuryazarlığının insanların medyayı etkin biçimde kullanarak doğru bilgilere ulaşabilmesi için büyük öneme sahip olduğu söylenebilir (Tanrıku, 2019).

Medya araçlarının çeşitlenmesi, insan yaşamında yer edinmesi ile birlikte yeni medya okuryazarlığı kavramı ortaya çıkmıştır. Hayat boyu devam eden bir süreç olan medya okuryazarlığı; bireylerin iletileri anlaması, doğru analiz etmesi ve değerlendirebilmesi olarak tanımlanır (Karaduman, 2019). Geleneksel medya okuryazarlığı ve yeni medya okuryazarlığı bireylerin benzer becerilere sahip olmasını gerektirirken geleneksel medya; televizyon, radyo, kitap, dergi, gazete gibi internet gerektirmeyen tek yönlü iletişim araçlarından oluşur. Bilgisayar teknolojileri ve internetin insan yaşamına girmesi ile birlikte yeni medya araçları ve okuryazarlık becerileri ortaya çıkmıştır. Yeni medya okuryazarlığı; yeni medya kullanıma dair bilgi sahibi olmak, farkındalık kazanmak ve doğru biçimde kullanmayı da ele alır (<http://www.yenimedya.org.tr/>).

Medya iletilerini sorgulayabilmek için belirli bir yaş ve eğitim seviyesine ulaşmak gerekir. Çocuklar daha dünyaya gelmeden telefondan ninni dinlemeye başlamakta, küçük yaşlardan itibaren telefonla oynamakta ve uykuya dalmaktadırlar. Çocuklar medya içeriklerine maruz kalmakta fakat yeterli bilgi ve donanıma sahip olmadıklarından savunmasız hale gelmektedirler (Şimsek İşliyen ve İşliyen, 2015).

21. yy bireyinin toplumsal yaşamını sürdürebilmesi, bilgiye ulaşip kendini ifade edebilmesi açısından medya okuryazarlığı önemli bir kavramdır. 1960'lı yıllardan başlayan medyanın olumsuz etkileri çocukları da kapsamı içerisine

almış ve çocukların korunması için ülkemizde 2007-2008 yılları itibariyle ilköğretim okullarında medya okuryazarlığı dersi zorunlu olmuştur (Kalan, 2010).

1.2.1. Medya Okuryazarlığının Önemi

Türkiye’de ortalama olarak günde 3-4 saat televizyon izleyen çocukların varlığı dikkate alındığında, çocuklardaki olumsuz etkinin azaltılabilmesi adına medya okuryazarlığı kavramı ortaya çıkmaktadır (Karaman 2016).

Günümüzde toplumun tüm yaş gruplarında medya araçlarını kullanım süresinin arttığı için medyanın yaşam üzerindeki etkisi, medyadaki mesajların analiz ve değerlendirilmesinin yapılmasının gerekliliği medya okuryazarlığının önemini ortaya çıkarmaktadır (Avşar, 2014).

Okul öncesi dönem çocuklarının medya okuryazarı olabilmeleri için; medya içeriklerini algılama ve anlama becerilerine sahip olmaları gerekmektedir. Çocukların erken yaşlarda gerçek ve hayal ürünü içerikleri ayırt etmekte zorluk çekmeleri, onların maruz kaldığı olumsuz etkileri arttırmaktadır. Bu sebeple okul öncesi dönemde medya okuryazarlığının önemi artmaktadır (Konca, Demirtaş İlhan;2022).

1.2.2. Medya Okuryazarlığı Yaklaşımları

Medya okuryazarlığında korumacı ve eleştirel medya okuryazarlığı olarak 2 yaklaşımdan söz edilmektedir. Korumacı yaklaşım insanların medya karşısındaki pasifliğinden ve olumsuz etkilere karşı korunması gerektiğinden söz eder. Eleştirel yaklaşım ise insanların medya karşısındaki aktif pozisyonundan ve olumlu-olumsuz içerik ayrımını izleyicinin yapabileceğinden bahseder (Çetinkaya, 2008). Bu yaklaşımlar aşağıda detaylarıyla sunulmuştur.

Korumacı Yaklaşım

Korumacı yaklaşıma göre; çocuklar ve gençleri medyanın olumsuz etkilerinden korumanın yolu onların yaş ve seviyelerine uygun

medya programlarını ebeveynlerinin veya çevrelerinde bulunan herhangi bir yetişkinin seçmesi gerektiğidir (Bilici, 2017).

Postman, medyanın olumsuz etkileri hakkında ebeveyn ve öğretmenlerin bilinçlendirilerek çocukların bu etkilerden korunması gerektiğini belirterek korumacı yaklaşımı desteklemiş olmaktadır (Uysal, 2016). Bu yaklaşım okul öncesi dönemdeki çocukların medyanın olumsuz etkilerinden korunması için özellikle ebeveynler tarafından tercih edilmektedir.

Eleştirel Yaklaşım

Eleştirel yaklaşım, medya ile iç içe olan toplumun küçük yaşlardan itibaren medya konusunda bilinçlenmesini sağlanması gerektiğini savunur (Gündüz Kalan, 2010). Eleştirel pedagoji yaklaşımı bağlamında ele alınan eleştirel yaklaşım, dönüştürücü bir eğitim kuramı olarak adlandırılır (Uysal, 2016).

Korumacı yaklaşımın aksine eleştirel yaklaşım; medya iletileri karşısında tercihler yapabilen aktif tüketiciler yetiştirmeyi hedeflemektedir (Özgültekin, 2023). Çocuklara erken yaşlardan itibaren çocukların birer medya okuryazarı olmaları için etrafındaki yetişkinlere sorumluluklar düşmektedir.

1.2.3. Medya Okuryazarlığı Tarihi

Medya okuryazarlığının tarihi, televizyonun etkilerinin araştırılmaya başlandığı 20.yüzyıla dayanmaktadır. Medyanın etkileri pek çok alan uzmanının dikkatini çeken bir konu olsa da medya iletileri karşısında insan davranışlarının değişim ve dönüşümü özellikle iletişim bilimcilerin ilgi alanı olmuştur (Uysal, 2016).

Tüm ülkelerin kendine has gelişimi göz önünde bulundurulduğunda orta bir tarihsel gelişimden söz edilemez. Medya okuryazarlığının tarihsel gelişiminde UNESCO ve diğer ulusal/uluslararası kuruluşların desteği bulunmaktadır (Altun, 2011: 86).

Medya okuryazarlığı, kitle iletişim araçlarının gelişimi ile paralellik göstermekle birlikte 2000’li yıllar itibariyle daha önemli hale gelmiştir (Ilgaz Büyükbaykal, 2018).

Türkiye’de 1980’den itibaren dijital teknolojiler eğitim ortamında kullanılmaya başlanmış ve çocukların bilgi-becerilerini arttırmak için Bilgisayar Destekli Eğitim (1989-1991), Bilgisayar Laboratuvar Okulları Projesi (1993-1997), Temel Eğitim Projesi (1997-2007), Ortaöğretim Projesi (2006-2010) şeklinde projeler uygulanmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) 2010 yılında Fırsatları Arttırma, Teknolojiyi İyileştirme Hareketi (FATİH) Projesi’ni başlatmıştır ve proje hala uygulanmaya devam etmektedir (MEB, 2010). Projenin 3 yıl içerisinde tamamlanması ve 2 yıl da değerlendirmeye tabii tutulması planlanmıştır. FATİH Projesi donanım, altyapı, FATİH Projesi Öğretmen Eğitimi ve EBA (Eğitim Bilişim Ağı) alt projelerinden oluşan projedir. 2015 yılında projeyi inceleyen makalede projenin başarısızlık sebepleri şu biçimde sıralanmaktadır;

Altyapı projesinin uygulanamaması, her okula internet erişiminin sağlanamaması

Teknolojik araçların dağıtılamaması, dolayısıyla donanım projenin yürütülememesi

Öğretmenlerin teknoloji ile ilgili olumsuz düşünceleri ve birçok öğretmenin büyük yaşta olması

Eğitim Bilişim Ağı’ndaki (EBA) içeriklerin görsel ağırlıklı olup yeterli miktarda bulunmaması

(Dursun ve diğerleri, 2015).

Türkiye’de Medya Okuryazarlığı

Türkiye’de medya okuryazarlığı kavramı 2000’li yıllarda sistematik çalışmalarla kendini göstermiştir. 20-21 Şubat 2003’ te düzenlenen İletişim Şurası’nda medya okuryazarlığı kavramı tartışılmıştır, 2004 yılında ise Şiddeti Önleme Platformu kurulmuş ve medya

okuryazarlığının gelişiminde önemli bir yere sahip olmuştur (Altun, 2011).

Türkiye’de medya okuryazarlığı hakkında toplumun bilinçlendirilmesine yönelik ilk çalışmalar 22 Ağustos 2006 tarihinde Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) ve Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu tarafından başlatılmıştır (Önal, 2016).

Medya okuryazarlığını Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK), MEB, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı (TTKB) yetkilileri, medyanın etkileri alanında çalışmalar yürüten akademisyenler desteklemiş ve bu bağlamda

Medya Okuryazarlığı dersinin öğretim programının hazırlanması adına 22 Ağustos 2006 tarihinde bir protokol imzalanmıştır (Şahin, 2012).

31.08.2006 tarihinde “İlköğretim Seçmeli Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretim Programı” kabul edilerek derse girecek öğretmenler ve pilot okulların belirlenmiş ve 7-10 Eylül 2006 tarihlerinde Ankara’da öğretmen eğitimleri gerçekleştirilmiştir (Önal, 2016).

Okullardaki pilot uygulamalar 2006 - 2007 eğitim yılında 5 ilköğretim okulunun 7. Sınıf öğrencileri ile pilot uygulamalar başlamıştır. Yıl sonunda yapılan değerlendirmelerle bir kaynak kitaba ihtiyaç duyulduğu tespit edilmiş ve ‘İlköğretim Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretmen El Kitabı’ hazırlanmıştır. 2007-2008 yıllarında ise medya okuryazarlığı dersi seçmeli olarak ilköğretim 2. Sınıf öğrencileri için de uygulanmaya başlanmıştır (Şahin, 2012).

RTÜK’ün medya okuryazarlığına yönelik olarak gerçekleştirdiği bir uygulama da akıllı işaretlerdir. Bu işaretler yoluyla ebeveynler programın hangi yaş düzeyine uygun olduğu ve içeriğine dair bilgi sahibi olabilmektedir (Uysal, 2016).

Farklı Ülkelerde Medya Okuryazarlığı

Amerika'da 1970'li yıllar itibariyle ampirik yaklaşım çerçevesinde medyanın, araştırma odağı olan izleyiciler üzerindeki etkisini incelenmiştir. İngiliz Kültürel Çalışmaları ise medya iletilerinin üretilmesi ve denetlenmesi üzerine araştırmalarını yürütmüşlerdir (Uysal, 2016). ABD'de medya okuryazarlığı eğitimi, korumacı yaklaşım ile kendini göstermiştir (Ilgaz Büyükbaykal, 2018).

Fransa'da Milli Eğitim Bakanlığı 1979 ve 1984 yıllarında 'Görsel İşitsel İletişime Girişim' isminde iki proje oluşturmuştur. 1983 yılında ise medya örgütleri ile birlikte Eğitimde İletişim Araçları ile Bağlantı Merkezi kurulmuştur.

Amerika'da 1992 yılında medya eğitimcilerinin işbirliğini sağlamak ve medya eğitiminin temel kavramlarını belirlemek için "Medya Okuryazarlığı Ulusal Liderlik Konferansı" düzenlenmiştir. Konferansta medya okuryazarlığı tanımı ve temel amacı açıklanmıştır. Bu bağlamda medya okuryazarlığı; bireylerin basılı veya elektronik medyayı anlayabilmesi, içerik üretebilmesi, medya iletilerini sorgulayabilmesi için insanlara yardım etmeye yönelik bir hareket biçiminde tanımlanmıştır. Medya okuryazarlığının temel amacı; yaşamı medya ile sürdürürken aynı zamanda onu eleştirmektir (Aufderheide,1993).

1.3.İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Türkiye'de okul öncesi dönemde 21. Yüzyıl becerilerine dair çalışmalar mevcuttur fakat medya okuryazarlığına dair çalışmalar ilkökul ve diğer okul kademelerinde görülmektedir. Bu bölümde çalışmalar kronolojik sıraya göre düzenlenerek sunulmuştur.

Fisch'in (2005) 'Children's learning from television' isimli çalışmasında bir kitle iletişim aracı olan televizyonun çocukların öğrenmesi üzerindeki etkisini Susam Sokağı çizgi filmi üzerinden değerlendirir. Televizyon programlarının etkisinin içeriğine bağlı olarak değiştiği, çizgi filmlerin çocukların yaşına ve ihtiyaçlarına uygun biçimde oluşturulması gerektiğinden söz etmiştir. Bu çalışma, kitle iletişim araçları yoluyla çocukların eğitiminin sağlanabileceği görüşünü de desteklemektedir. 2019 yılında yaşanan Covid Pandemi döneminde okul öncesi grubu da dahil olmak üzere online platformlarda uzaktan eğitimler gerçekleştirilmek durumunda kalmıştır. Çocuklar, öğretmenler ve ebeveynler yüz yüze eğitim dışındaki opsiyonu da deneme fırsatı bulmuşlardır. Çalışmada Susam Sokağı çizgifilmii ile ilgili sonuçlar bu tarz eğitici filmlerin yapılmasına katkı sağlamıştır.

Gündüz Kalan'ın (2010) 'Medya Okuryazarlığı Ve Okul Öncesi Çocuk: Ebeveynlerin Medya Okuryazarlığı Bilinci Üzerine Bir Araştırma' isimli çalışmasında okul öncesi dönem çocuğu olan ebeveynlerin çocuk-televizyon ilişkisindeki bilinç düzeyleri incelenmiştir. Nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşme yöntemi kullanılarak elde edilen verilerde ebeveynlerin medya okuryazarlığı ile ilgili bilgi sahibi olmadığı ve kendileri televizyon izlerken çocuklarının pasif izleyici olmalarını engelleme bilincine de sahip olmadıkları sonuçlarına ulaşılmıştır. Öte yandan ebeveynler çocuklarını çocuk kanallarına yönlendirirken çizgi filmin içeriği ve izleme süresi konusunda kontrolcü olmamaktadırlar. Bu durumda ebeveynler sadece çizgi film kanalı açtıklarında çocukları güvenli alana aldıklarını düşünmekte çizgi filmlerin de çocuklar için olumsuz özellikleri ve etkileri olabileceğini gözden kaçırmaktadırlar.

Kurt ve Kürüm (2010) yapmış olduğu çalışmada da medya okuryazarı bireylerin yetiştirilmesi için öncelikle bu özelliklere sahip öğretmenlerin yetiştirilmesi ve ailelerin bilinçlerinin arttırılmasını gerekliliğine vurgu yapmıştır. Eğitimin sürdürülebilmesi ve kalıcı öğrenmelerin sağlanabilmesi için çocukların yaşantı yoluyla öğrenmesi önemlidir. Medya iletilerinin içerisine doğan, yaş ve gelişimine uygun olan ve olmayan pek çok mesaja maruz kalan çocukların kendilerini koruma yönünde bilgiye sahip olmaları gerekmektedir. Bu sebeple ebeveyn ve öğretmenlerin öncelikle medya okuryazarı olarak örnek teşkil etmesi ve ardından çocukların hayatlarına medya okuryazarlığını kazandırması gerekmektedir.

Asrak Hasdemir ve Demirel'in (2012) 'İletişim Eğitimi ve Medya Okuryazarlığı: Türkiye'deki Uygulamadan Bir Kesit' isimli çalışmasında okullarda verilmeye başlanan Medya Okuryazarlığı dersinin uygulama sonuçlarını değerlendirmek amacıyla Ankara'daki 6 ilköğretim okulu öğrenci ve öğretmenleriyle çalışılmıştır. Öğretmenler, 6-7-8. Sınıflarda seçmeli ders olarak verilen medya okuryazarlığı dersinde Meb ve Rtük tarafından hazırlanan kaynak kitabın 6. Sınıflar için ağır, 8. Sınıflar için ise hafif kaldığı 7. Sınıf için uygun olduğunu belirtmişlerdir. Dersin haftada 1 saat olmasının öğrenci aktifliğinin önünde bir engel olduğu, okulların bu dersi vermek için yeterli materyal donanımına sahip olmadığı sonuçlar arasındadır. Dersin öğrenciye yeterli düzeyde eleştirel bakış açısı kazandıramadığı sonucuna ulaşılmıştır.

İşliyen ve İşliyen'in (2015) 'Çocukların Medya Algısının Resimler Üzerinden Analizi' isimli çalışmasında çocukların eriştiği medya araçları, içerikleri analiz etme ve değerlendirme becerilerini ölçmeyi amaçlamıştır. Nevşehir ilinde öğrenim gören ilkokul 3.

Sınıf öğrencisi 68 çocukla çalışılmış, medyaya yönelik resimler yapmaları istenmiştir. Resimler içerik analizi yöntemiyle incelenmiş ve çocukların medya araçlarına kolay eriştiği, en kolay ulaştığı medya aracının ise televizyon olduğu tespit edilmiştir. Çocukların yüzde 42'si medyanın olumlu-olumsuz etkilerinin bilincinde, yüzde 37'si medyanın olumsuz yönlerinin var olduğunu bilmekte, yüzde 21'i ise medyanın olumlu özelliklerinden bahsederek dikkatli kullanılmasının gerekliliğinden söz etmektedir.

Karaman'ın (2016) 'Öğretmen Adaylarının Medya Okuryazarlık Düzeyleri Ve Eleştirel Düşünme Eğilimleri Üzerine Bir Araştırma' isimli çalışmasında çalışma grubunu Uşak Üniversitesi Eğitim Fakültesi'ndeki öğretmen adayları oluşturmuş medya okuryazarlığı ve eleştirel düşünme arasındaki ilişki incelenerek doğru orantılı pozitif ilişki tespit edilmiştir. Erkek öğretmen adaylarının kadın öğretmen adaylarına göre medya okuryazarlığı ve eleştirel düşünme eğiliminin daha fazla olduğu görülmüştür. Bölümler incelendiğinde Sosyal bilgiler ve Türkçe öğretmenliği bölümleri lehine anlamlı farkın bulunması bu dersin sosyal bilgiler veya Türkçe öğretmenleri tarafından verilmesine dayanak oluşturduğu söylenebilir.

Barut ve Yağbasan'ın (2019) 'Medya Okuryazarlığının Toplumsal Karşılığı Üzerine Ampirik Bir Çalışma (Elazığ İli Özelinde Akademisyenler İle Vatandaşlar Arasında Karşılaştırmalı Bir Analiz)' adlı çalışmasında Elazığ ilindeki akademisyenler ve vatandaşların medya okuryazarlığı bilicinin karşılaştırılması amaçlanmıştır. Akademisyenlerin vatandaşlara oranla medya okuryazarlığı hakkında bilgi sahibi olma düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Akademisyenlerin medya mesajlarını sorgulama ve medya okuryazarlığı hakkında bilgi sahibi olma noktasında vatandaşlara kıyasla yüksek olmasına rağmen medyada olumsuz

bir durumla karşılaştığında eleştirel ve tepkisel davranmadıkları her iki kesim için de görülmüştür.

Tuğluk ve Özkan (2019), Meb 2013 Okul Öncesi Programı'ndaki kazanım göstergelerinin 21. Yy becerilerine uygunluğunu inceledikleri çalışmada psikomotor ve özbakım alanlarında 21. Yy becerilerine dair kazanımların bulunmadığı, dil, sosyal-duygusal ve bilişsel alan kazanımlarının ise tüm gelişim alanlarındaki kazanımlarla karşılaştırıldığında çoğunluğa sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum Okul Öncesi Eğitim Programı hazırlanırken 21. Yüzyıl becerilerinin önemli görüldüğü ve çocuklara kazandırılmak için kazanım ve göstergeler içinde yer aldığı görülmektedir.

Erten (2019), 'Öğretmen Adaylarının 21. Yüzyıl Becerileri Yeterlilik Algıları v Bu Becerilerin Kazandırılmasına Yönelik Görüşleri' isimli çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden tarama modelinde 243 öğretmen adayı ile çalışılmıştır. Öğretmen adayları 21. Yüzyıl becerilerinden en çok Bilgi, Medya ve Teknoloji becerilerinin çocuklara kazandırılmasının öneminden söz etmişlerdir.

Selçuk (2020) 'İlköğretim Matematik Öğretmeni Adaylarının 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Metaforik Algıları' isimli çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim deseni kullanılmış ve çalışma 49 matematik öğretmen adayı ile gerçekleştirilmiştir. Öğretmen adaylarının 21. Yüzyıl becerilerinin alt başlıkları olan 'Yaşam ve Kariyer Becerileri', 'Öğrenme ve Yenilik Becerileri ve 'Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri' ne dair metaforları incelendiğinde 21. yüzyıl temel beceri alanlarının içeriklerine işaret eden metaforlar kullandıkları görülmüştür.

Sarıtaş ve Yılmaz'ın (2021) 'Ortaöğretim Türk Dili ve Edebiyatı Dersinin 21. Yüzyıl Becerileri Açısından İncelenmesi' isimli çalışmada

9. Sınıf Ortaöğretim Türk Dili ve Edebiyatı kitabının metinleri ve etkinlikleri ile öğretmen-öğrenci görüşleri incelenmiştir. Nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseninin kullanıldığı çalışmada bilgi okuryazarlığına dair pek çok metne rastlanırken medya okuryazarlığı ile girişimcilik ve öz yönetime dair herhangi bir metne rastlanmamıştır. Kitaptaki etkinliklerde de bilgi okuryazarlığına yönelik etkinlikler bulunurken medya okuryazarlığı, üretkenlik ve hesap verilebilirlik, iletişim ve işbirliği, girişimcilik ve öz yönetim, liderlik ve sorumluluk becerilerine dair etkinlik bulunmamaktadır. Çalışma sonuçları; öğrencilerin yaratıcılık ve yenilenme, eleştirel düşünme ve problem çözme, üretkenlik ve hesap verebilirlik, liderlik ve sorumluluk, sosyal ve kültürlerarası beceriler, bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı becerileriyle ilgili bilgiye sahip olmadıkları; öğretmenlerin de program hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları görülmüştür. İncelenen kitabın 21. Yüzyıl becerilerinin tüm alt boyutlarına eşit derecede yer vermediği de bir diğer sonuçtur.

Yılmaz (2021) 'Öğretmen Görüşlerine Göre Okul Müdürlerinin 21. Yüzyıl Becerileri' isimli tez çalışmasında nicel yöntem olarak tarama modelini, nitel olarak ise olgubilim desenini tercih ederek karma yöntem kullanmıştır. Çalışmanın evrenini Aydın'ın Efeler ve Nazilli ilçelerinden 6180 öğretmen, örneklemini ise 373 öğretmen oluşturmuştur. Okul Müdürleri 21. Yüzyıl Becerileri ölçeği ve yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Elde edilen nicel verilere göre; okul müdürlerinin 21. Yüzyıl becerilerine yönelik algılarının 'katılıyorum' düzeyinde olduğu, nitel verilere göre ise; kadın, özel okul, okul öncesi ve lise müdürlerinin 21. Yüzyıl becerilerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Erdamar ve Barası'nın (2021) '21. Yüzyıl Becerileri Açısından Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı' isimli çalışmasında nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi kullanılarak ortaokul Türkçe ders kitabı incelenmiştir. İncelemeler sonucunda; en çok yer verilen 21. yüzyıl becerilerinin öğrenme ve yenilenme, en az yer verilenlerin ise bilgi, medya ve teknoloji becerileri olduğu görülmüştür.

Çetin ve Çetin'in (2021) '21. Yüzyıl Becerileri Açısından MEB Okul Öncesi Eğitim Programına Eleştirel Bir Bakış' isimli çalışmasında MEB Okul Öncesi Programı (2013) ve programın uygulanmasına rehberlik eden etkinlik kitabı doküman analizi yoluyla incelenmiştir. Çalışmada okul öncesi eğitim programı ve etkinlik kitabının öğrenme ve yenilik becerileri ile yaşam ve kariyer becerilerini destekleyici öğeler barındırırken bilgi, medya ve teknoloji becerilerini ele almadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Wuyckens, Landry, Fastrez'in (2022) 'Systematic Meta Review of core concept in media' isimli makalesinde bilgi okuryazarlığı, medya okuryazarlığı ve dijital okuryazarlık kavramlarının bulunduğu bilimse çalışmaların meta analizini gerçekleştirmiştir. Bilgi, medya ve dijital okuryazarlığın teorik ve disiplinler yaklaşımıyla incelenmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

İleri Ünal (2022), 'Din Öğretiminde Bilgi, Medya ve Teknoloji Okuryazarlığı Becerileri' isimli çalışmasında Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı (Ortaöğretim 9, 10, 11 ve 12. Sınıflar) kazanımlarının, 21. yüzyıl becerilerinden olan bilgi okuryazarlığı, medya okuryazarlığı ve teknoloji okuryazarlığı becerilerinin geliştirilmesine katkısını tespit etmiştir. Nitel araştırma yönteminin tercih edildiği çalışmada veriler MaxQda programında analiz edilmiş ve yer alan kazanımların daha çok Bilgi Okuryazarlığına yönelik olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

İhtiyaroğlu ve Ulucan'ın (2022) 'Öğretmen Adaylarının Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri ile Uzaktan Eğitime Yönelik Görüşleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi' isimli çalışmasında ilişkisel tarama modeli kullanılmış, farklı bölüm ve sınıflardaki 359 öğretmen adayına Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri Yeterlilik Ölçeği ile Uzaktan Eğitim Görüşleri ölçeği uygulanmıştır. Öğretmen adaylarının Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerilerinin orta düzeyde olduğu görülmüş, ayrıca problem çözme becerisinin öğretmen adaylarının uzaktan eğitime dair görüşlerinin en büyük yordayıcısı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Mercan (2022) 'P21 Perspektifinden Erken Çocukluk Döneminde 21. Yüzyıl Becerileri' isimli çalışmasında konu ile ilgili yurtiçi ve yurtdışı çalışmaları nitel yöntem kullanarak doküman analizi yoluyla incelemiştir. Çalışma sayesinde P21in erken çocukluk döneminde 21. yüzyıl becerilerine ilişkin sınıflandırmasının yurt içi alan yazına katılması sağlanmıştır.

MEB, yayınlamış olduğu 21. Yüzyıl Becerileri ve Değerlere Yönelik Araştırma Raporu'nda (2023), 21. yüzyıl becerilerine yönelik bir model önerisi sunulması hedefleyerek ulusal ve uluslararası araştırmaların sistematik derlemesini gerçekleştirmiştir. Tematik içerik analizi ile incelenen kaynaklar; Sosyal-Duygusal Beceriler, Dil ve İletişim Becerileri, Üst Düzey Düşünme Becerileri, Benlik Becerileri, Öğrenme Becerileri, Çalışma Becerileri ve Okuryazarlık Becerileri olmak üzere yedi ana beceri elde edilmiştir. Becerilerle ilişkili olacak biçimde adalet, dostluk, dürüstlük, saygı, sevgi, vatanseverlik, yardımseverlik, görgü, vicdan, ahlak ve tasarruf değerleri de modelde yer almaktadır. İncelenen çalışmalar okuryazarlık ekseninde değerlendirildiğinde en çok yer verilen okuryazarlık türü Bilgi ve İletişim Teknolojileri Okuryazarlığı iken

Medya Okuryazarlığı, Finansal Okuryazarlık ve Sağlık Okuryazarlığı'na 2-3 çalışmada yer verildiği ifade edilmiştir.

Acar, Demirtaş, Çetin, Özgözü, Karataş'ın (2023) 'Öğretmenlerin 21. Yüzyıl Becerilerine İlişkin Özyeterlik Algıları: İzmir İlinde Bir uygulama' isimli çalışma grubunu 339 öğretmenin oluşturduğu çalışmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarında; öğretmenlerin eğitim düzeyleri arasında bir farklılık olmadığı, öğrenme ve yenilenme becerileri alt boyutu açısından öğretmenlerin meslekte geçirdikleri süre bakımından istatistiksel olarak anlamlı olduğu, bilgi, medya ve teknoloji becerileri açısından yaş değişkeni bakımından aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür.

Çekirdekçi, Yorulmaz ve Önal'ın (2023), 'Türkiye'deki İlkokul Matematik Ders Kitaplarındaki Etkinliklerin 21.Yüzyıl Becerileri Bağlamında İncelenmesi' isimli çalışmada ilkökuller matematik kitaplarındaki 21. Yüzyıl becerileri nitel yöntem ile incelenmiş, betimsel analiz yapılmıştır. İncelemeler sonucunda 'yaşam ve kariyer becerileri' ve 'Öğrenme ve yenilik becerileri' ne dair veriler elde edilirken Matematik ders kitabında 'Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri' ne dair veriye rastlanmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

1.4.UYGULAYICI EYLEM ARAŞTIRMALARI

Eylem araştırmaları; teknik, uygulayıcı ve özgürleştirici eylem araştırması olarak 3 türe sahiptir (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Bu çalışmada; araştırmacı kendi sınıfındaki problem durumunu/iyileştirilmesi istenen durumu tespit ederek uygulamalarda bulunduğundan araştırma kapsamında uygulayıcı eylem araştırması yöntemi kullanılmıştır. Uygulayıcı eylem araştırmaları; uygulayıcı araştırma ve eylem araştırmasının bir araya getirilmiş halidir. Fox vd.' e göre (2007) herhangi bir meslek alanında çalışan uygulayıcının

araştırmacı olduğu araştırma modeli uygulayıcı araştırma olarak isimlendirilmektedir. Burton & Bartlett (2005) de eylem araştırmalarının mesleki gelişime vurgu yaptığından uygulayıcı araştırmada eylem araştırmasından sıklıkla faydalanıldığından bahsetmektedir (Dudu, 2023).

Ugulayıcı eylem araştırmaları; Ugulamalı/Karşılıklı işbirlikli/Tartışma odaklı eylem araştırması (Saracaloğu ve Eranıl, 2019; Yıldırım ve Şimşek, 2021) isimleriyle de kaynaklarda yer almaktadır. Ugulayıcı araştırma ve eylem araştırmasını bir araya getiren uygulayıcı eylem araştırmasını Somekh (1995); araştırmaların alişageldik biçimi olan önce araştırmacılar tarafından araştırılıp sonra uygulayıcılar tarafından uygulandığı iki aşamalı biğimini reddeder (Dudu, 2023). Berg'e (2001) g6re; uygulayıcı eylem araştırmasında uygulamanın iyileştirilmesi amacıyla uygulayıcılar kendi uygulamalarını yorumlar ve uygulamalarında değişikliklere giderler (Başarır, 2019). Araştırmacı, uygulamaya başlamadan önce g6zlemler yaparak problemi veya iyileştirilmesi gereken durumu tespit etmeye çalışır. Ugulama aşamasında da s6rekli değerlendirmelerde ve araştırmalarda bulunur. Ugulayıcı eylem araştırmasında araştırmacıların kendisi araştırma konusu veya bilgi kaynağı olmakla birlikte, uygulayıcıların kendi deneyimlerine dayandığından her uygulayıcı eylem araştırması eşsiz ve 6zneldir (Dudu, 2023). Araştırma yapan ve uygulayan aynı kişi olduğundan araştırma konusu veya çalışma grubu aynı olsa dahi zaman-mekan-kişi fakt6rleri değerlik g6stereceğinden her uygulayıcı eylem araştırmasının dinamikleri farklıdır.

Ugulayıcı eylem araştırması pek çok farklı alanda kullanılabilmele birlikte çoğunlukla gerçek yaşamdan problemler içeren eğitim, sağlık ve sosyal hizmet alanlarında kullanılmaktadır (Dudu, 2023). Ugulayıcı eylem araştırması eğitimde kullanıldığında;

öğretmenlerin, yöneticilerin ve çocukların eğitiminden sorumlu uzmanların, kendi uygulamalarını daha iyi anlamaları ve iyileştirme yoluna gidebilmelerini sağlar. Araştırma ve uygulamanın iç içe olması araştırmadan elde edilen sonuçların uygulamaya aktarılmasını, uygulamada görülen aksaklıkların ise araştırılmaya başlanmasını kolaylaştırır (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Uygulayıcı eylem araştırmasının eğitimde kullanılması sayesinde; eğitim dünyasındaki gerçek bilgiler ana kaynaklardan elde edilerek sistematik biçimde anlaşılabilir, değiştirilebilir ve bu biçimde eğitimde gelişim sağlanabilecektir (Kuzu, 2009).

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde; araştırmanın modeli, çalışma grubu, verilerin toplanması ve veri analizi başlıklarından söz edilmiştir.

2.1.ARAŞTIRMANIN MODELİ

Okul öncesi dönem çocuklarının bilgi, medya, teknoloji becerileri ve medya okuryazarlığı düzeylerinin incelemesinin amaçlandığı bu çalışmada; eylem araştırması yöntemlerinden biri olan uygulayıcı eylem araştırması kullanılmıştır. Eylem araştırmalarının tanımı konusunda alanyazında farklı söylemlere rastlanmaktadır. Örneğin eylem araştırmasının bazı kaynaklarda (Yıldırım, Şimşek; 2021) nitel araştırma yöntemlerinin desenleri arasında bulunduğu bazı kaynaklarda (Saracaloğlu ve Eranıl,2019; Toraman Türk,2023) farklı bir araştırma yaklaşımı olarak tanımlandığı görülmektedir. Toraman Türk (2023); Eylem araştırmalarının Türkçe kaynaklarda nitel araştırmanın alt boyutu biçiminde değerlendirildiğini fakat bu değerlendirmenin hatalı olduğunu ifade eder. Bu ifadeyi destekler nitelikte Toraman Türk ve Dudu (2022) da eylem araştırmalarının nitel, nicel, karma yöntemlerden farklı olarak dördüncü metodolojik yaklaşım olduğunu savunur. Eylem araştırmaları; bu çalışma kapsamında dördüncü bir yöntem olarak kabul edilmiştir.

Eylem araştırmaları; problemi katılımcılarla işbirliği yaparak inceleyen ve problemin çözümü için önerilerde bulunup eylem planı hazırlamayı odağına alan bir yaklaşımdır (Toraman Türk, 2023). Burns'e (2005) göre eylem araştırmaları; problemleri sosyal durumları anlama ve onlara yönelik anlayış geliştirilebilmek için insanların birbirleri arasındaki etkileşimlerinin artırılması ve uygulamalarının kaliteli hale getirilmesine yönelik bir araçtır (Başarır, 2019). Şimşek ve Yıldırım (2021) ise eylem araştırmalarını; uygulama esnasında ortaya çıkan sorunların anlaşılması ve çözülmesi için araştırma ve uygulamayı bir araya getirerek elde edilen sonuçların uygulamaya

aktarılmasını kolaylaştıran bir yaklaşım olarak ifade eder. Araştırmacıların bir kısmı eylem araştırmalarını nitel araştırma yöntemi desenlerinin arasında bir kısmı ise ayrı bir başlık olarak ortaya koymuş olsa da yapılan tanımlamalar birbiriyle uyumludur. Sonuç olarak süreç odaklı olan eylem araştırmaları; gerçek yaşamda karşılaşılan bir problemin veya iyileştirilmesi istenen durumun tanımlanması ve çözülmesi için araştırma ve uygulamanın bir arada olmasını sağlayan bir yaklaşımdır.

Okul öncesi dönem çocuklarının bilgi, medya teknoloji becerileri ve medya okuryazarlık düzeylerinin incelendiği bu araştırmada; öncelikle araştırmacının aynı zamanda okul öncesi eğitim kurumunda aktif görev yapan bir öğretmen olması sebebiyle uygulayıcı eylem araştırması yöntemi kullanılmıştır. Hem araştırmayı hem uygulamayı bir araya getiren uygulayıcı eylem araştırmaları sayesinde, araştırmacı sorunu tespit edebilmek için; kendi sınıfındaki çocuklara dair gözlemlerde bulunmuş, gözlemlerinde çocukların teknolojik cihazlardan ve ekrandan çok fazla söz ettiklerini, oyunlarında şiddet öğelerine yer verdiklerini, çabuk sıkılıp bir an önce bir başka etkinliğe geçmeye yönelik davranışlar sergilediklerini not etmiştir. Ayrıca çocuklarla gerçekleştirdiği çember zamanlarında onların evde teknolojik cihazlarının olup olmadığı ve bu cihazlarda nelerle ilgilendiklerine yönelik sorularına aldığı yanıtlarda, çocukların yaş ve gelişim düzeylerine uygun olmayan içeriklere maruz kalmış olabileceklerini sezinlemiştir.

Teknolojik cihazlar çocuk ve ergenlerde sağlık sorunlarına, çocukların suçla karşılaşmasına ve de çocuk hakları ihlallerine yol açmaktadır (Yılmaz ve Güney, 2021). Ayrıca çocukların ekran yoluyla basmakalıp imge ve hayallere maruz kalması; onların hayal gücünü azaltmakta, şiddet ve tüketim kültürünü yaygınlaştırmaktadır (Karaboğa, 2018). Teknoloji çağı içerisinde doğan çocukların 21. Yüzyıl becerilerinden biri olan Bilgi, Medya ve Teknoloji becerilerine sahip olmaları önemli iken onları doğru biçimde kullanabilme becerilerini yansıtan Medya Okuryazarlıkları da önem arz etmektedir. Tüm bu

sebepler göz önünde bulundurularak bu çalışmanın yöntemi; eylem araştırması yöntemlerinden biri olan uygulayıcı eylem araştırması olarak belirlenmiştir.

Ugulayıcı eylem araştırmasının aşamaları araştırmacılar tarafından farklı biçimde sınıflandırılmıştır. Dolapçioğlu (2019), ugulayıcı eylem araştırmasının 3 döngüden oluştuğundan söz eder. Birinci döngü; var olan problemi incelemeyi, ikinci döngü; pratiğin geliştirilmesine yönelik uygulamalar yapmayı, üçüncü döngü ise etkiyi değerlendirmeyi esas alır. Tüm döngüler aynı aşamalardan oluşmakta ve aşamalar şu biçimde sıralanmaktadır; sorunu tanımlama, planlama, eylem, gözlem, yansıtma.

Dudu (2023) ise Ugulayıcı eylem araştırmasının aşamalarını; odaklanma, planlama, eyleme geçme, gözlemlene, yansıtma, revize etme, yeniden odaklanma sınıflandırmaktadır. Bu araştırma kapsamında bu 7 basamak dikkate alınmış ve bu kısımda aşamaların tanımlaması ve hemen ardından araştırmada nasıl yer verildiği aşağıda ifade edilmiştir.

Odaklanma aşaması; ugulayıcı eylem araştırmasının başlangıç noktası ve de değiştirilmek veya geliştirilmek istenen durumun saptandığı aşamadır. Bu çalışmanın odaklanma aşamasında; araştırmacı çocukları gözlemlemiş (Gözlem formları ekte sunulmuştur), ebeveynlere kişisel bilgi formu (Ek...) göndererek çocukların teknolojik cihaz kullanımına dair bilgileri elde etmiştir. Planlama aşaması; sorunun, araştırmaya katılacak kişilerin, toplanacak verilerin, verilerin analiz şeklinin belirlendiği amaçlı bir planlamanın yapıldığı aşamadır. Planlama aşamasında; araştırmacı hem uygulama hem araştırma rolünü tek başına üstlenmiştir. Soruna cevap vermek için toplanacak veriler, verilen nasıl analiz edileceği bu kısımda tasarlanmıştır. Eyleme geçme aşaması; araştırmacının planlama aşamasında elde ettiği verileri analiz ederek, bazı davranışlarından değişikliğe gitmesidir. Eyleme geçme aşamasında; çocuklarla bireysel görüşmeler yaparak medya okuryazarlık görüşme formunu ve bilgi, medya, teknoloji becerilerinin düzeyinin tespitini içeren Teknofiller hikaye formunu uygulamıştır. Gözlemlene aşaması; araştırmacının gözlem yaparak kanıt topladığı, çalışma grubunun tepkilerini not ettiği aşamadır. Gözlemlene

aşamasında; araştırmacı çocukların medya okuryazarlık ve bilgi, medya, teknoloji becerilerini gözlemlemiştir. Yansıtma aşaması; araştırmacının, eylemin çalışma grubu üzerinde beklenen etkiyi yaratıp yaratmadığına dair değerlendirmelerde bulunduğu aşamadır. Yansıtma aşaması; yapılan görüşmeler ve gözlemler neticesinde çocukların bilgi, medya, teknoloji becerileri yüksekken çoğunluğunun medya okuryazarlık düzeyinin düşük olduğu ortaya çıkmıştır. Revize etme aşamasında; araştırmacı, durumu iyileştirmeyen veya probleme çözüm oluşturmayan eylemleri ortadan kaldırır. Revize etme aşamasında; araştırmacı tarafından televizyon sözlüğü hazırlanmış ve çocuklarla bireysel görüşmeler yapılarak uygulanmıştır. Yeniden odaklanma aşamasında; araştırmacı üzerinde düzenlemeler yaptığı eylemi uygulamak için yeniden odaklanarak yeni eylemlerde bulunur (Dudu, 2023). Yeniden odaklanma aşamasında ise; çocukların akıllı işaretleri hatırlama ve konusu anlatılan dizi-belgesel-çizgi film ile eşleştirebilmelerine yönelik ‘Televizyon Sözlüğü’ 5 hafta sonra çocuklara bireysel olarak tekrar uygulanmış ve çocukların hatırlama düzeyleri de tespit edilmiştir.

2.2.ÇALIŞMA GRUBU

Araştırmaya; 2023-2024 Eğitim Öğretim yılında Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı Bağımsız Devlet Anaokulu’nda öğrenim görmekte olan 22 okul öncesi dönem çocuğu katılmıştır. Eylem araştırması yönteminin kullanıldığı, araştırmacının aynı zamanda uygulayıcı olduğu bu araştırmanın çalışma grubunu, araştırmacının kendi sınıfında bulunan çocuklar oluşturmaktadır. Araştırmacı, çocukların oyun zamanında kurdukları oyunların şiddet içerikli olduğunu gözlemlemiş, alan notu tutmuş ve bu sebeple; çocukların teknolojik cihaz sahibi olma ve onları kullanma durumlarını da içine alan bir kişisel bilgi formu hazırlayarak ebeveynlere ulaştırmıştır. Kişisel bilgi formu yoluyla edinilen bilgileri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 1. Çalışma grubunu oluşturan çocukların kişisel bilgileri

		N
Cinsiyet	Kız	8
	Erkek	14
Aile Durumu	Birlikte	20
	Boşanmış	2
Annenin Yaşı	30 yaş veya altı	2
	31-35 yaş	7
	36-40 yaş	8
	41 yaş ve üstü	5
Babanın Yaşı	31-35 yaş	3
	36-40 yaş	10
	41 yaş ve üstü	9
Annenin Öğrenim Durumu	Lise	1
	Üniversite	11
	Lisansüstü	10
Babanın Öğrenim Durumu	Lise	3
	Üniversite	9
	Lisansüstü	10
Annenin Çalışma Durumu	Çalışıyor	20
	Çalışmıyor	2
Çocuğun Teknolojik Cihaz Sahibi Olma Durumu	Var	9
	Yok	13
Çocuğun Teknolojik Cihaz Kullanım Şekli	Tek başına	8
	Yetişkinle	8
	Kardeşiyle	6

Çocuğun Cihaz Kullanım Süresi	Hiç	1
	1 saatten az	13
	1-2 saat	5
	2 saatten fazla	3

Tablo 1’de görüldüğü üzere; çalışma grubunu oluşturan çocukların çoğunluğu erkektir. Ailelerin büyük çoğunluğu birlikte yaşamakta, anneler eğitilmiş ve çalışmaktadır. Babaların çoğunluğu lisansüstü ve üniversite mezunudur.

Çocukların teknolojik cihaz sahibi olma durumları incelendiğinde; 9’unun cihaz sahibi olduğu, 13’ünün ise olmadığı görülmektedir. Çocuklardan 8’i teknolojik cihazı yetişkinle, 6’sı kardeşiyle birlikte kullanmakta; diğer 8’i ise tek başına kullanmaktadır. Çocukların çoğunluğu (13) teknolojik cihazla 1 saatten az vakit geçirmektedir. Çocuklardan 5’i 1-2 saat, 3’ü 2 saatten fazla vakit geçirmekte; 1’i ise hiç vakit geçirmemektedir.

Genel olarak bakıldığında çocukların çoğunun ailesi birlikte, annesi çalışmakta ve çocukların anne-babaları en az lise mezunudur. Çocukların çoğunluğunun kendine ait teknolojik cihazı olmasa da; çocukların büyük bir kısmı 1 saatten az da olsa cihaz ile zaman geçirmektedirler. Cihaz ile tek başına vakit geçiren çocuk sayısı da azımsanmayacak durumdadır.

2.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Çocukların medya okuryazarlık düzeylerini belirlemek için Kadan ve Aral (2020) tarafından geliştirilen ‘Çocuklar için Medya Okuryazarlık Ölçeği (36-72 ay)’ den yola çıkılarak Medya Okuryazarlık Çocuk Görüşme Formu hazırlanmış ve Bilgi, Medya Teknoloji becerilerinin düzeylerini belirlemek için Yalçın, Simsar ve Dinler (2020) tarafından geliştirilen 5–6 Yaş Çocukları için 21. Yy Becerileri Ölçeği’nin (DAY-2) Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerilerini içeren 29-33 maddeleri kullanılmıştır. Maddeler sırasıyla şu biçimdedir;

‘Teknolojik araçları basit kelimelerle tanımlar ve hakkında bilgi verir. Bir hikaye ya da masalda ana karakterin bakış açısı ile diğer karakterlerin bakış açısını karşılaştırabilir. Yeni bir bilgiye ulaşabilmek için önceki deneyimlerden faydalanır. Teknolojik cihazları nasıl kullanabileceğini sorar ve bağımsız bir şekilde kullanır.’ Bu maddelerin tespitine yönelik araştırmacı tarafından hazırlanan ‘Teknofiller’ isimli hikaye kullanılmıştır. Teknofiller hikayesi ile ilgili bilgiler aşağıda detaylı biçimde sunulmuştur. Medya Okuryazarlık düzeylerinin geliştirilmesi adına Teknofiller Televizyon Sözlüğü Çocuk Görüşme Formu hazırlanmıştır. İlgili bilgiler aşağıda detaylı biçimde sunulmuştur.

2.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Kişisel Bilgi Formu, araştırmaya katılan okul öncesi dönem çocuklarının cinsiyeti, ebeveynlerin yaşı-öğrenim durumu, çocuğun teknolojik cihaza sahip olma ve cihazla ne kadar-nasıl vakit geçirdiğine yönelik 10 sorudan oluşmaktadır. Sorular araştırmanın alt problemlerine uygun biçimde araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Kişisel bilgi formu ekte sunulmuştur.

2.3.2. Teknofiller Hikayesi-Bilgi, Medya, Teknoloji Becerileri Çocuk Görüşme Formu

Araştırma kapsamında Yalçın, Simsar ve Dinler (2020) tarafından geliştirilen 5-6 Yaş Çocukları için 21. Yy Becerileri Ölçeği’nden faydalanılmıştır. Ölçek; 5-6 yaş çocuklarının 21. Yy becerilerini ölçmek için tasarlanmış 3 alt boyutlu 4’lü likert tipi ölçektir ve 21. Yy becerilerinden olan; Öğrenme ve Yenilik Becerileri, Yaşam ve Kariyer Becerileri ve Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri alt boyutlarından oluşmaktadır.

Toplamda 33 maddeden oluşan ölçeğin her bir alt boyutuna ait Cronbachalpha değerleri; Öğrenme ve Yenilik Becerileri (4Cs) boyutu için .96, Yaşam ve Kariyer Becerileri boyutunun .94 ve Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri .92 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin Tek boyutlu halinin Cronbachalpha değeri ise .97 olarak saptanmıştır. Kayış’a göre (2014) güvenilirlik katsayısı değerinin .80

ve üzerinde olması ölçeğin yüksek derece güvenilirliğe sahip olduğunun göstergesidir. Ölçeğin bütün halinde de alt boyutlarına göre tek tek incelendiğinde de yüksek derecede iç tutarlığa sahiptir. Bu sebeple; araştırmada 21. Yy Becerileri Ölçeği'nin Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri alt boyutunda bulunan 29-33 maddeleri kullanılmıştır. Ölçeğin her bir maddesi 4 puan olmakla birlikte Bilgi, Medya ve Teknoloji alt boyutunda alınabilecek en yüksek puan 20'dir.

Okul öncesi dönem çocuklarının Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerilerini inceleyebilmek için araştırmacı tarafından yazılan ve resimlenen, uzman görüşü alınan Teknofiller isimli hikaye oluşturulmuştur. Araştırmacı hikayeyi oluşturmadan önce çocukların ilgisini çekebilecek bir karakter bulmak için, hayvanlarla ilgili araştırmalar yapmış ve fil beyninin insan beyni ile benzer özellikler gösterdiği, yüksek zekaya, güçlü aile bağlarına ve sosyal ilişkilere sahip oldukları bilgilerine ulaşmıştır. Bu bilgiler ışığında fillerin teknolojik cihazlarla karşılaşmaları ve onları kullanabilir hale gelmelerini konu alan bir hikaye yazma kararı almıştır. Araştırmacı, danışman hocasının vermiş olduğu düzeltmelerle birlikte 15 günde (4-19 Ekim 2023) yazmış olduğu hikayeyi, 7 günde (20-27 Ekim 2023) 'canva' Web2 aracı kullanılarak resimlemiştir. Fil görsellerini seçerken çocukların ilgisini çekebilecek renk ve özelliklere sahip olmasına, boyutlarının da hikayeye uyumlu olmasına özen göstermiştir. Kitap ismi olarak hem teknolojiyi hem de filleri bir araya getirdiği için 'Teknofiller' ismi uygun bulunmuştur. Kitabın ön-arka kapak sayfaları ve sayfa numaraları da eklendikten sonra hikaye 5 uzmana (30 Ekim 2023) gönderilmiş, 2'sinin iletmiş olduğu önerilerle düzenlemeler yapılmıştır. Uzman görüşlerine ait formlar ekte sunulmuştur. 3 ve 6 Kasım 2023'te gelen uzman görüşlerine göre canva programı üzerinde düzenlemeler yapılarak toplamda 82 sayfa olan hikaye basılı hale getirilmiştir.

Hikayenin 1-25. Sayfaları 'Teknolojik araçları basit kelimelerle tanımlar ve hakkında bilgi verir.' ve 'Bir hikaye ya da masalda ana karakterin bakış açısı ile diğer karakterlerin bakış açısını karşılaştırabilir.' Becerilerinin tespitine

yöneliktir. Hikayenin 26-79. Sayfalarında Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerilerinden ‘Yeni bir bilgiye ulaşabilmek için önceki deneyimlerinden faydalanır.’ ‘Teknolojik (telefon, tablet, bilgisayar, televizyon) cihazları nasıl kullanabileceğini sorar ve bağımsız bir şekilde kullanır.’ Ve ‘Teknolojik (telefon, tablet, bilgisayar, televizyon) cihazlarda kullanmak istediği oyunu/uygulamayı yetişkin yardımıyla bulur.’ Maddelerine dair sorular yer almaktadır.

Bilgi, Medya ve teknoloji becerileri kapsamında teknolojik cihazlar adı altında tablet, telefon ve bilgisayara yer olsa da çocukların medya okuryazarlık düzeylerinin tespiti için yapılan görüşme formunda televizyon da yer aldığından bu cihazların arasına televizyon da eklenilerek çocukların televizyon kullanımına dair becerileri de tespit edilmek istenmiştir.

Araştırmacı tarafından pilot uygulamada ve sonrasındaki uygulamalarda kullanılmak, çocukların verdiği yanıtları sistemli bir biçimde not edebilmek adına bir kontrol listesi (Ek 8) oluşturulmuştur. Ardından 5-6 yaş grubundan 1 erkek-1 kız çocuk ile pilot uygulama (20 Kasım 2023) gerçekleştirilmiş ve bu bireysel görüşmeler 30-35 dakika sürmüştür. Çalışma grubu ile (22 çocuk) bireysel görüşmeler 5 gün (27 Kasım-1 Aralık 2023) içerisinde tamamlanmıştır.

2.3.3. Medya Okuryazarlık Okul Öncesi Çocuk Görüşme Formu

Kadan ve Aral (2020) tarafından geliştirilen ‘Çocuklar için Medya Okuryazarlık Ölçeği (36-72 ay)’ maddelerinden yola çıkılarak araştırmacı tarafından ‘Medya Okuryazarlık Okul Öncesi Çocuk Görüşme Formu’ oluşturulmuştur. Formda çocukların geleneksel-yeni medya araçlarını ve akıllı işaretleri tanıma durumlarına yönelik 10 soru yer almaktadır. Formda her doğru cevap için 1 puan, yanlış cevap veya yanıtızlık durumunda ise 0 puan alınabilmektedir. 0-5 puan alınması medya okuryazarlık düzeylerinin geliştirilmesi gerektiğini, 6-10 puan alınması ise gelişmiş medya okuryazarlık

düzeşini göstermektedir. Çocuklarla yapılan bireysel görüşmeler 10-20 dakika sürmüş ve 5 gün (2-6 Ekim 2023) içerisinde görüşmeler tamamlanmıştır.

Maddeler içerisinde yer alan 1,2,3,4,5,8,9 ve 10. Maddeler yüksek ayırt etme gücüne; 7. maddenin orta düzeyde ayırt etme gücüne, 6. Madde ise düşük ayırt edicilik düzeyine sahiptir. Bu durum ölçeğın yapı geçerliliğinin olduğunu göstermektedir. Ölçme aracının güvenilir olarak kabul edilebilmesi için güvenilirlik katsayısının 0,50 ve üzerinde olması gerektiğı vurgulanmaktadır (Büyüköztürk, 2018). Çocuklar İçin Medya Okuryazarlık Ölçeğinin güvenilirlik katsayısı ise yüzde 50'nin üzerindedir.

2.3.4. Teknofiller Televizyon Sözlüğü Çocuk Görüşme Formu

Çocukların akıllı işaretlere (genel izleyici kitlesi, 7 yaş ve üzeri, şiddet/korku, olumsuz örnek oluşturabilecek davranışlar) yönelik bilgisini arttırmak ve konusu anlatılan çizgi filmin-dizinin-belgeselin (1'er adet) akıllı işaretini gösterebilmesini sağlamak için araştırmacı tarafından 'Televizyon Sözlüğü' oluşturulmuştur. Bu 4 akıllı işaretin seçilmesinin sebebi; çocuklara daha önce bireysel görüşmeler yoluyla uygulanmış olan Medya Okuryazarlık Çocuk Görüşme formunda; genel izleyici kitlesi, 7 yaş ve üzeri için, şiddet/korku, olumsuz örnek oluşturabilecek davranışlar işaretlerinin yer alması ve çocukların bu işaretlere yönelik bilgilerinin yetersiz olmasıdır.

Sözlük; canva programı kullanılarak 1 hafta içerisinde (4-10 Kasım 2023) tamamlanmıştır. Sözlüğün pilot uygulaması (22 Aralık 2023) 5-6 yaş grubundan 1 kız- 1 erkek çocukla 10-18 dakikalık bireysel görüşmelerle gerçekleştirilmiştir. Pilot uygulamada dizi-çizgi film-belgesel kartlarının birer adet olması en sona kalan kartı sona kalan işaretle eşleştirmelerine sebep olmuş ve de çocukların da daha fazla dizi-çizgi film-belgesel olmasına yönelik isteklerini belirtmesi üzerine kart sayısı 2 ye çıkarılmıştır.

Tek oturumda uygulaması gerçekleştirilen sözlük 2 aşamadan oluşmaktadır. Çocuklarla yapılan bireysel görüşmelerde ilk aşamada genel izleyici kitlesi, 7 yaş ve üzeri için, şiddet/korku, olumsuz örnek oluşturabilecek davranışlar akıllı

işaretleri çocuklara tanıtılmaktadır. Tanıtımın ardından kartlar tekrar gösterilip çocuğun söyleyebilmesi beklenmektedir. Araştırmacı 2. Aşama için her akıllı işarete yönelik dizi-çizgi film-belgesellerin olduğu kartlar (2 şer adet) hazırlamıştır. Kartların birinde dizi-çizgi film-belgeselin görseli, ismi ve kanalı yer almakta diğerinde ise; yayınlandığı kanalın adı ve konusu yer almaktadır. Yayının görseli çocuğa gösterilip konusu araştırmacı tarafından okunarak hangi akıllı işarete uygun olduğu sorulmaktadır. Araştırmacı, çocukların yanıtlarını sistemli biçimde not edebilmek adına kontrol listesi (Ek 10) hazırlamıştır.

2.4.VERİLERİN TOPLANMASI

Veri toplama araçlarını geliştiren kişilerden tez çalışmasında kullanıma dair gerekli izinler alındıktan sonra veri toplama araçları hazırlanmıştır. Tezin konusunun ve yönteminin uygunluğuna dair Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi'nden 'Etik Kurul İzni' (Ek 1) alınmış, ardından araştırmanın yürütüleceği Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı Bağımsız Devlet Anaokulu Müdürlüğü'nden ve İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden gerekli izinler (Ek 2) alınmıştır. Çocuklarla gerçekleştirilen bu çalışmada her çocuk için 'Veli Onam Formu' (Ek 3) alınmış ve çocuklar görüşmeler başlamadan önce bilgilendirilmiştir.

Eylem araştırmasında kullanılacak veri toplama teknikleri; deneyime, sorgulamaya ve uygulamaya dayalı teknikler olarak üçe ayrılmaktadır. Deneyime dayalı teknikler; gözlem ve alan notlarını, sorgulamaya dayalı teknikler; görüşme, anket ve kontrol listelerini, incelemeye dayalı teknikler ise; doküman analizi, ses ve video kayıtlarını, günlükleri ve öğrenci ürünlerini ele almaktadır (Kuzu, 2009). Bu çalışmada sorgulamaya dayalı tekniklerden görüşme ve kontrol listeleri kullanılmıştır.

Ardından Teknofiller Hikayesi-Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri Çocuk Görüşme Formu ile çocuklarla yapılan bireysel görüşmelerle 5 gün içerisinde tamamlanmıştır. Ardından 'Medya Okuryazarlık Çocuk Görüşme Formu' çocuklarla 10-20 dakika süren bireysel görüşmelerle 5 gün içerisinde tamamlanmıştır. Son olarak araştırmacı tarafından hazırlanan 'Teknofiller Televizyon Sözlüğü Görüşme Formu' kullanılarak

çocuklarla yapılan bireysel görüşmelerle veriler toplanmıştır. Form detaylı biçimde yukarıda açıklanmıştır.

2.5.GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK

Bu araştırmanın geçerlik ve güvenilirliğinin artırılması için şu önlemler alınmıştır:

Uzman Görüşü: Bilgi, Medya ve Teknoloji becerilerinin incelenmesi için araştırmacı tarafından hazırlanmış olan ‘Teknofiller’ hikayesi, çocukların yaş-gelişim düzeylerine ve tespit edilmek istenen maddelere uygunluğunun incelenmesi için 2 öğretim üyesine gönderilmiştir. Öğretim üyeleri arasındaki tutarlılık incelendikten sonra gerekli düzenlemeler yapılarak forma son hali verilmiştir.

Pilot Uygulama: Araştırmanın asıl grubunu yansıtması amacıyla 5-6 yaş grubu 1 kız-1 erkek çocuk ile görüşme gerçekleştirilerek pilot uygulama yapılmıştır. Uygulama sayesinde oluşabilecek aksaklıklar, görüşmenin ortalama süresi, soruların çocuklar tarafından anlaşılabilirliği ile ilgili bilgi sahibi olunmuştur.

2.6.VERİLERİN ANALİZİ

Çocuklar numaralandırılmış ve her çocuk için ayrı bir Word dosyası kullanılmıştır. Kişisel bilgi formu ve bireysel görüşmelerden elde edilen ham veriler bilgisayara aktarılmıştır. Maxqda 2022 paket programına kişisel bilgi formu ile ilgili bilgiler, Medya okuryazarlık çocuk görüşme formu ile ilgili bilgiler, Teknofiller hikayesi- Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri Çocuk Görüşme Formu ve Televizyon Sözlüğü Çocuk Görüşme Formu ile ilgili bilgiler yüklenmiştir.

Verilerin analizi için; toplanan verilerin örüntülerini, temalarını ve kategorilerini keşfetmeye yarayan tümevarım analizi tercih edilmiştir. Tümevarım analizi esnek ve eylem araştırması süreci boyunca toplanan verilerin kategorilerin şekillenmesine olanak sağlar (Bolat, 2019). Böylelikle ilk aşama olarak deşifre edilmiş olan veriler dosyalar halinde Maxqda programına yüklenmiştir. Ardından araştırmacı öncelikle çocukların Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerilerine yönelik incelemelerde bulunmak adına bu

dosyalardan işe başlamıştır. Her çocuğa ait dosyanın Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri ile ilgili kısmını okumaya başlamış, tekrar eden öğeleri bulmak adına beceriye hitap eden yanıtları işaretlemiştir. Yanıtların kodlanarak gruplanmasına sağlamak adına her kelime veya kelime grubuna bir renk atamıştır. Tüm çocukların dosyalarını okuyarak daha önce rast gelmediği kelimeleri de işaretlemiş ve farklı bir renk atamıştır. Kodların bütünüün yer aldığı panelde birbiriyle ilişkili olanları gruplamış ve bir ana tema altında toplamıştır. Çocukların her bir teknolojik cihazı tanımlarken onun dış yapı ve işlevsel özelliklerinden söz ettiği görülmüştür. Bunun üzerine tüm cihazlara yönelik olarak örneğin; ‘Tabletin dış yapı özellikleri’, ‘Tabletin işlevsel özellikleri’ şeklinde üst kodlar oluşturulmuştur. Ayrıca çocukların bu cihazları kullanabilme becerilerine yönelik olarak, hikaye ile ilgili görüşlerini içeren bir başka üst kodda yer almıştır. Bilgi, Medya ve Teknoloji becerilerine dair inceleme tamamlanmıştır. Yaratıcı kodlama, kod bulutu ve grafikler oluşturularak dışarıya aktarılmıştır.

Uygulanan medya okuryazarlık çocuk görüşme formu yoluyla elde edilen bilgiler araştırmacı tarafından incelenmiş, sıklık durumunun tespiti adına konu ile ilintili olan kelimeler seçilerek kodlanmıştır. Her bir kelimeye farklı bir renk atanmıştır. Medya okuryazarlık çocuk görüşme formu; çocukların geleneksel ve yeni medyaya dair bilgileri ile akıllı işaretlere yönelik bilgilerini tespit etmeye yöneliktir. Dolayısıyla elde edilen verilerden ilişkili olanlar gruplanmış ve geleneksel medya-yeni medya ile akıllı işaretler kategorisi oluşturulmuştur. Kodlama ve kategorileştirme sonucu ortaya çıkan analiz maxqda görsel araçlarından Yaratıcı kodlama, kod bulutu ve grafikler oluşturularak dışarıya aktarılmıştır.

Her bir çocuğa ait olan dosyalardaki tekrar eden öğeleri tespit etmek adına kelimeleri işaretlemiş ve her kelimeye farklı bir renk atamıştır. yüklenen veriler kodlanarak gruplanmış ve tablo haline getirilmiştir. Elde edilen veriler, yaratıcı kodlama ve kod bulutları kullanılarak görsel hale getirilmiştir. Bu veriler bulgular kısmında sunulmuştur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırmanın amacına uygun veri toplama araçları yoluyla elde edilen bulgular araştırmanın alt amaçları doğrultusunda; okul öncesi dönem çocuklarının bilgi, medya ve teknoloji beceri düzeylerine yönelik bulgular ve medya okuryazarlık düzeylerine yönelik bulgular olmak üzere 2 ana tema altında sunulmuştur.

3.1.OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUKLARININ BİLGİ, MEDYA, TEKNOLOJİ BECERİLERİ

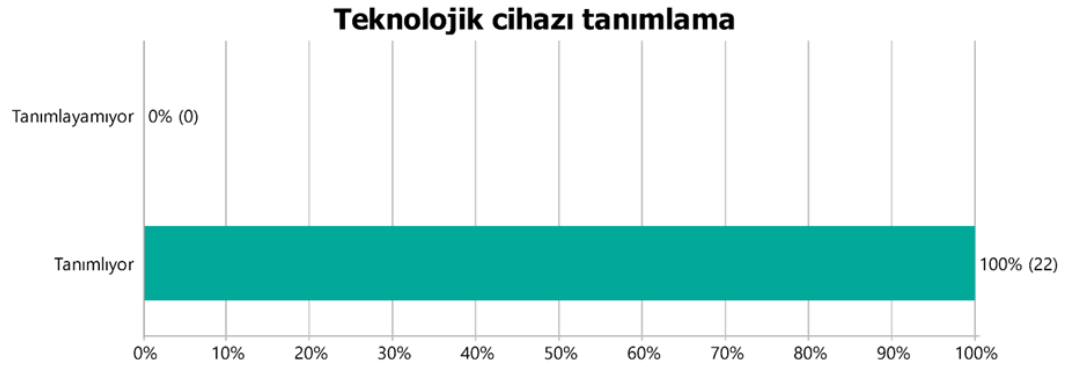
Okul öncesi dönem çocuklarının bilgi, medya ve teknoloji beceri düzeyine yönelik Teknofiller Hikayesi-Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri Görüşme Formu yoluyla bireysel görüşmeler yapılarak elde edilen bulgular yukarıda listelenen 3 alt tema ile aşağıda sunulmuştur.

1.Teknolojik cihazları tanımlama ve hakkında bilgi verme düzeylerine yönelik bulgular;

Araştırmada yer alan çocukların tamamı teknolojik cihazları (tablet, telefon, bilgisayar, televizyon) tanımlamış ve hakkında bilgi verebilmiştir.

Çocuklarla yapılan bireysel görüşmelerde Teknofiller hikayesi yoluyla çocuklara hikayede yer alan cihazın ismi ve özellikleri sorularak bilgi edinilmiştir. Çocukların cihazları tanıma durumlarına aşağıda Şekil 1’de yer verilmiştir.

Şekil 1. Teknolojik cihazları tanıma durumları grafiği

Çocukların cihazların resmini gördüğünde onu tanıyabilmesi, onların hayatlarında teknolojik cihazların yerinin olduğu anlamını taşıyabilmektedir.

Çocukların tüm cihazlara yönelik tanımlamaları ayrı başlıklar halinde aşağıda sunulmuştur.

a) Tablet ile ilgili tanımlamalarına yönelik bulgular;

Çocukların tümü (22) tablet resmini gördüğünde onu isimlendirmiş ve işlevsel ve yapısal özelliklerine dair bilgilerini paylaşmışlardır. Çocuklar tableti tanımlarken farklı özelliklerinden söz etmişlerdir.

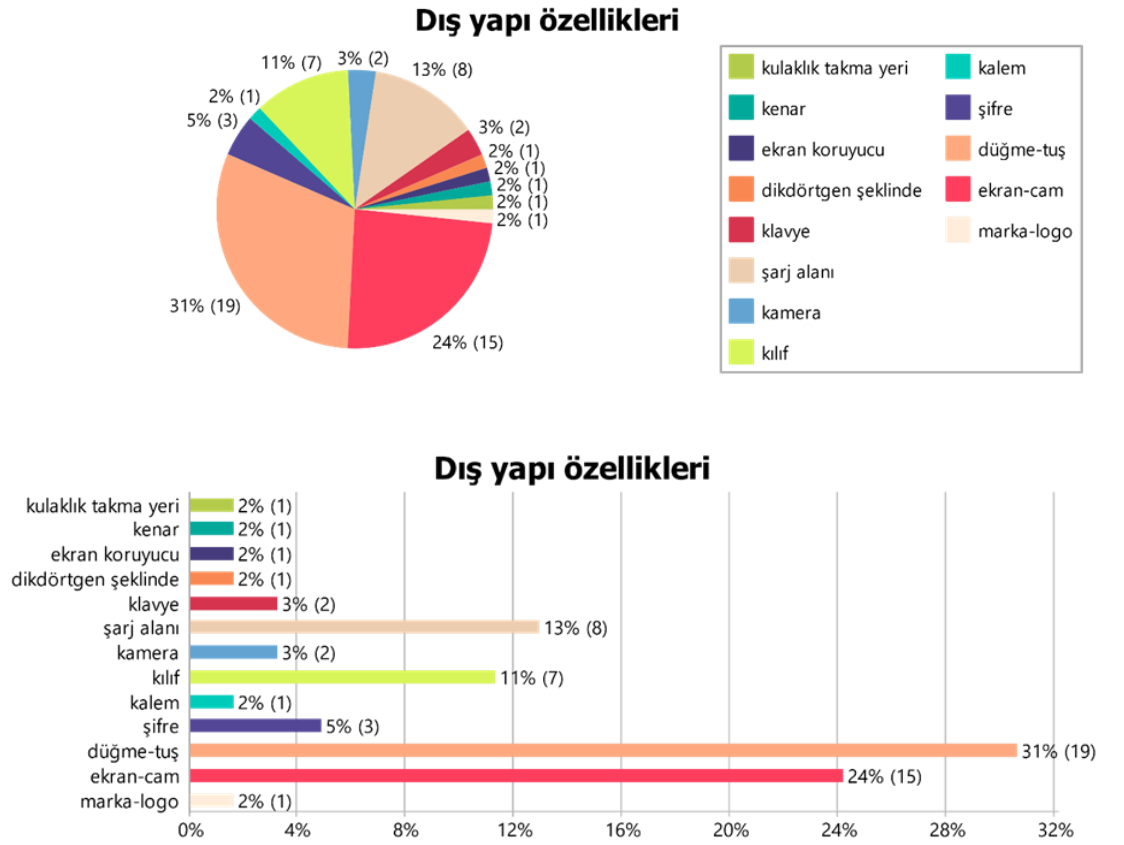
Bulgulara ait kod bulutuna aşağıda Şekil 2’de yer verilmiştir.

Şekil 2. Tablet ile ilgili tanımlamalar kod bulutu

Şekil 2’de görüldüğü üzere çocuklar tableti tanımlarken onun hem işlevsel özelliklerinden hem de dış yapı özelliklerinden söz etmişlerdir. Bu sebeple aşağıdaki kısımda dış yapı özellikleri ve işlevsel özellikleri detaylı biçimde grafik 1 ve 2’de sunulmuştur.

Şekil 3. Tablet dış yapı özellikleri grafiği

Grafiklerde görüldüğü üzere; çocuklar tabletin dış yapı özelliklerinden en çok düğme-tuş ve ekran-cam özelliklerinden söz etmişlerdir. En az ise kenar, ekran koruyucu, kalem, kulaklık takma yeri, marka-logo, dikdörtgen şekli özelliklerinden söz etmişlerdir.

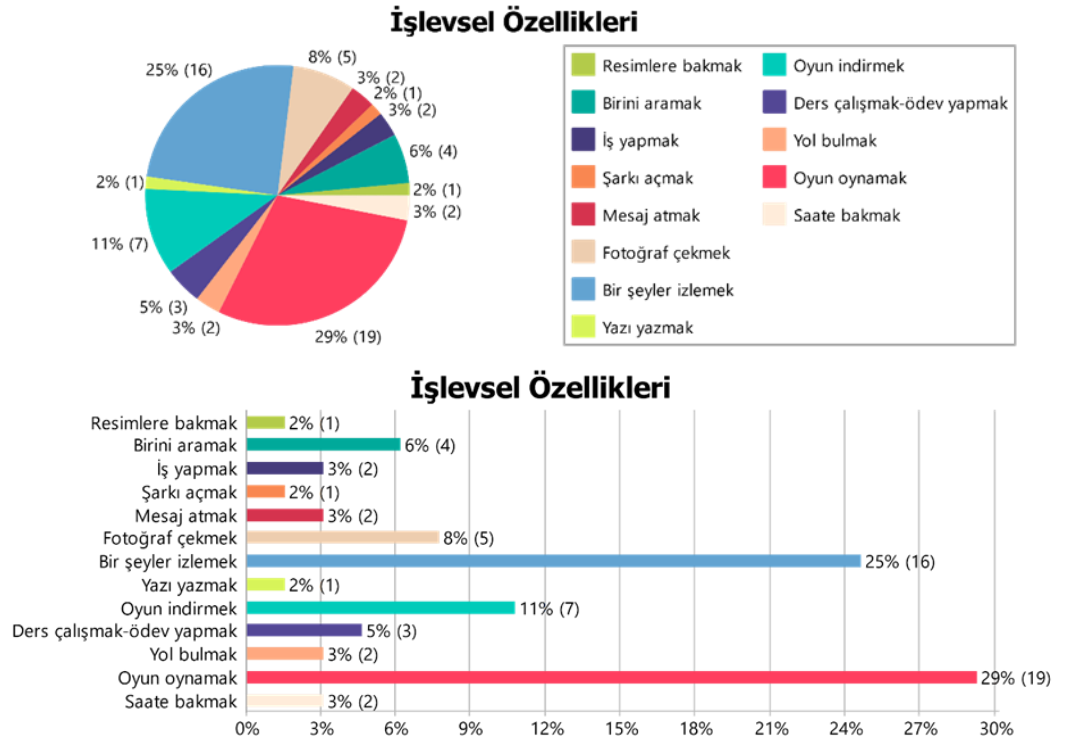
Yukarıda açıklanan bulgular, katılımcıların ifadeleri ile aşağıda örneklennmiştir;

“Düğmesi, ekranı, köşeleri ve kılıfı var tabletin.” (Ç5)

“Tabletin ses açma kapama tuşu var, ekranı var, şarjı takma yeri var, kulaklık yeri bir de.” (Ç6)

“Tabletin ekranı, düğmesi, kılıfı, şarj yeri var. Yazma yeri var.” (Ç7)

Şekil 4. Tablet işlevsel özellikleri grafiği

Şekil 4’te çocukların tabletin en çok oyun oynamak ve bir şeyler izlemek özelliklerinden söz ettikleri görülmektedir. En az ise resimlere bakmak, şarkı açmak, yazı yazmak özelliklerini ele almışlardır.

Yukarıda açıklanan bulgular, katılımcıların ifadeleri ile aşağıda örneklenmiştir;

“Birilerini arayabiliriz. Oyun oynayabiliriz.” (Ç5)

“Oyun oynanır. Video izlenir. İnternetli ve internetsiz oyun oynanır. Annemizden süre isteriz.”(Ç6)

“Tablet. Bir şey izlenir. Oyun yüklenir. Arama yapılır, fotoğraf çekilir.” (Ç7)

Katılımcı ifadelerinden de hareketle; çocukların tablet ile ilgili tanımlamalara yer verdikleri, okul öncesi dönem çocuklarının günlük yaşamlarında tabletin yer aldığı söylenilebilir. Çocuklar tableti; oyun oynamak, bir şeyler izlemek, fotoğraf çekmek, birini aramak amaçlarıyla kullandıklarını ifade etmişlerdir. Çocuklar tabletle sadece ne yaptıklarına değil; tabletin dış yapı özelliklerine de odaklanabilmiş ve özelliklerini söyleyebilmişlerdir.

b) **Telefon ile ilgili tanımlamalarına yönelik bulgular;**

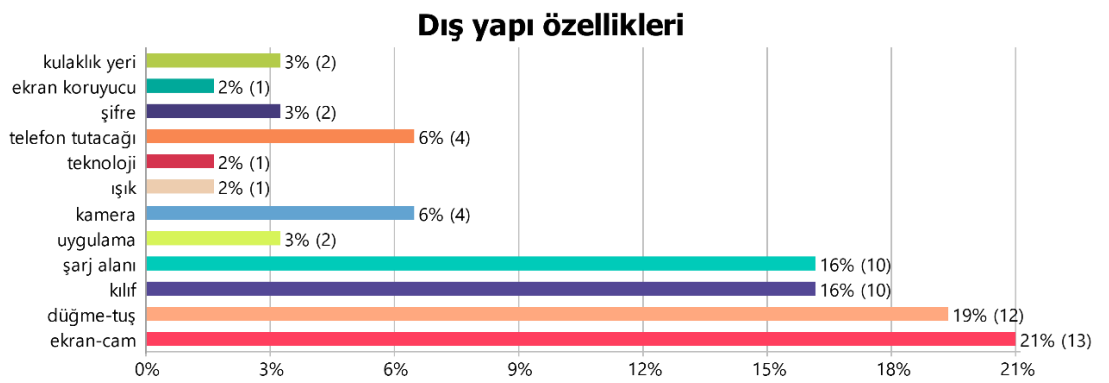
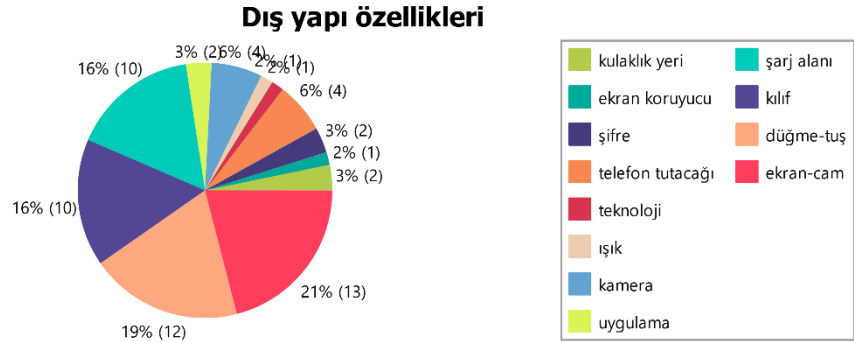
Çocuklar telefonun resmini gördüklerinde onu tanıyarak ismini söylemiş ve farklı özelliklerinden söz etmişlerdir. Çocukların telefon ile ilgili tanımlamaları aşağıdaki kod bulutunda sunulmuştur.

Şekil 5. Telefon ile ilgili tanımlamalar kod bulutu

Şekil 5'te görüldüğü üzere; çocuklar telefonla ilgili tanımlamalar yaparken onun dış yapı ve işlevsel özelliklerinden söz etmişlerdir. Bu sebeple telefonun dış yapı ve işlevsel özelliklerini içeren grafikler, aşağıda Şekil 6 ve 7'de sunulmuştur.

Şekil 6. Telefonun dış yapı özellikleri grafiği

Şekil 6’da görüldüğü üzere; çocuklar telefonun dış yapı özelliklerinden en çok düğme-tuş, ekran-cam, kılıf ve şarj alanı özelliklerinden söz etmişlerdir. En az ise teknoloji ve ekran koruyucu özelliklerini dile getirmişlerdir.

Yukarıda açıklanan bulgular, aşağıda katılımcı ifadeleri ile örneklenmiştir;

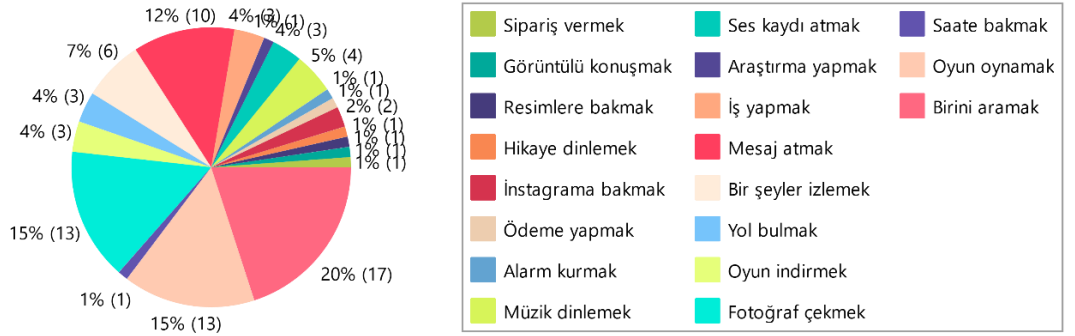
“Kapatma düğmesi var. Mesaj atmak için yer var.” (Ç2)

“Tablete benziyor ama tablet onun daha kalını ve daha büyüğüdür. (Ç5)

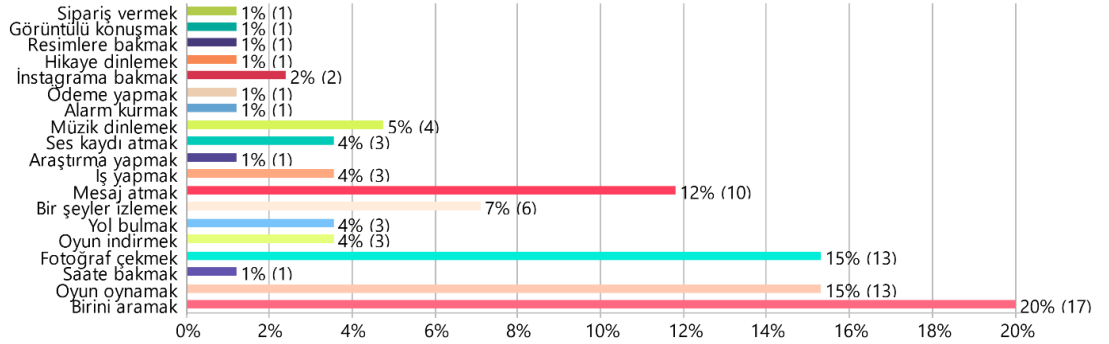
“ Telefonun kabı olur. Şarj yeri olur.” (Ç6)

Şekil 7. Telefonun işlevsel özellikleri grafiği

İşlevsel özellikleri

İşlevsel özellikleri

Şekil 7’de görüldüğü üzere; çocukların telefonun en çok arama yapmak özelliğinden söz ettikleri görülmektedir. Öne çıkan diğer iki özelliğin ise oyun oynamak ve fotoğraf çekmek olduğu görülmüştür. Çocukların işlevsel özelliklerden en az söz ettikleri ise; ders yapmak, yazı yazmak, görüntülü konuşmak, sipariş vermek, araştırma yapmak, alarm kurmak, ödeme yapmak, hikaye dinlemek olduğu görülmüştür.

Yukarıda açıklanan bulgular, katılımcıların ifadeleri ile aşağıda örneklenmiştir;

“Onunla birini ararız. Tablet gibi oyun oynanır. Saate bakarız, fotoğraf çekeriz.” (Ç1)

“Oyunlar yükleyip oynayabiliriz. Müzik dinlenir. Biri aranır.” (Ç2)

“Çizgi film izlenir. Müzik açılır. Arabaya bağlayıp şarkı dinleyebiliriz. Oyun oynayabiliriz. Fotoğraf çekilir. Biri aranır. İnstagramda bir şeye bakılır” (Ç3).

Katılımcı ifadelerinden de hareketle; çocukların telefon ile ilgili tanımlamalara telefonun farklı özelliklerini düşünerek yer verdikleri, okul öncesi dönem

çocuklarının günlük yaşamlarında telefonun yer aldığı söylenilebilir. Çocuklar telefonun hem işlevsel hem de dış yapı özelliklerinden söz etmişler ve telefonun en temel kullanım şeklinin ‘arama yapmak’ olduğunu ifade etmişlerdir. Çocukları tablette olduğu gibi telefonu da oyun oynamak için bir araç olarak nitelendirmişlerdir. Ayrıca çocukların işlevsel özelliklerinde spesifik olarak söz edilen amaçlarının yanı sıra; sipariş vermek ve ödeme yapmak şeklinde kullanım biçimlerinden söz etmeleri de oldukça ilgi çekicidir. Çocuklar bu kullanım biçimlerini yetişkinle birlikte deneyimlemiş olabilir ya da yetişkinin yaptığı işlemleri takip etmiş olabilir. Genel anlamda bakıldığında; çocukların çok iyi birer gözlemci oldukları söylenebilir.

a) Bilgisayar ile ilgili tanımlamalarına yönelik bulgular;

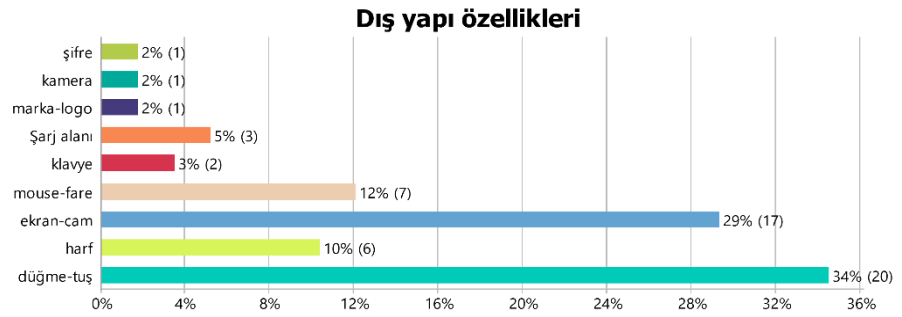
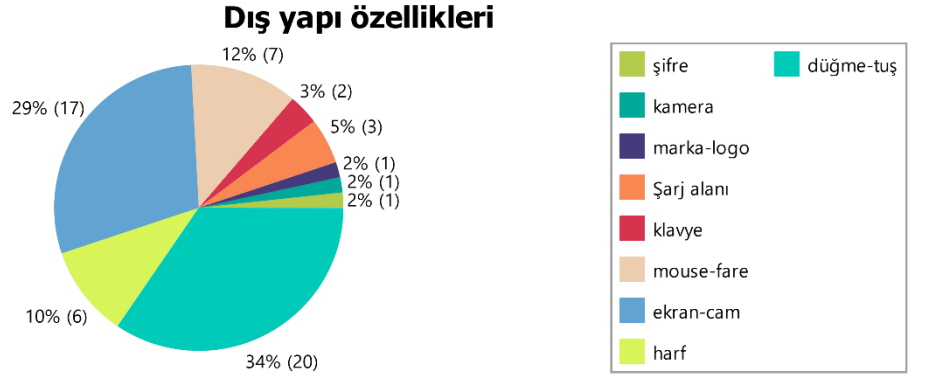
Çocukların bilgisayar ile ilgili ele alındığında; çocuklar bilgisayar resmini gördüğünde onu tanımış ve isimlendirmişlerdir. Çocukların bilgisayar tanımlarken kullandıkları ifadeler aşağıda kod bulutu biçiminde Şekil 7’de sunulmuştur.

Şekil 8. Bilgisayar ile ilgili tanımlamalar kod bulutu

Şekil 8 incelendiğinde; çocukların bilgisayar tanımlarken hem dış yapı hem de işlevsel özelliklerinden söz ettikleri görülmektedir. Bu sebeple dış yapı ve yapısal özelliklerine dair ifadeleri içeren grafikler aşağıda Şekil 8 ve 9’da sunulmuştur.

Şekil 9. Bilgisayarın dış yapı özellikleri grafiği

Şekil 9’de görüldüğü üzere çocuklar; bilgisayarın dış yapı özelliklerinden en çok düğme-tuş ve ekran-cam özelliğinden söz etmişlerdir. En az söz ettikleri ise; kamera, şifre, marka-logo özellikleridir.

Yukarıdaki grafikte yer alan bulgular, aşağıda katılımcı ifadeleri ile örneklenmiştir;

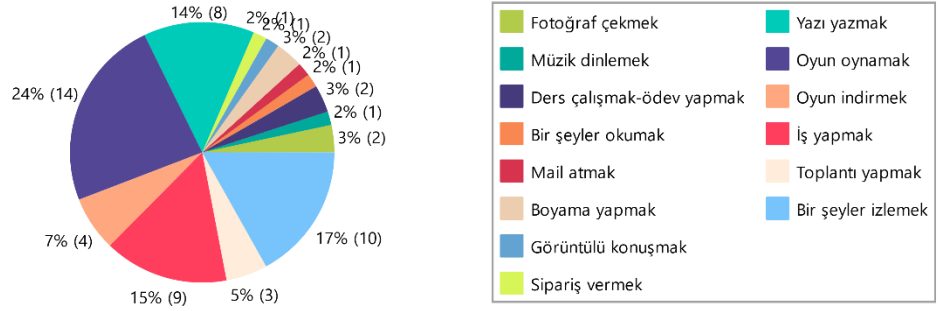
“Ekranı var. Harfleri ve durdurma tuşu var.” (Ç10)

“Bilgisayarın harfleri, düğmeleri, ekranı var.” (Ç11)

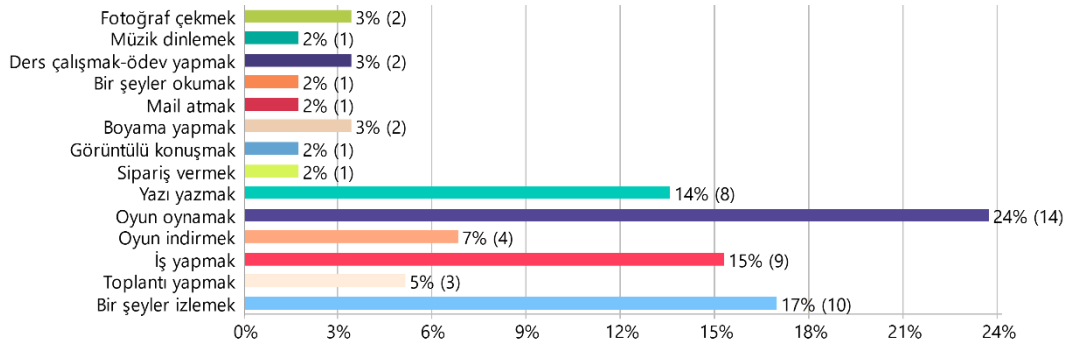
“Camı var. Yazı yazmak için tuşları var.” (Ç12)

Şekil 10. Bilgisayarın işlevsel özellikleri grafiği

İşlevsel özellikleri

İşlevsel özellikleri

Şekil 10’da görüldüğü üzere; çocukların işlevsel özellik olarak en çok söz ettiği özellik oyun oynamak olmakla birlikte onu takiben bir şey izlemek, iş yapmak ve yazı yazmak özellikleri gelmektedir. Çocuklar işlevsel özelliklerden en az bir şey okumak, görüntülü konuşmak, sipariş vermek, mail atmak, müzik dinlemek özelliklerinden söz etmişlerdir.

Yukarıda açıklanan bulgular, katılımcıların ifadeleri ile aşağıda örneklenmiştir;

“Bir şeyler yazılır. Oyun oynanır. Resim çıkarılır. Okula gidilir. Bir şeyler izlenir. Yazı yazılır.” (Ç10)

“Playstation oynanır. Resim çıkartılabilir, ben boyuyorum. Onunla en iyi arkadaşınla görüntülü konuşabilirsin. Bilgisayarda boyama (paint) yapılır. Yazı yazılır, mektup da gönderilir.” (Ç11)

“Bilgisayar. Çalışırız, film izlenir, oyun oynanır.” (Ç12)

Katılımcı ifadelerinden de hareketle; çocukların bilgisayar ile ilgili tanımlamalara yer verdikleri, okul öncesi dönem çocuklarının günlük yaşamlarında bilgisayarın telefon,

tablet ve televizyona nazaran daha az yer aldığı söylenilebilir. Çocuklar bilgisayarın dış yapı özelliklerinden en çok; düğme-tuş özelliğinden bahsederek onun yazı yazmak, toplantı yapmak, iş yapmak, mektup göndermek amaçlı kullanımlarını ifade etmişlerdir. Çocuklar bilgisayarı oyun oynamak ve bir şeyler izlemek amacıyla kullandıklarını belirtse de bahsettikleri diğer kullanım biçimleri yetişkin tarafından yapılabilecek etkinliklerdir. Dolayısıyla çocuklar bilgisayarı daha çok yetişkinlere yönelik bir teknolojik cihaz olarak nitelendirebilmektedir.

a) Televizyon ile ilgili tanımlamalarına yönelik bulgular;

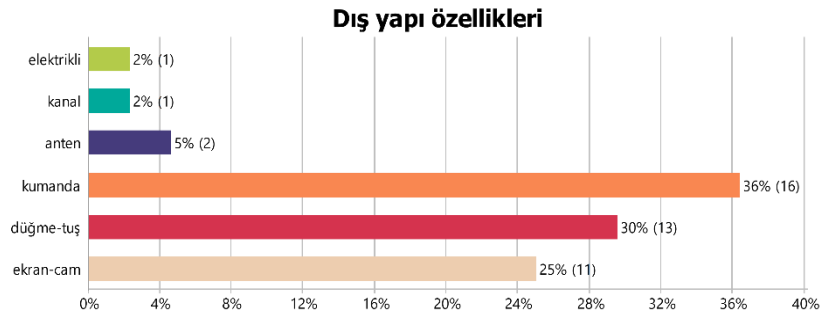
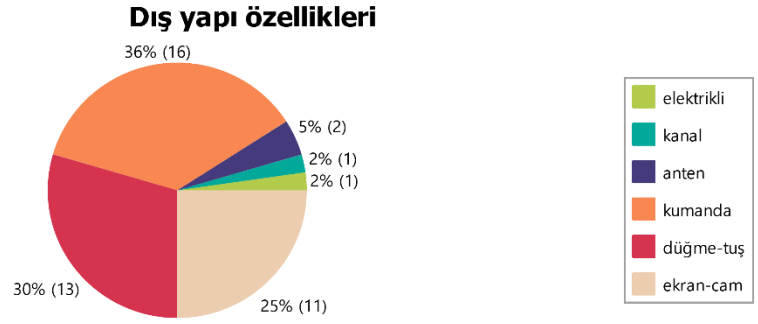
Çocuklar Teknofiller hikayesi içerisinde yer alan televizyon resmini gördüklerinde tanıyarak ismini söylemişlerdir. Televizyonu tanımlamaları istendiğinde ise onun farklı özelliklerinden söz etmişler ve bu ifadeleri aşağıda kod bulutu biçiminde Şekil 10’da sunulmuştur.

Şekil 11. Televizyon ile ilgili tanımlamalar kod bulutu

Şekil 11’da görüldüğü üzere; çocuklar bilgisayarı tanımlarken onun dış yapı özelliklerinden ve işlevsel özelliklerinden söz etmişlerdir. Bu nedenle dış yapı ve işlevsel özelliklerine dair ifadelerin grafikleri aşağıda Şekil 11 ve 12’de sunulmuştur.

Şekil 12. Televizyonun dış yapı özellikleri grafiği

Şekil 12’de görüldüğü üzere; çocuklar televizyonun dış yapı özelliklerinden en çok kumandadan bahsetmişlerdir. Televizyon ve kumanda resmini gördüklerinde de her ikisinin de ismini söylemişlerdir. En az ise kanal, elektrikli, anten özelliklerinden bahsetmişlerdir.

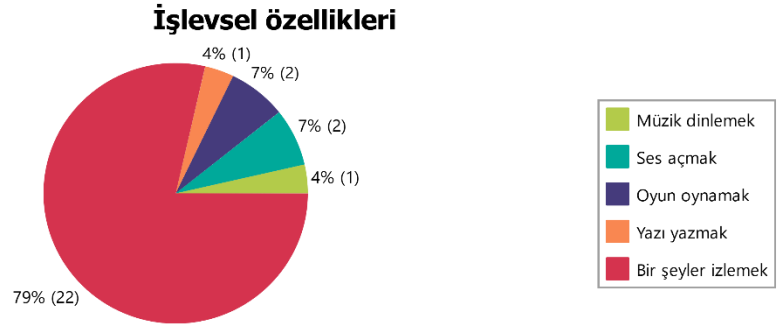
Yukarıda açıklanan bulgular, katılımcıların ifadeleri ile aşağıda örneklenmiştir;

“Televizyonun ekranı ve kenarı var.” (Ç20)

“Kumandası var. Bazı televizyonlar küçük olabilir. Bazılarının televizyon masasına ihtiyacı olmayabilir, duvara asılırlar. Bazılarının anteni olmaz.” (Ç21)

“Ekranı ve kenarları var tuşları var. Kumanda ile açılır.” (Ç22)

Şekil 13. Televizyonun işlevsel özellikleri grafiği

Şekil 13’de görüldüğü üzere; çocuklar televizyonun işlevsel özelliklerinden en çok bir şey izlemek özelliğinden söz etmişlerdir. En az ise; müzik dinlemek ve yazı yazmak özelliklerini ifade etmişlerdir.

Yukarıda açıklanan bulgular, katılımcıların ifadeleri ile aşağıda örneklenmiştir;

“Haberler ve video izlenir. Playstation oynanır.” (Ç20).

“Çizgifilm, dizi film izlenir” (Ç21).

“Film açabilirsın.” (Ç22)

Katılımcı ifadelerinden de hareketle; çocukların televizyon ile ilgili tanımlamalara yer verdikleri, okul öncesi dönem çocuklarının günlük yaşamlarında televizyonun yer aldığı söylenilebilir. Çocuklar en çok; televizyonun ana özelliği olan ‘izlemek’ özelliğinden söz etmişlerdir. Çocuklar televizyonun dış yapı özelliklerinden; kumanda, ekran ve düğmeleri olduğundan söz etmişler. Ayrıca televizyonun nadir kullanılan özellikleri olan; yazı yazmak, oyun oynamak, müzik dinlemek

özelliklerinden de söz etmeleri çocukları çok dikkatli birer gözlemci olduklarının göstergesi olabilir.

2. Bir hikâye ya da masalda ana karakterin bakış açısı ile diğer karakterlerin bakış açısını karşılaştırabilme düzeyine yönelik bulgular;

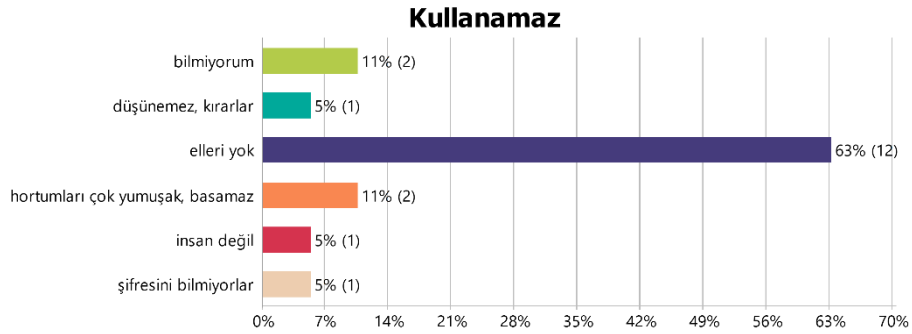
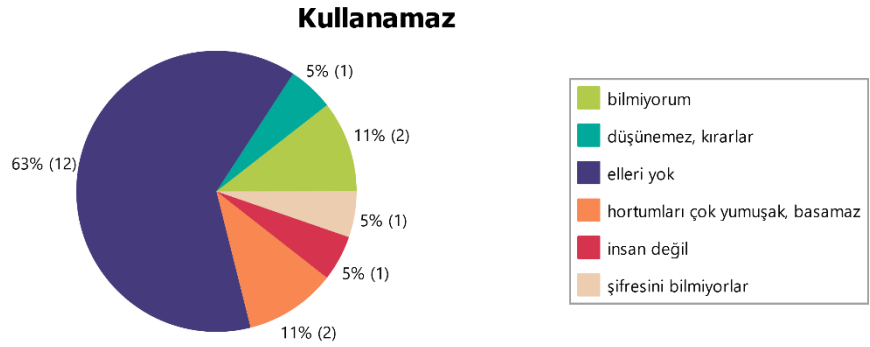
Çalışma grubunda yer alan çocukların tamamı ‘Teknofiller’ hikayesinin sayfalarında (23-26-60) yer alan soruları yanıtlayarak diğer karakterlerin bakış açılarını yorumlamış ve de kendi bakış açısını ortaya koymuştur. Çocukların verdiği yanıtlar alt başlıklar halinde incelenmiştir.

Çocukların teknolojik cihazın kullanımı ile ilgili (23. Sayfa) görüşlerine yönelik bulgular;

Teknofiller hikaye kitabının 23. Sayfasında çocuklara ‘Sence filler de teknolojik cihaz kullanabilir mi?’ sorusu yöneltilmiştir. Hikayenin ana karakterlerinden olan Şilu teyze ve Mumu fikir ayrılığına düştüklerinde çocuklar her iki filin bakış açısını karşılaştırarak kendi fikirlerini ortaya koymuşlardır. Çocukların çoğunluğu Şilu teyzeye katılarak ‘fillerin teknolojik cihazları kullanamayacağını’, bir kısmı ise Mumu’ya katılarak kullanabileceklerini sebepleriyle birlikte ifade etmişlerdir.

Teknolojik cihaz kullanabilir yanıtı veren çocuklara nasıl yapabilecekleri ve kullanmaz cevabı veren çocuklara neden kullanamadıkları sorulmuş ve yanıtları alınmıştır. Çocuklardan gelen yanıtlar aşağıda grafik halinde Şekil 14’te sunulmuştur.

Şekil 14. Fillerin teknolojik cihaz kullanabilme şekilleri grafiği

Şekil 14’te görüldüğü üzere; fillerin teknolojik cihaz kullanamayacağını ifade eden çocuklar bu söylemlerinin sebeplerini sunmuşlardır. Çocuklardan yalnızca küçük bir kısmı sebep belirtmezken çocukların büyük çoğunluğu fillerin elleri olmadığı için teknolojik cihaz kullanamayacağını ifade etmişlerdir. Fillerin hortumlarının çok yumuşak olması, şifresini bilmiyor oluşları, düşünememeleri, insan olmamaları da çocuklar tarafından ifade edilen sebepler arasındadır.

Yukarıda açıklanan bulgular, katılımcıların ifadeleri ile aşağıda örneklenmiştir;

“Bence de filler kullanamaz çünkü sadece ayakları var elleri yok. elleri olsaydı bileklik veya saatleri de olurdu. Hortumlarıyla belki” (Ç18).

“Mumu doğru söylüyor, filler oturup 2 ayaklarıyla kullanabilirler” (Ç19).

“Evet tabletler sadece insanlar için. Çünkü fillerin elleri yok. hortumlarıyla sadece su içerler. Ben fil olsaydım tableti elime alamazdım” (Ç20).

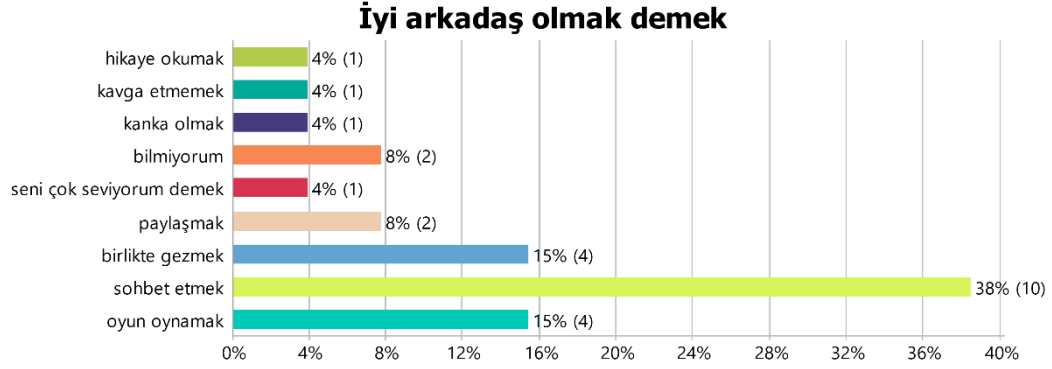
Çocuklar hikayede iki karakterin farklı düşündüğü durumda hangisinin fikrine katıldıklarını ya da neden katılmadıklarını ifade ederek kendi fikirlerini belirtmişlerdir. Çocukların karakterlerle özdeşim kurabildiği ve onların yerine kendini koyarak fikirlerini ortaya koydukları görülmektedir. Çocuklar kendi fikirlerine belirli sebeplere dayandırarak fikirlerinin ayakları yere basar hale getirerek muhakeme becerilerini ortaya koymuşlardır.

- a) **Çocukların iyi arkadaş olma ile ilgili (26. Sayfa) görüşlerine yönelik bulgular;**

Teknofiller hikayesinin 26. Sayfasında birbiriyle sohbet ederek yan yana yürüyen filler Şuşu ve Mumu gösterilerek çocuklara ‘İyi arkadaş olmuşlar mıdır sence?’ sorusu yöneltilmiştir. Çocukların tümü ana karakterlerin içinde yer alan Mumu ve Şuşu’nun iyi arkadaş olduklarını dile getirmişlerdir. Çocukların ‘iyi arkadaş olmak’ ile ilgili görüşlerini içeren kod bulutu aşağıda şekil 16’te sunulmuştur.

Şekil 15. Çocukların iyi arkadaş olma ile ilgili (26. Sayfa) görüşleri kod bulutu

Şekil 15'te görüldüğü üzere; çocuklar en çok sohbet etmeyi, ardından ise oyun oynamak ve birlikte gezmeyi iyi arkadaşlık göstergesi olarak nitelendirmişlerdir. Ayrıca çocuklar; hikaye okumayı, kavga etmemeyi, kanka olmayı, seni çok seviyorum demeyi ve paylaşmayı da iyi arkadaşlık göstergesi olarak belirtmişlerdir.

Yukarıda açıklanan bulgular, katılımcıların ifadeleri ile aşağıda örneklenmiştir;

“İyi arkadaş olmuşlardır çünkü sohbet etmek güzel bir şey.” (Ç10)

“İyi arkadaş olmuşlardır. Ben iyi arkadaşlarımla işbirliğiyle oynuyorum, ayakkabılarını değiştirirken bekliyorum.” (Ç11)

“İyi arkadaş olmuşlardır çünkü birbirlerine vurmuyorlar. Kavga etmiyorlar. Tableti çekiştirmiyorlar. Benim tabletim var ama kardeşim izletmiyor.” (Ç12)

Çocuklar kendi arkadaşlık kurma biçimleri ve iyi arkadaşlık belirtisi olarak gördükleri davranış biçimlerini hikaye üzerinden dile getirmişlerdir. Bu durum çocukların akıl yürütme becerine sahip olduklarının göstergesi olarak nitelendirilebilir.

a) Çocukların teknolojik cihazın kullanım şekli (sıklığı) ile ilgili (60. Sayfa) görüşlerine yönelik bulgular;

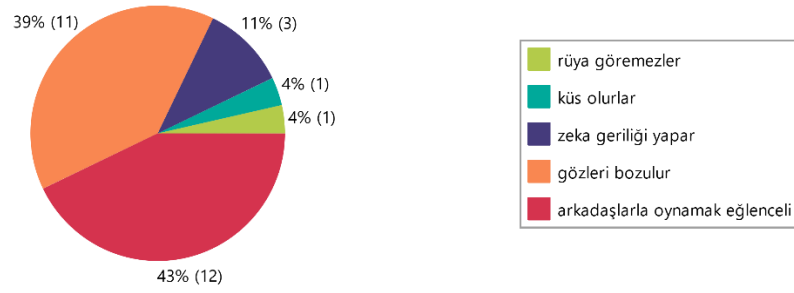
Teknofiller hikyesinin 60. Sayfasında Heybelifil hiçbir teknolojik cihazla çok vakit geçirmemeleri, arkadaşlarıyla eğlenmeyi ihmal etmemeleri yönünde bir uyarıda bulunur. Ardından çocuklara ne düşündükleri, Heybelifile katılıp katılmadıkları sorulmuştur.

Çocukların tümü Heybelifilin söylediklerini doğru bularak nedenleri ile birlikte açıklamışlardır.

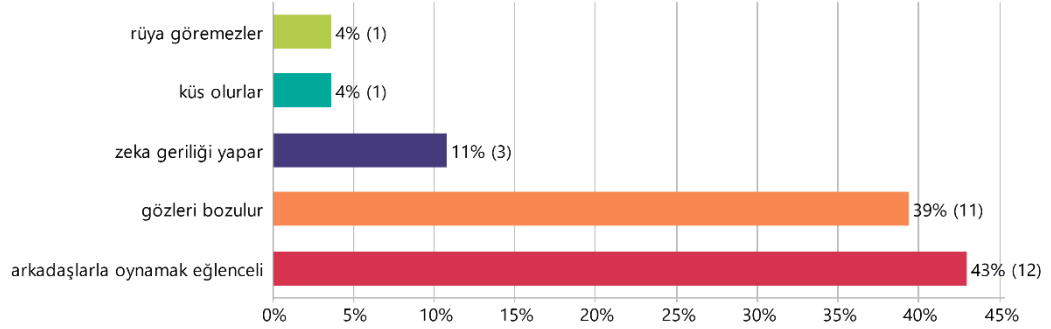
Çocukların görüşlerini içeren grafikler aşağıda Şekil 17’de sunulmuştur.

Şekil 17. Çocukların teknolojik cihazın kullanım şekli (sıklığı) ile ilgili (60. Sayfa) görüşleri grafiği

Teknolojik cihazları sürekli kullanmamak gerekiyor. Çünkü;

Teknolojik cihazları sürekli kullanmamak gerekiyor. Çünkü;

Şekil 17’de görüldüğü üzere; çocuklar ana karakterlerden biri olan Heybelifil’in bakış açısını anlamış ve kendi bakış açılarını sunmuşlardır. Çocuklar teknolojik cihazları sürekli kullanmamak gerektiğinin sebepleri olarak en çok arkadaşlarla oynamanın daha eğlenceli olduğunu ardından ise gözlerinin bozulacağını ifade etmişlerdir. En az ise rüya göremezler, küs olurlar ifadelerini kullanmışlardır. Ayrıca teknolojik cihazları sürekli kullanmanın zeka geriliği yapacağına dair görüş de öne sürmüşlerdir. Çocukların özellikle zeka geriliği ifadesini kullanabiliyor olmaları, teknolojik cihazların fazla kullanımın insandaki etkisi üzerine ebeveynleri veya bir yetişkin tarafından daha önce bilgilendirildiklerine yönelik fikir oluşturmaktadır.

Yukarıda açıklanan bulgular, katılımcıların ifadeleri ile aşağıda örneklenmiştir;

“Doğru söylüyor. Gözlerimiz bozulur. Yakından izlerse gözleri bozulur. Sabahtan akşama kadar uzaktan da izlese uykusu gelir. Sürekli tabletle oynanmaz. Ben okulu ve arkadaşlarımı zlerim.” (Ç2)

“Haklı. Çünkü arkadaşlarla vakit geçirmek gerek. Ben isterim vakit geçirmek.” (Ç3)

“Gözleri bozulabilir. Gzlk takması gerekebilir. Arkadaşlarıyla oyun oynamayı zler.” (Ç4)

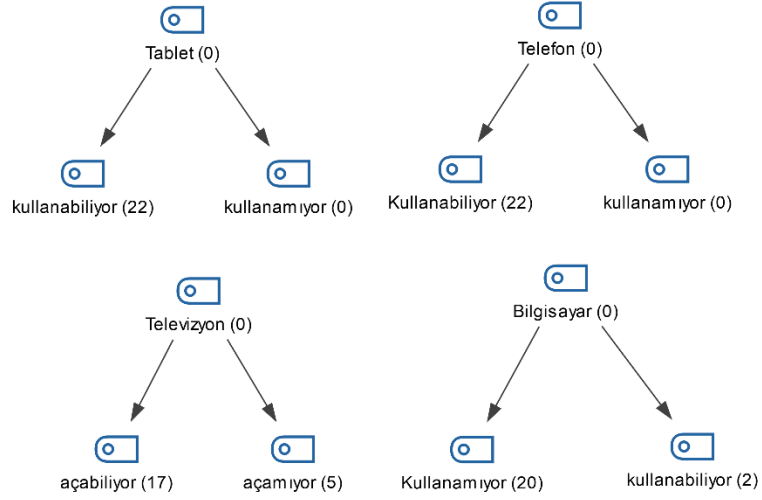
Çocuklar, fillerin teknolojik cihazlarla çok fazla vakit geçirmeleri dışında oluşabilecek hasarları kendi bakış açısından ifade etmişlerdir. Çocuklar durumu açıklarken kendi yaşantılarından örnekler vererek kendilerinin ekran kullanımı arttığında yetişkinlerin kendine söyledikleri cümle kalıplarını burada kullanmışlardır. Çocuklar akıl yürüterek mantıklı açıklamalar yapabilmışlerdir.

3.Yeni bir bilgiye ulaşabilmek için önceki deneyimlerinden faydalanma durumu ve teknolojik (telefon, tablet, bilgisayar, televizyon) cihazları kullanabilme düzeylerine yönelik bulgular;

Teknofiller hikayesinin 56. Ve 66. Sayfalar çocukların televizyon kullanım becerisini, 64. Sayfa tablet, 70. sayfa bilgisayar, 72, 76 ve 78. Sayfalarda ise telefon kullanım becerisine yönelik sorular yer almaktadır.

Çocukların teknolojik cihaz kullanım durumlarına ilişkin elde edilen bulgular aşağıda Şekil 18’de sunulmuştur.

Şekil 18. Yeni bir bilgiye ulaşabilmek için önceki deneyimlerinden faydalanma durumu ve teknolojik (telefon, tablet, bilgisayar, televizyon) cihazları kullanabilme durumları yaratıcı kodlama

Şekil 18’da görüldüğü üzere çocukların tümü tablet ve telefonu bağımsız biçimde kullanabilmişlerdir. Tablet kullanımında oyun açabilme becerisine yönelik uygulama yapmaları istenmiş ve tüm çocuklar gerçekleştirebilmiştir.

Telefon kullanımı için çocukların telefonun müzik açılabilme, fotoğraf çekebilme ve paylaşabilme özelliklerine yönelik becerileri ile ilgili uygulamalar yapılmıştır. Çocukların müzik açabilme konusunda hiçbir sorun yaşamadığı, uygulama olarak en çok youtube olsa da Spotify uygulamasından da müzik açtıkları görülmüştür. Yalnızca 1 çocuğun müzik açmayı bilmediği görülmüştür. Telefonla ilgili uygulamalarda 72. Sayfada müzik açmaları istenmiş. Çocukların büyük çoğunluğu bağımsız biçimde gerçekleştirirken çok azı destekle gerçekleştirmiştir. 76. Sayfada çocuklardan sayfanın fotoğrafını çekmeleri istenmiş. Bunu tüm çocuklar bağımsız yapabilmıştır. 78. Sayfada ise çekilen fotoğrafı ‘Teknofiller’ whatsapp grubunda paylaşmaları istenmiş çocuklardan çok az bir kısmı bağımsız biçimde paylaşmıştır.

Televizyon kullanımını bağımsız biçimde gerçekleştiren çocuklar çoğunluktadır. Diğer çocuklar ise destekle gerçekleştirebilmişlerdir.

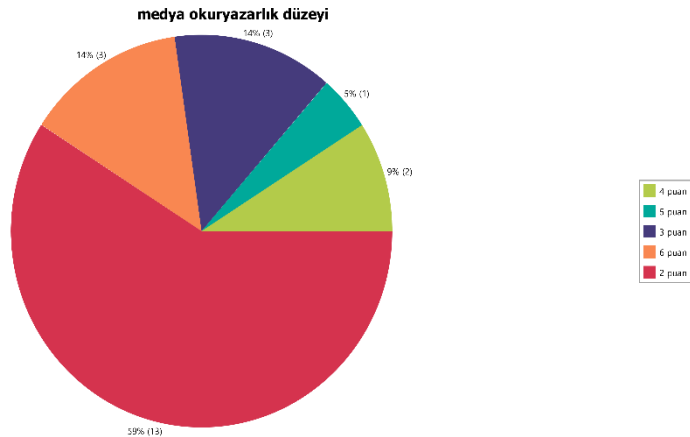
Bilgisayar kullanımında çocukların çok az bir kısmı hiçbir desteğe ihtiyaç duymadan bilgisayardaki filmi bağımsız biçimde açabilmiştir. Çocukların büyük çoğunluğu filmi destekle açabilmiştir. Çocuklar fareyi kullanarak filmin üstüne gelip açılmasını beklemiş veya sağ tuşa basmışlardır.

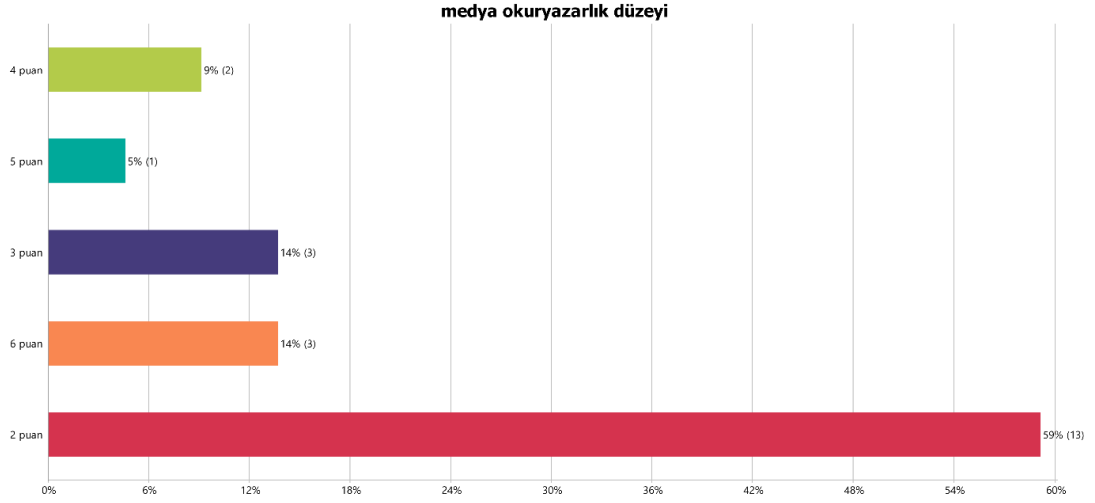
Çocuklar en kolay ve pratik biçimde tableti kullanmışlardır. Telefona yönelik basit yönergeleri (telefonu açma, herhangi bir uygulamaya tıklama, müzik açma) kolaylıkla yaparken daha komplike olan (fotoğraf çekme-paylaşma) aşamaları gerçekleştirmekte zorlanmışlardır. Çocukların çoğu televizyonu açıp kanal değiştirebilmiştir. Açamayan az bir kısım diğer teknolojik cihazların kullanımında herhangi bir sorun yaşamamıştır. Günümüzde bazı aileler evlerinde televizyon bulundurmamak yerine aynı işlevleri görebilecek tablet ve bilgisayarları da tercih edebilmektedir. Çocukların kullanımını bilmeyiş sebepleri bu durumdan kaynaklı olabilir. Ayrıca çocukların büyük çoğunluğunun bilgisayar kullanmayı bilmedikleri görülmekte, bu durumun sebebi ise çocukların bilgisayarı yetişkinlerin teknolojik cihazı olarak görmesi ve de bilgisayar kullanımının diğer teknolojik cihazlara göre zor olması olduğu düşünülmektedir.

3.2.OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUKLARININ MEDYA OKURYAZARLIK DÜZEYLERİNE YÖNELİK BULGULAR

Okul öncesi dönem çocuklarının Medya Okuryazarlık düzeyine yönelik Medya Okuryazarlık Okul Öncesi Çocuk Görüşme Formu yoluyla bireysel görüşmeler yapılarak 10 sorudan oluşan form uygulanarak her doğru yanıt 1 puan olacak biçimde hesaplanmıştır. Elde edilen bulgular aşağıda Şekil 19’de sunulmuştur.

Şekil 19. Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Medya Okuryazarlık puanları grafiği

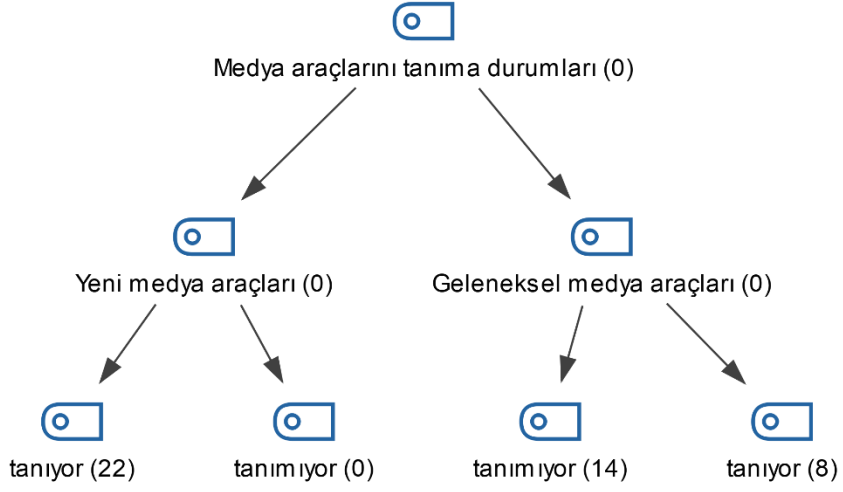
Şekil 19'a göre çalışma grubu içerisinde yer alan çocukların Medya Okuryazarlık Okul Öncesi Görüşme Formu puanı 0-10 puan aralığındadır. 10 sorudan oluşan ve en fazla 10 puan alınabilen görüşme formunda 0-5 puan geliştirilmesi gereken, 6-10 puan ise gelişmiş olarak nitelendirilmektedir. Bu sebeple; çocukların büyük çoğunluğunun medya okuryazarlık düzeyinin geliştirilmesi gerektiği görülmektedir.

Çocukların medya okuryazarlık düzeyleri; Medya okuryazarlık formu içerisinde yer alan akıllı işaretlere yönelik bilgileri ve geleneksel-yeni medya tanıma araçlarını tanıma düzeyleri de incelenerek sunulmuştur.

3.2.1. Geleneksel ve yeni medya araçlarını tanıma düzeylerine yönelik bulgular;

Çocukların tümü görüşme formunda bulunan teknolojik cihazları (telefon, tablet, kulaklık, televizyon, fotoğraf makinesi) tanımış ve isimlendirmişlerdir. Çocukların geleneksel ve yeni medya araçlarını tanıma durumları aşağıda Şekil 20'de yaratıcı kodlama biçiminde sunulmuştur.

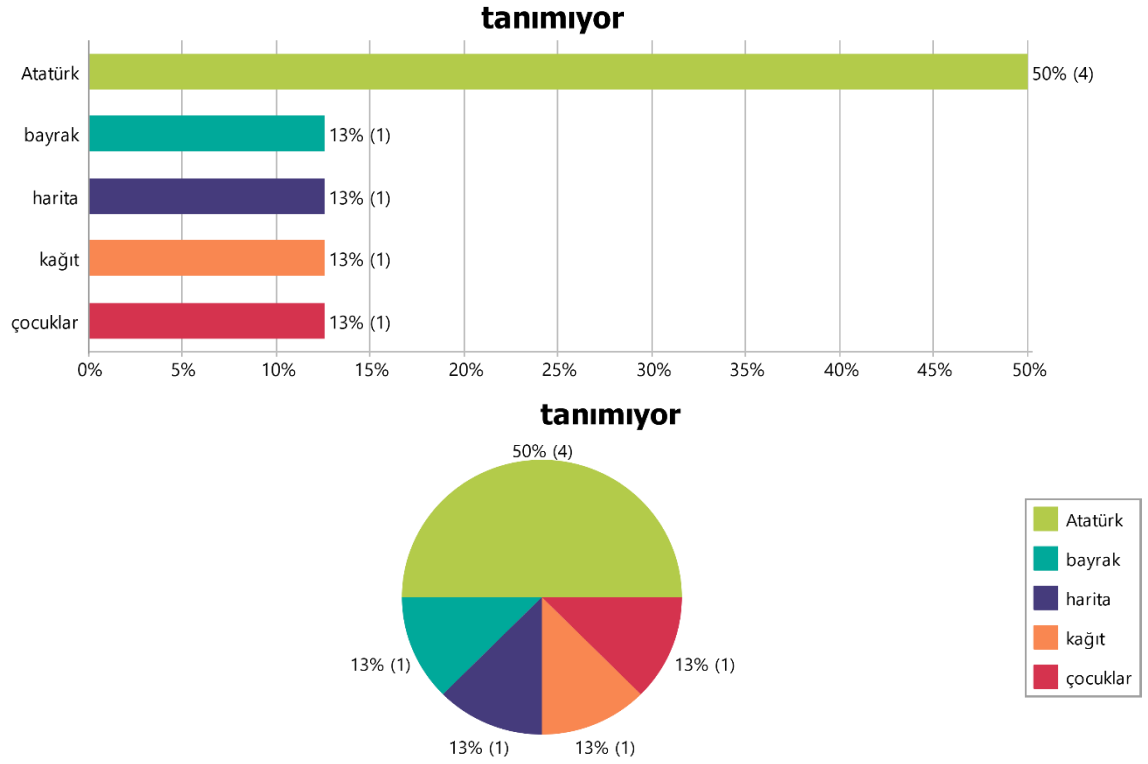
Şekil 20. Geleneksel-yeni medya araçlarını tanıma durumları yaratıcı kodlama

Şekil 20’de görüldüğü üzere; çocukların tümü yeni medya araçlarını tanırken geleneksel medya araçlarını tanıyan çocuk sayısı azdır. Çocuklardan bir kısmı gazeteyi tanımıştır.

Tanımayan çocukların neye benzediğine dair yorum yapmaları istenmiş ve alınan yanıtlar aşağıda Şekil 21’de grafik biçiminde sunulmuştur.

Şekil 21. Gazete ilgili yorumlar grafiği

Şekil 21’de görüldüğü üzere; gazeteyi tanımayan çocuklara yöneltilen soruda çocuklar gazeteyi en çok Atatürk’e benzettiklerini ifade etmişlerdir. Çocuklar; bayrak, harita, çocuklar ve kağıt yanıtlarını da vermişlerdir. Atatürk ve bayrak yanıtları, çocuklara resmi gösterilen gazetenin üzerinde yer aldığı için çocukların bu yanıtları verdikleri tahmin edilmektedir.

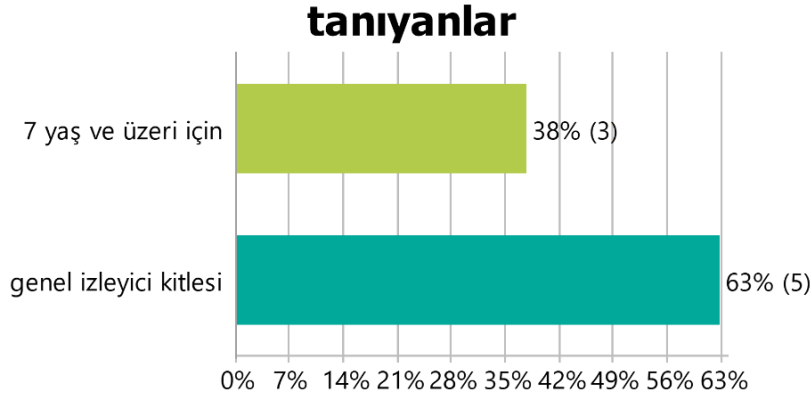
Teknoloji çağı içerisinde dünyaya gelen çocuklar teknolojik cihazları tanıırken büyük çoğunluğu basılı yayın olan gazeteyi tanımamaktadır. Bu durum; günümüzde basılı yayının azalması, dijital kaynakların artması, çocukların kitap ve dergi dışında basılı kaynakla pek karşılaşmadıklarından kaynaklı olabilir. Yine de yorumlamaları istendiğinde; gazete görselinde bulunan tanıdıkları veya benzettikleri görselleri isimlendirmişlerdir.

3.2.2.Ekrandaki akıllı işaretlerle ilgili bilgilerine yönelik bulgular;

Çocuklar medya okuryazarlık çocuk görüşme formunda yer alan akıllı işaretlere yönelik sorulara yanıt vermişler. Çocukların büyük bir kısmının akıllı işaretleri tanımadığı ve dolayısıyla bu işaretleri gördüklerinde ne yapacaklarına dair bilgi

sahibi olmadıkları görülmüştür. Elde edilen bulgular Şekil 22’de kod bulutu ve grafik biçiminde sunulmuştur.

Şekil 22. Akıllı işaretleri tanıma durumları kelime bulutu

genel izleyici kitlesi
7 yaş ve üzeri için
tanımayanlar

Şekil 22’te görüldüğü üzere; çocuklardan 14’ü çocuk görüşme formunda bulunan akıllı işaretlerden (genel izleyici kitlesi, 7 yaş ve üzeri için uygundur, şiddet/korku, olumsuz örnek oluşturabilecek davranışlar) hiçbirini tanımadıklarını ifade etmişlerdir. Çocukların az bir kısmı ise genel izleyici kitlesi ve 7 yaş ve üzeri için uygundur işareti tanımıştır.

Bu iki işareti tanıyan çocukların tanımlama biçimlerine yönelik örnekler aşağıda katılımcı ifadeleriyle sunulmuştur;

Genel izleyici kitlesini ifade ederken;

“Anne-baba-çocuk birlikte izleyebilir “ (Ç5).

“Hep birlikte izlenebilir” (Ç8).

7yaş ve üzeri için uygundur için;

“7 yaş için bu, benim için uygun değil. Ben 5 yaşımdayım” (Ç2).

“7 yaş ve daha büyükler izleyebilir işareti” (Ç4).

Çocukların işaretleri tanıdıkları ve uygun ifadelerde buldukları görülmektedir.

Çocuklar bu bilgileri onların ekran kullanımı sırasında yanında bulunan yetişkinlerden edinmiş olabilirler. Çocuklar akıllı işaretleri tanıyabilmekte, kendilerine anlatıldığında öğrenebilmektedirler.

İşaretleri tanıyan çocuklar şiddet/korku ve olumsuz örnek oluşturabilecek davranışlar işaretlerini ise tanımamışlardır. Bu durum; çocukların izlediği yayınlarda genel izleyici kitlesi ve 7 yaş ve üzeri akıllı işaretlerinin bulunmasından kaynaklı olabilir. İşaretler hakkında hiçbir fikri olmayan çocuklar ise daha önce yayınları izlerken bir yetişkin tarafından işaretlere dikkat çekilmemesinden kaynaklı olabileceği gibi akıllı işaretler ekrandan gittikten sonra izlemeye başlamaktan kaynaklı da olabilir.

İşaretleri tanımayan çocuklara bu işaretlerin neye benzediğine dair yorumlamalarda bulunmaları istenmiştir. Çocukların işaretlere yönelik yorumları aşağıda Şekil 23’de kod bulutu biçiminde sunulmuştur.

Şekil 23. Akıllı işaretlere yönelik yorumlar kelime bulutu

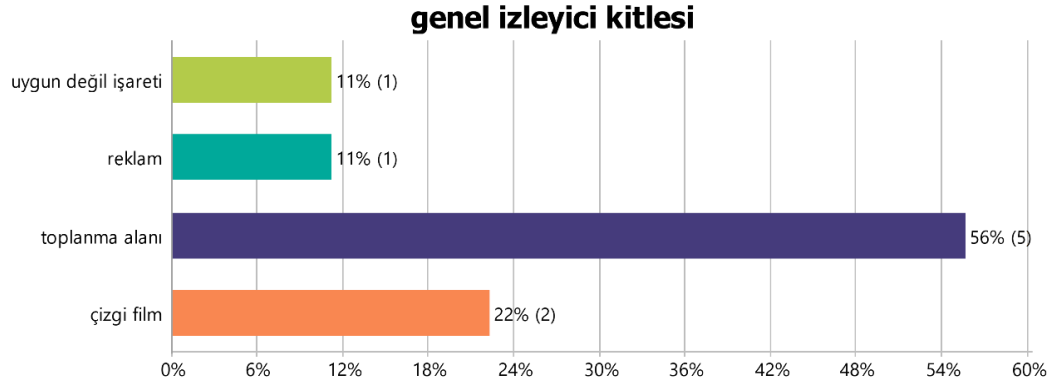
Şekil 23'te görüldüğü üzere; çocuklar akıllı işaretlere yönelik bazı yorumlarda bulunmuştur. Çocukların yorumlamalarında akıllı işaretin görselini neye benzetiyorlarsa onu ifade ettikleri görülmektedir. Özellikle toplanma alanı ifadesinin fazlaca kullanılmış olması; genel izleyici kitlesi işareti ile toplanma alanı işaretinin birbirine olan benzerliği ve çocukların okul bahçesinde bu işaretin bulunuyor olması kaynaklı olabilir.

Çocukların genel izleyici kitlesi, 7 yaş ve üzeri için, şiddet/korku ve olumsuz örnek oluşturabilecek davranışlar işaretlerine yönelik yorumlamaları aşağıda ayrı başlıklar halinde sunulmuştur.

3.2.2.1.Genel izleyici kitlesi ile ilgili yorumlara yönelik bulgular

Çocuklar genel izleyici kitlesi işaretine bakarak bazı yorumlara bulunmuşlardır. Elde edilen veriler aşağıda Şekil 24'de grafik biçiminde sunulmuştur.

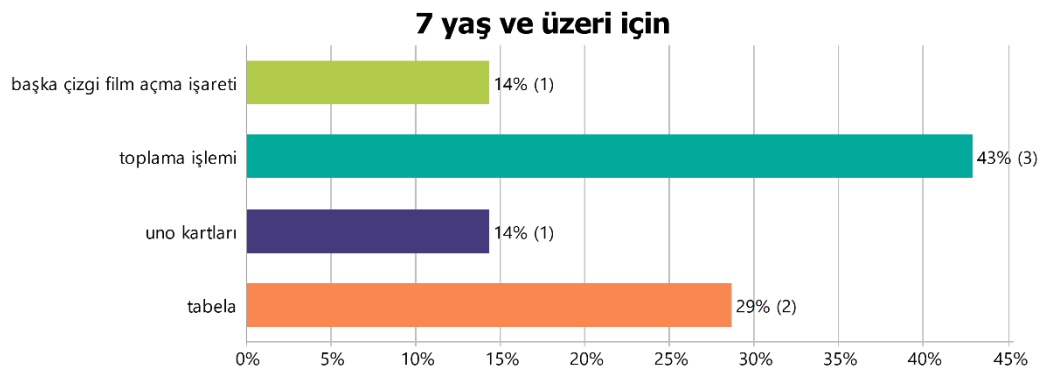
Şekil 24.Genel izleyici kitlesi yorumları

Genel izleyici kitlesine yönelik görüşlerde çocuklar en çok toplanma alanı ifadesini kullanmışlardır. Çizgi film işareti, reklam ve uygun değil işaret olarak da yorumlamışlardır.

3.2.2.2. 7 yaş ve üzeri için uygun işareti ile ilgili görüşlere yönelik bulgular

Çocuklar bu işarete bir sayı yer aldığı için genel olarak bu ekseninde yanıtlar vermişlerdir. Elde edilen veriler aşağıda Şekil 25'de grafik biçiminde sunulmuştur.

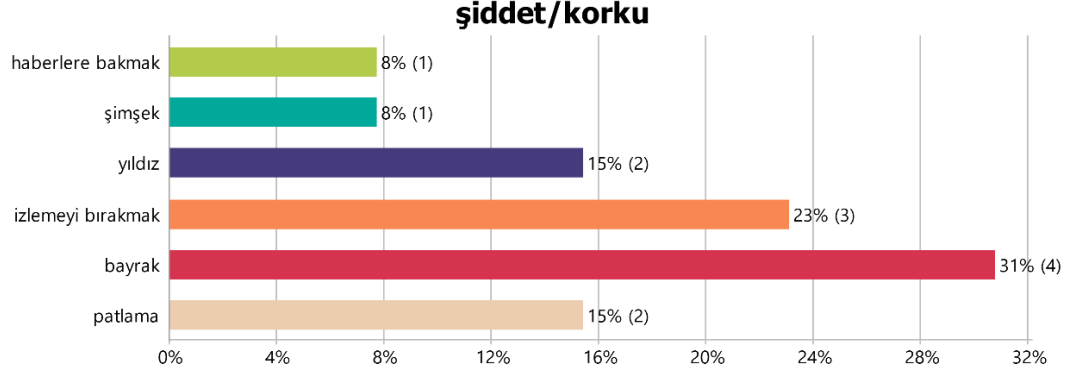

7 yaş ve üzeri için uygundur işaretini çocuklar; en çok toplama işlemine benzetirken tabela, uno kartı ve başka çizgi film açma işareti olarak da tanımlamışlardır.

3.2.2.3.Şiddet/korku işareti ile ilgili görüşlerine yönelik elde edilen bulgular

Çocuklar şiddet/korku işaretinin anlamını bilmediğinden görselli bir şeylere benzeterek yorumda bulunmuşlardır. Çocukların yorumları aşağıda Şekil 26’de grafik biçiminde sunulmuştur.

Şekil 26.Şiddet/korku işareti ile ilgili görüşler grafiği

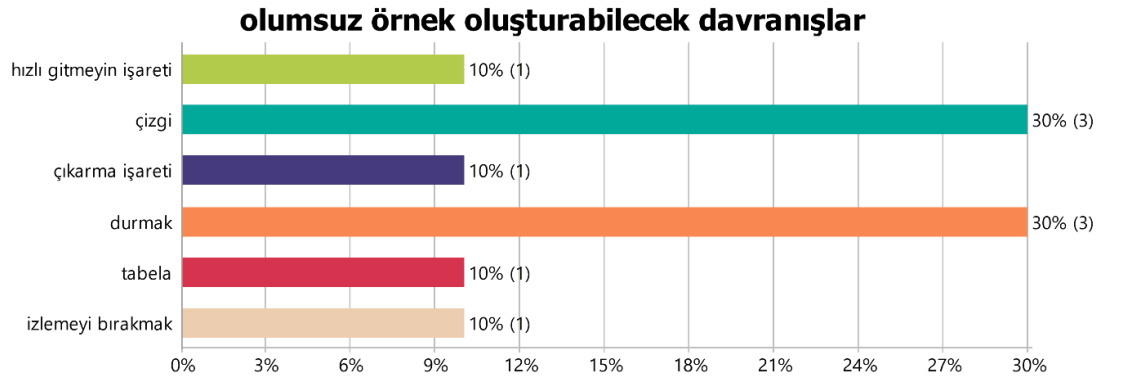

Şiddet/korku işaretini çocuklar en çok bayrağa benzetmiş, ardından izlemeyi bırakmak, yıldız, patlama, şimşek, haberlere bakmak ifadelerine de yer vermişlerdir.

3.2.2.4.Olumsuz örnek oluşturabilecek davranışlar işareti ile ilgili görüşlere yönelik bulgular

Çocuklar olumsuz örnek oluşturabilecek davranışlar işaretinin görseline bakarak onu daha çok eksi ve durma işareti ile eşleştirmişlerdir. Elde edilen bulgular aşağıda Şekil 27’de grafik biçiminde sunulmuştur.

Şekil 27. Olumsuz örnek oluşturabilecek davranışlar işareti ile ilgili görüşler grafiği

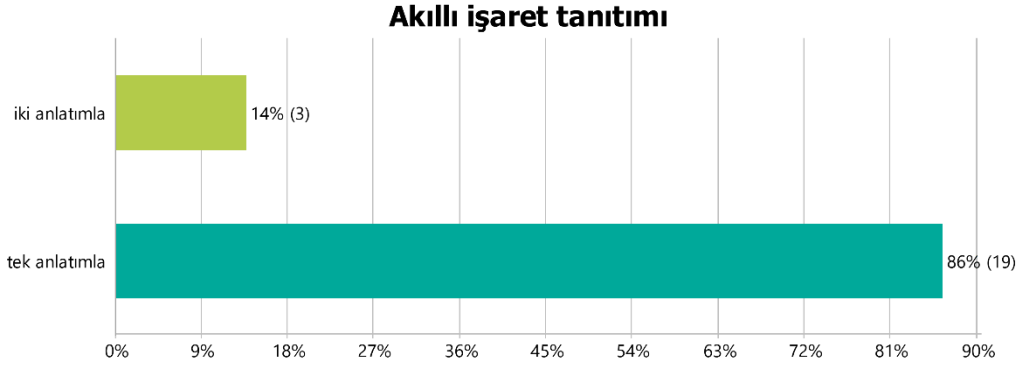
Olumsuz örnek oluşturabilecek davranışlar işaretini çocuklar; çizgi işareti, durma işareti, çıkarma işareti, hızlı gitmeyin, izlemeyi bırakmak ve tabela olarak ifade etmişlerdir. Olumsuz örnek oluşturabilecek davranışlar işaretinin çocuklar tarafından daha çok 'girilmez' anlamı taşıyan trafik levhasına benzetildiği görülmektedir.

Çocuklar akıllı işaretleri kendi yaşamında bulunan başka işaret veya nesnelere benzetmişlerdir. Genel izleyici kitlesi işaretinin toplanma alanı olarak nitelendirilmesi, olumsuz örnek oluşturabilecek davranışlar işaretinin trafik levhası olarak adlandırılması, şiddet/korku işaretinin bayrağa, 7 yaş ve üzeri için uygundur işaretinin ise toplama işlemine benzetilmesi çocukların işaretleri bilmediği fakat yine de benzerlik kurabildiği görülmektedir.

Çocukların büyük kısmının (14) akıllı işaretleri tanımıyor olması sebebiyle araştırmacı tarafından Teknofiller Televizyon Sözlüğü oluşturulmuştur. Sözlük; her çocukla yapılan 12-25 dakikalık bireysel görüşmelerle tamamlanmıştır. Görüşmeler yoluyla elde edilen veriler aşağıda başlıklar halinde sunulmuştur.

Çocuklara bireysel görüşmeler yoluyla Teknofiller Televizyon Sözlüğü Görüşme forumu uygulanmış ve çocukların bir kısmı tek anlatımla akıllı işaretleri (genel izleyici kitlesi, 7 yaş ve üzeri için, şiddet/korku, olumsuz örnek oluşturabilecek davranışlar) öğrenirken bir kısmı ise iki defa anlatım yapıldığında öğrenmiştir. Bu duruma yönelik grafik aşağıda Şekil 28'de sunulmuştur.

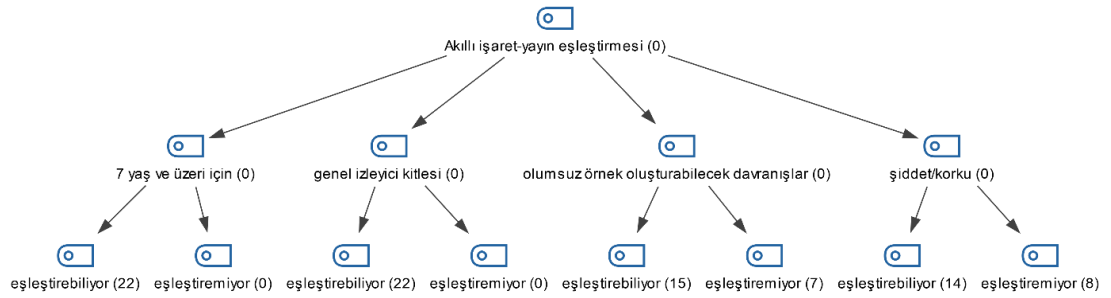
Şekil 28. Akıllı işaret tanıtımına yönelik bulgular grafiği

Şekil 28’da görüldüğü üzere; çocukların çoğunluğu akıllı işaretleri tek tekrarda anlamış, bir kısmı içinse 2 kez tekrar edilmiştir. Akıllı işaret tanıtımı yapılıp çocuklara sorulup öğrendikleri anlaşıldıktan sonra araştırmacı tarafından hazırlanan yayın örnekleri çocuklara anlatılmış ve akıllı işaretlerle eşleştirmeleri istenmiştir.

Çocukların yayın-akıllı işaret eşleştirmeleri ile ilgili veriler aşağıda Şekil 29’da yaratıcı kodlama biçiminde sunulmuştur.

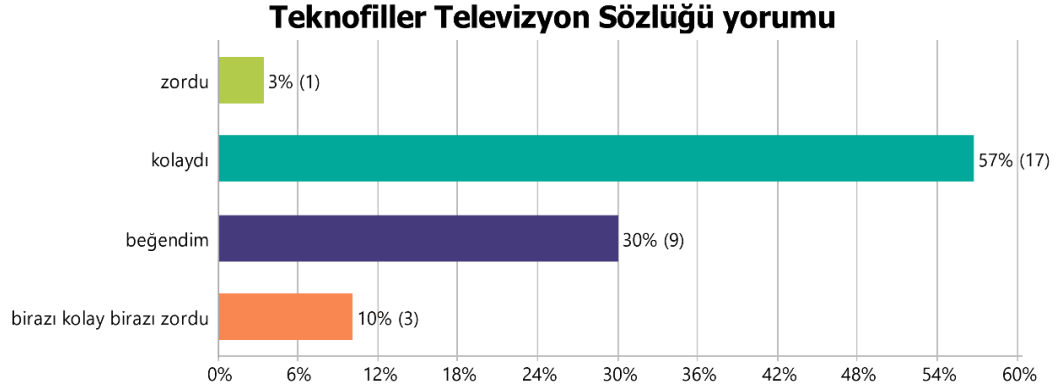
Şekil 29. Yayın-işaret eşleştirme yaratıcı kodlama

Şekil 29’da görüldüğü üzere; çocukların tamamı 7 yaş ve üzeri için ve genel izleyici kitlesi işaretlerini kolaylıkla yayımla eşleştirebilmişlerdir. Olumsuz örnek oluşturabilecek davranışlar işareti ve şiddet/korku işaretlerini de çocukların büyük çoğunluğunun yayımla eşleştirebildiği görülmektedir. Yine de çocukların daha iyi anladıkları işaretler olarak 7 yaş ve üzeri ile genel izleyici kitlesi işareti söylenilebilir.

Çocuklar Teknofiller Televizyon Sözlüğü ile ilgili görüşlerini de dile getirmişlerdir ve bu görüşler aşağıda grafik biçiminde Şekil 30’de sunulmuştur.

Şekil 30. Teknofiller Televizyon Sözlüğü ile ilgili görüşler grafiği

Şekil 30’da görüldüğü üzere; çocukların çoğunluğu beğendiğini ve kolay bulduğunu ifade ederken çok az bir kısmı zor bulduğunu ifade etmiştir.

Katılımcıların ifadeleri ile aşağıda örneklenmiştir;

“Kolaydı. Hikayeler çok eğlenceliydi ve kolaydı. En çok aile kampını beğendim çünkü kavga yoktu. Biz ailemle kampa gitmiyoruz ama ben isterdim. Bu öğrendiklerimle kanal değiştiririm şiddet/korku ve olumsuz örnek işareti gördüğümde.” (Ç6)

“Karttaki hikayeler çok kolaydı. İşaretleri anladım, hikayeleri sevdim. En çok aile kampını sevdim çünkü güzel şeyler yapıyorlar, herkes izleyebilir.” (Ç10)

Çocuklar işaretleri öğrendiklerini ve hikayeleri de sevdiklerini ifade etmişlerdir. Araştırmacı aynı zamanda bir uygulayıcı olarak kendi sınıfındaki çocukların düzeylerine uygun olacak şekilde görseller seçip dizi/belgesel/çizgi film senaryoları oluşturarak “Televizyon Sözlüğü” nü çocuklar için eğlenceli hale getirmiştir.

Çocukların dizi-çizgi film, belgesel için konuları anlatılmadan önce görseline bakarak yaptıkları yorumlar aşağıda örneklenmiştir;

Ahmet’in saksıları dizisi için;

“Palyaço çıkması sürprizdir.” (Ç8)

“Palyaçolar şapşaldır, insanları güldürmeye çalışırlar.” (Ç11)

“Baba korkmuş gibi.” (Ç2)

Evdeki sesler dizisi için; çocukların tümü bir kavga var, anne baba kavga ediyor ifadelerini kullanmışlardır.

Kabak ailesi dizisi için;

“Cadılar bayramı.” (Ç1)

“Kabaklar korkunç.” (Ç5)

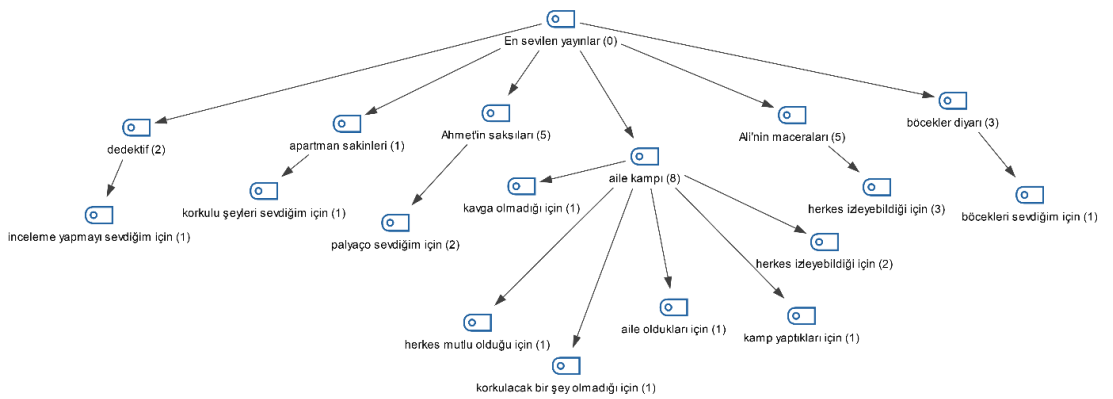
“Maske takmışlar değil mi?” (Ç10)

Apartman sakinleri için; Çocukların hepsi bir kavga olduğunu düşünmüştür.

Çocuklar kendilerine anlatılan dizi/çizgi film/belgesel senaryolarından en çok hangisini sevdiğine yönelik soru yöneltilmiştir. Çocuklar en sevdiği yayını ifade ederken nedenlerini de sunmuştur.

Çocuklardan elde edilen veriler aşağıda Şekil 31’de yaratıcı kodlama biçiminde sunulmuştur.

Şekil 31. En sevilen yayınlar yaratıcı kodlama

Çocuklara en çok hangisini sevdikleri sorulduğunda; çocuklar Aile Kampı Ahmet'in Saksıları, Dedektif, Ali'nin Maceraları, Apartman Sakinleri, Böcekler Diyarı şeklinde yanıtlara vermişlerdir.

Çocukların bu yayınları sevme sebepleri aşağıda Şekil 32-33-24-35-36'da kelime bulutu biçiminde sunulmuştur.

Şekil 32. Aile kampı

Aile Kampı dizisi için;

“İzleyebileceğim için, ailecek izlenebilir işareti olduğu için” (Ç2).

“Aileyle gezmeyi sevdiğim için” (Ç4).

Şekil 33. Ahmetin saksıları için

Ahmet'in saksıları dizisi için;

“Tohum ektiğinde palyaço çıkmaz zaten, çıkarsa da ben korkmam eğlenceli olur” (Ç5).

Şekil 34. Ali'nin maceraları

herkes izleyebileceği için

Ali'nin maceraları

Ali'nin Maceraları çizgi filmi için;

“Çünkü yaşıma uygun” (Ç9).

Şekil 35. Böcekler diyarı

böcekleri sevdiğim için

böcekler diyarı

Böcekler diyarını belgeseli için;

“Böcekleri severim. İzlemek isterim ama yaşıma uygun değil” (Ç5).

Şekil 36. Dedektif

inceleme yapmayı sevdiğim için
dedektif

Dedektif dizisi için;

“İnceleme yapmayı seviyorum” (Ç4).

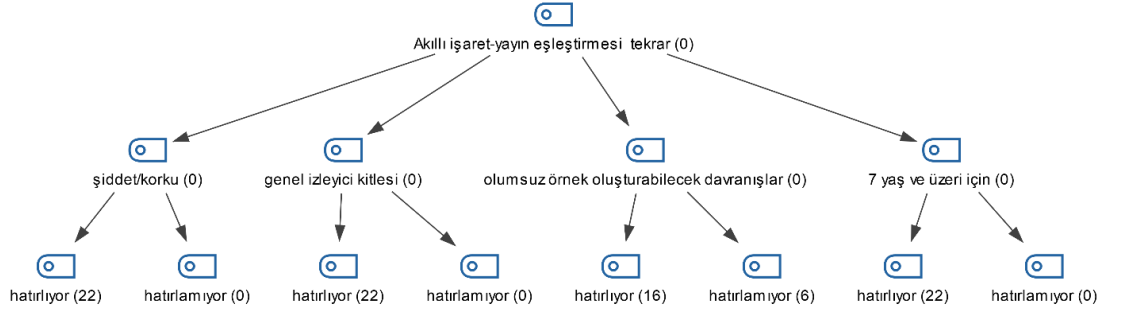
Çocuklar en çok Aile Kampı dizisini sevmiş; hep birlikte izlenmesi, kamp yapılması ve aileyle vakit geçiren çocukların olması çocukların ilgisini çekmiştir. Çocuklar kendi yaşına uygun olmadığını bildikleri diziler için, konusunu beğendiklerini ama izleyemeyeceklerini de dile getirmişlerdir. Çocukların bu tutumları onların akıllı işaretlerin anlamlarını öğrendiklerine dair bir gösterge olabilir. Nitekim uygulama sonunda tekrar işaretleri tek tek gösterip sorduğunda çocuklar doğru biçimde yanıtlayabilmişlerdir.

Bu uygulamanın ardından uygulayıcı eylem araştırmasının son basamağı olan yeniden uyarılma kısmında çocukların akıllı işaretlere yönelik öğrenmelerini hatırla tutup tutmadıklarına dair veri toplamak adına Teknofiller Televizyon Sözlüğü Çocuk Görüşme Formu yayın sayısı 1'e düşürülerek tekrar uygulanmıştır.

Elde edilen veriler aşağıda Şekil 37'de yaratıcı kodlama biçiminde sunulmuştur.

araştırmacı

Şekil 37. Yayın-işaret eşleştirme

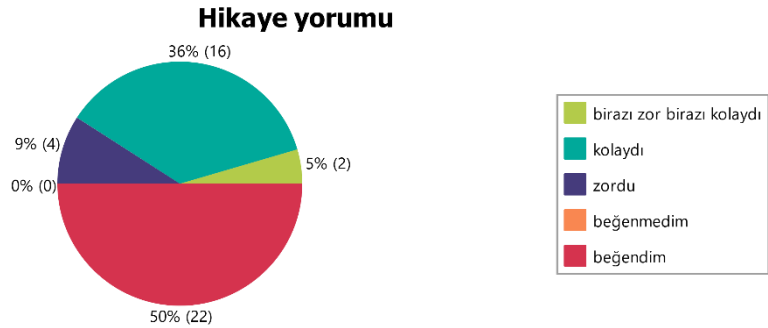
Şekil 37’de görüldüğü üzere; çocukların tümü şiddet/korku, genel izleyici kitlesi ve 7 yaş ve üzeri için işaretlerini tanımış ve yayınla eşleştirebilmişlerdir. Olumsuz örnek oluşturabilecek davranışlar işareti ise yine çocukların Teknofiller Televizyon Sözlüğü uygulamasının ilk tanıtımında da öğrenmekte zorlandıkları bir işaretti. Tekrar uygulamasında ise çocukların büyük bir kısmının öğrenmiş ve hatırlamış olduğu görülmektedir.

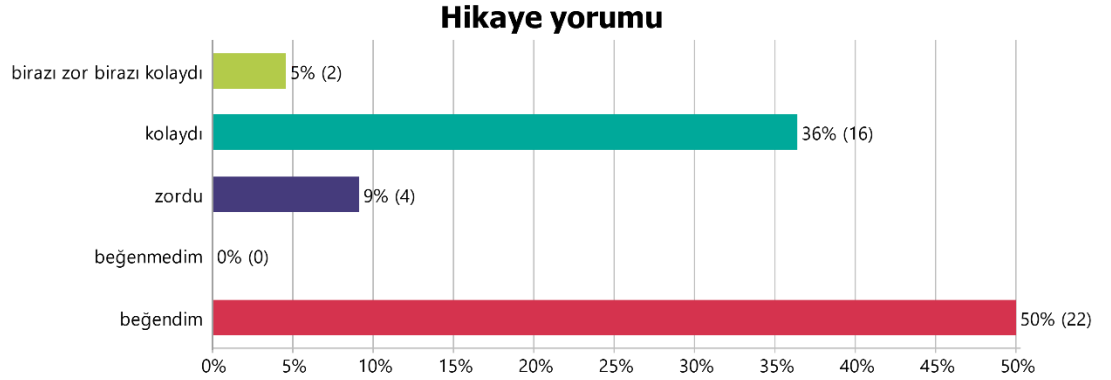
3.3.ELDE EDİLEN DİĞER BULGULAR

1.Çocukların Teknofiller Hikayesi ile ilgili görüşlerine yönelik bulgular;

Hikayenin tamamlanmasının ardından çocuklara hikayeye yönelik görüşleri sorulmuştur. Çocukların Teknofiller hikayesine yönelik düşünceleri grafik halinde aşağıda Şekil 38’de sunulmuştur.

Şekil 38. Hikaye ile ilgili yorumlar grafiği

Şekil 38’de görüldüğü üzere; çocukların tamamı hikayeyi beğendiğini ifade etmiştir. Çocukların büyük çoğunluğu hikaye içerisinde yer alan soruları kolay bulurken çocukların bir kısmı zor ve kısmen zor olarak değerlendirmişlerdir. Çocuklara zorlandıkları kısımların neler olduğuna dair yöneltilen sorularda çocuklar kendilerini açıklamışlardır.

Elde edilen buğular, katılımcıların ifadeleri ile aşağıda örneklenmiştir;

“Hikayeyi sevdim. En çok Şilu teyzeyi ve heybelifili sevdim. İsteddiği şeyler çok güzeldi. Kolaydı” (Ç1).

“Hikayeyi sevdim. Heybelifilin tabletleri ve diğer şeyleri anlatmasını sevdim. Şilu teyzeyi en çok sevdim çünkü sürünün başı. Ben de yıldız çocuk olmayı çok seviyorum. Kolaydı” (Ç2).

“Hikayeyi beğendim. En çok heybelifili sevdim fillere anlattığı için. Sorular kolaydı” (Ç3).

“Hikayeyi beğendim. En çok tüm filleri sevdim. Heybelifilin anlattıklarını beğendim. Sorular kolaydı” (Ç4).

“Hikayeyi sevdim. En çok mumuyu sevdim. Çünkü o çok tatlı. Bilgisayardan film açmak ve fotoğraf çekmek zordu” (Ç5).

“Nasıl kullanıldığını anlatmak zordu” (Ç1).

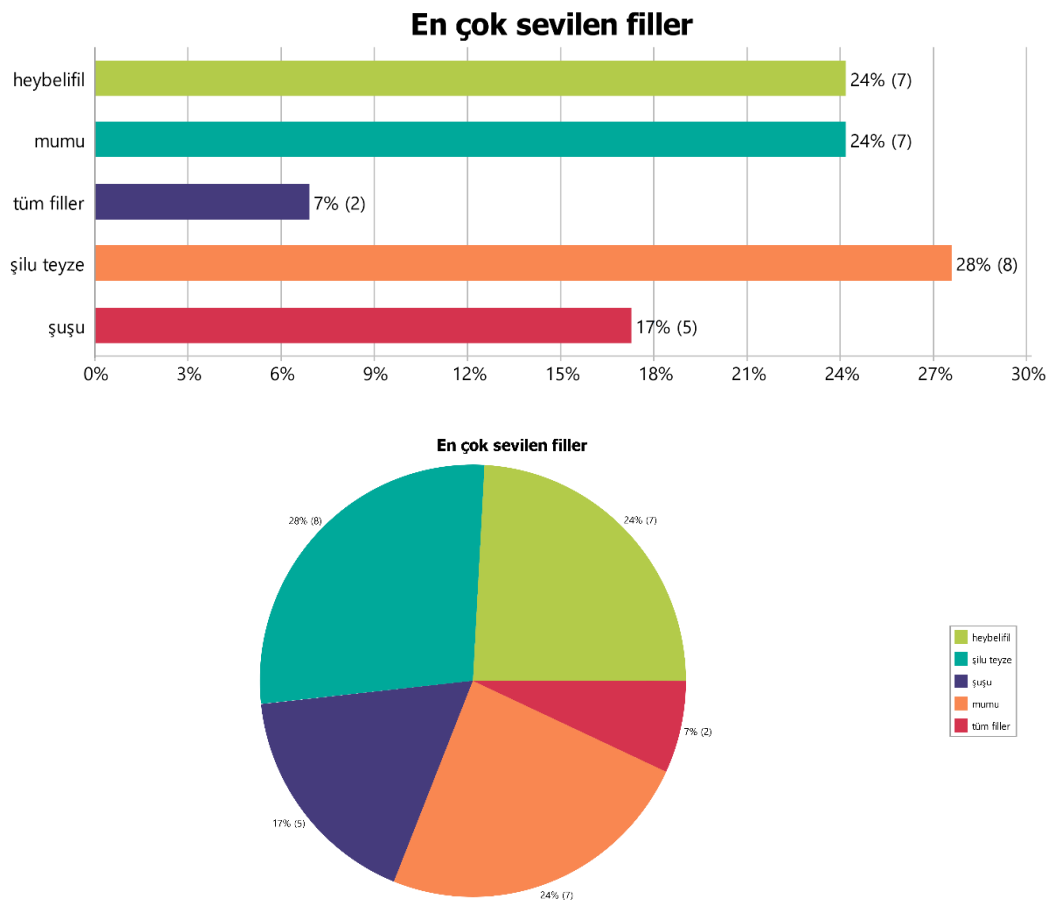
“Bilgisayarda video açmak zordu” (Ç3).

“Fotoğraf çekmek zordu” (Ç8).

Çocuklara hikayede yer alan fillerden en çok hangisini sevdiklerine yönelik soru yöneltilmiştir.

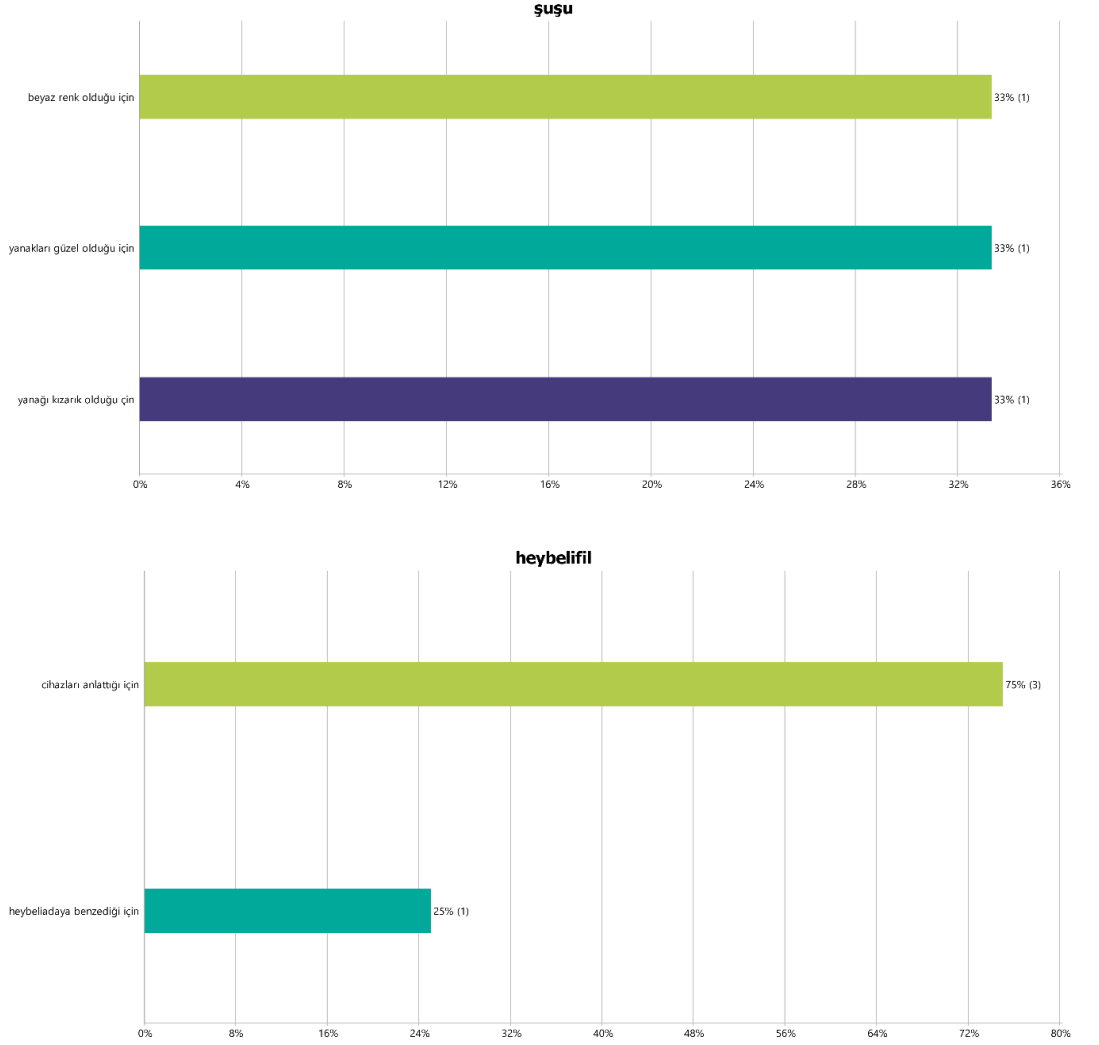
Çocukların sevdiklerini ifade ettikleri filler aşağıda Şekil 39’da grafik halinde sunulmuştur.

Şekil 39. En sevilen filler grafiği

Şekil 39’da görüldüğü üzere; en çok sevilen fil Şilu teyze olarak belirtilmiştir. Sonraki en yüksek mumu ve heybelifil olarak belirtilmiştir. Çocukların bir kısmı tüm filleri sevdiğini ifade etmiştir.

Çocuklara bu fillere neden sevdiklerine yönelik soru yöneltilmiş ve yanıtlar aşağıda Şekil 40’da sunulmuştur. Sevme nedenleri hakkında 15 çocuk görüş belirtirken 7 çocuk belirtmemiştir.

Şekil 40’da görüldüğü üzere; çocuklar filleri sevme nedenlerini; kendi yaşantılarına, fillerin fiziksel özelliklerine ve becerilerine göre ifade etmişlerdir. Çocukların filleri sevme durumlarında fillerin dış görünüşlerinden söz etmeleri, hikaye için seçilen görsellerin çocukların ilgisini çektiği ve onlarda sempati uyandırdığı anlamına gelebilmektedir. Ayrıca çocuklar fillerin isimleri ile de özdeşim kurarak o isimlerin kendilerine çağrıştırdığı yaşantısal durumdan da (Heybeliada) söz etmişlerdir.

Çocuklara sayfadaki görselleri gördüklerinde hikaye içerisinde yer almayan sorular da yöneltilmiştir. Teknofiller kitabının 27. Sayfasında ‘Fillerin nesi var?’ sorusu tüm çocuklara yöneltilmiştir. Çocuklardan büyük çoğunluğu teknolojik cihazların isimlerini söyleyerek bunlara sahip olduklarını ifade ederken çok az bir kısmı cihazlardan bahsetmek yerine fillerin özelliklerinden söz etmişlerdir.

Katılımcıların ifadeleri ile aşağıda örneklenmiştir;

“Uykuları var gibi. Yorulmuşlar” (Ç7).

“Pembe ve ışıltılı filler hiç görmemiştim” (Ç12).

Çocukların farklı düşünme biçimleri ve bakış açılarına sahip oldukları görülmektedir. Bu şekilde yanıt veren çocuklar kendilerine yöneltilen ‘Nesi var?’ sorusunu ‘Neyin var?’ biçimindeki soru olarak düşünerek yanıt vermişlerdir. Çocukların bu biçimde düşünüyor olması araştırmacıyı tekrardan soru sormaya yöneltmiş ve araştırmacı daha net bir ifade olan ‘Fillerin önünde neler var?’ sorusunu çocuklara yöneltmiştir. Bu ikinci soru ile birlikte teknolojik cihazlara yönelik görüşler çocuklar tarafından dile getirilmiştir.

Kitabın 29. Sayfasında elinde telefon bulunan fil gösterilip ‘Burada ne var?’ diye sorulduğunda çocukların büyük çoğunluğu ‘telefon’ yanıtını verirken yalnızca biri ‘fil yarımı’ şeklinde ifadede bulunmuştur.

Büyük fil ve Şilu teyzenin yan yana yer aldığı sayfada çocuklardan yalnızca biri hangisinin daha büyük olduğunu sormuştur. Heybelifille karşılaşılan ilk sayfada çocuklardan yalnızca biri onun örtüsünü ‘namaz örtüsüne’ benzetmiştir.

Şilu teyze Çin’e gittiklerini söyleyince çocuklardan yalnızca biri ile araştırmacı arasında şu sohbet geçmiştir.

‘Tabi Çin’e giderler, Çin güçlü ve orada çok film yaşıyor. Ama ben Amerika’ya gitmek isterim. Orası daha güçlü.’

‘Peki bizim ülkemizin adı ne?’

‘Türkiye.’

‘Biz güçlü müyüz?’

‘Yani, eskiden güçlüymüşüz, Osmanlı zamanında ama şimdi çok değil.’

‘İleride güçlü olur muyuz sence?’

‘Belki olabilir tabi çok okursak.’

Okul Öncesi Dönem çocuklarının Bilgi, Medya ve Teknoloji becerilerinin tespitine yönelik olarak oluşturulan Teknofiller hikayesinin bu amacın dışında çocukların genel kültür seviyesine yönelik bilgileri de inceleyebildiği görülmektedir.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Okul öncesi dönem çocuklarının bilgi, medya teknoloji becerileri ve medya okuryazarlık düzeylerinin incelenmesi amacıyla yürütülen bu araştırmada; elde edilen sonuçlar ve sonuçlara yönelik öneriler bu bölümde sunulmuştur.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu araştırmada, çalışma grubunda yer alan çocukların öncelikle 21. Yüzyıl becerilerinden biri olan “bilgi, medya ve teknoloji becerileri” araştırmacı tarafından oluşturulan “teknofiller” başlıklı hikaye yoluyla incelenmiş ve çocuklarla gerçekleştirilen bireysel görüşmeler yoluyla veriler elde edilmiştir. Bu görüşmeler sonucunda çocukların bilgi, medya ve teknoloji becerilerinin gelişmiş olduğu sonucuna ulaşılmış; medya okuryazarlık düzeyini belirlemek için ise “medya okuryazarlık çocuk görüşme formu” çocuklarla bireysel görüşmeler yapılarak uygulanmıştır. Medya okuryazarlık çocuk görüşme formunda; akıllı işaretlere ve geleneksel-yeni medyaya yönelik sorular yer almaktadır. Çalışma grubunda yer alan çocukların medya okuryazarlık düzeylerinin geliştirilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçtan hareketle; araştırmacı tarafından “teknofiller-televizyon sözlüğü” isimli eylem planı hazırlanmış ve uygulanmıştır. Çocukların akıllı işaretleri (genel izleyici kitlesi, 7 yaş ve üzeri için, şiddet/korku, olumsuz örnek oluşturabilecek davranışlar) öğrenmesi ve konusu anlatılan bir yayın ile eşleştirebilmesini amaçlayan “teknofiller-televizyon sözlüğü” uygulamaları sonucunda öğrenmenin gerçekleştiği görülmüştür. Uygulamadan 5 hafta sonra; çocukların hatırlama düzeylerinin tespiti için; teknofiller-televizyon sözlüğü tekrar uygulanmış ve sonuçların ilk uygulamadan da iyi olduğu görülmüştür.

Okul öncesi dönem çocuklarının bilgi, medya, teknoloji becerileri; ana karakterin bakış açısı ile diğer karakterlerin bakış açısını karşılaştırabilme, teknolojik cihazları tanıma ve tanımlayabilme, yeni bir bilgiye ulaşabilmek için önceki deneyimlerinden faydalanma durumları ve teknolojik cihazları kullanabilme alt başlıkları ile incelenmiştir.

Çocuklar, ana karakter ile diğer karakterlerin bakış açısını karşılaştırabilmiş ve kendi fikirlerini söylerken de bunu mantıklı bir zemine oturarak ifade etmişlerdir. Bu sonucu destekler nitelikte; Yenilenen Meb Okul Öncesi Eğitim Programı'nda (2024); çocukların neden-sonuç ilişkisi kurabildiği (bilişsel gelişim, kazanım 5), günlük yaşamda kullanılan sembolleri tanıyabildikleri (bilişsel gelişim, kazanım 6), eleştirel düşünme becerisi sergileyebildikleri (bilişsel gelişim, kazanım 21), seçenekler arasında karar verebildikleri (bilişsel gelişim, kazanım 23) ifade edilmektedir. Programda yer alan kazanımlar, okul öncesi dönem çocukların bu beceriyi kazanabileceklerini göstermektedir.

Tablet, telefon, bilgisayar, televizyon teknolojik cihazlarını çocukların tamamı tanımış ve tanımlamışlardır. Çocukların teknolojik cihazları kolaylıkla tanıyor oluşu, cihazların onların yaşamında yer ettiğinin bir göstergesidir. Oğuz ve Kutlaca (2020) "Okul Öncesi Dönemde Çocukları Olan Ebeveynlerin Teknoloji Kullanımına Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi" çalışmasında da ebeveynler, çocuklarının cihazları kolaylıkla kullandıklarını ifade etmişlerdir.

Çocuklar cihazları tanımlarken onların hem dış yapı özelliklerinden hem de işlevsel özelliklerinden söz etmişlerdir. Bu durum; teknolojik cihazların çocukların ilgisini çektiği ve çocukların onları derinlemesine incelediklerini gösterebilir. Çalışma kapsamında ebeveynlere "kişisel bilgi formu" iletilmiş ve çocukların teknolojik cihazlarla ne kadar zaman geçirdikleri ile cihazla nasıl vakit geçirdiklerine dair bilgiler elde edilmiştir. Buradan edinilen bilgiler; çocukların çoğunluğunun teknolojik cihaza sahip olduğu, çoğunlukla ebeveyn veya abla ile vakit geçirdikleri ve de günden 1 saatten az zaman geçirdikleri yönündedir. Özellikle pandemi süreci sonrası okul öncesi dönem çocuklarının teknolojik cihazları kontrolsüz biçimde kullanmaya başladıklarına dair sonuçların elde edildiği çalışmalar (Batmaz ve Güler, 2022; Baysan, 2022; Gökler & Turan, 2020; Yüksel ve Albaş, 2023; Pınar, 2021; Okatan & Tagay, 2023) bulunmaktadır. Çalışmada edinilen bilgiler, çocukların kontrol dahilinde teknolojik cihazlarla vakit geçirdikleri yönünde olsa da cihazla tek başına vakit geçiren çocuklar da mevcuttur. Teknolojik cihaz kullanmasını bilen fakat nasıl

kullanacağına dair bilgisi olmayan çocuklar, kendi başlarına kaldıklarında zararlı içeriklere maruz kalabilmektedirler.

Çocukların yeni bir bilgiye ulaşabilmek için önceki deneyimlerinden faydalanma ve teknolojik cihazları kullanabilme durumları ile ilgili bilgiler; hikaye içerisinde fillerin yardımı ihtiyacı duyması yoluyla gerçekleştirilmiştir. Çocukların tamamı tablet ve telefonu kolaylıkla kullanabilmektedir. Arslan (2022) ‘Dijital ebeveynlik farkındalığı ve çocuklarda problemlili medya kullanımı arasındaki ilişkinin incelenmesi’ başlıklı çalışmasında bu sonucu destekler nitelikte, okul öncesi dönem çocuklarının en çok kullandığı teknolojik cihazlardan ilk sırada tabletin, ikinci sırada ise akıllı telefonun yer aldığı sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca okul öncesi dönem çocuklarının pandemi süreciyle birlikte teknolojik cihaz kullanımının arttığı (Demir Öztürk ve diğerleri, 2020) ve bu cihazlardan en çok tablet ve telefonu kullandıkları (Döğler ve Kılınç, 2021) sonuçlarına ulaşıldığı görülmüştür. Çalışma grubunda yer alan çocukların tableti ve telefonu kolaylıkla kullanabiliyor olmaları, bu cihazların onların hayatında bir yeri olduğunun göstergesi niteliğinde olabilir. Aynı zamanda çocukların tableti ve telefonu tanımlarken kullandıkları ifadeler (oyun oynarım, video izlerim, fotoğraf çekerim, araştırma yaparım...) de bu sonuç ile uyumludur.

Çocukların bir kısmı televizyon kullanımında zorlanmıştır. Bu durum; evlerde tablet ve telefonun daha çok kullanılması, televizyonun ise pek tercih edilmemesinden kaynaklı olabilir. Bilgisayar kullanabilen çocuk sayısı ise çok azdır. Çocuklar teknolojik cihazları tanımlarken de bilgisayarı ‘İş yapmak, ders yapmak toplantı yapmak’ biçiminde ifade ederek onu yetişkin cihazı olarak nitelendirmişlerdir. Bilgisayarı kullanamama sebebi bu cihazla pek vakit geçirmiyor oluşları olabilir. Nitekim çocuklar bilgisayar kullanımı için fare gerektiğinin farkında olup oku istedikleri dosyanın üstüne getirmekte ve açılmasını beklemektedirler. Bu sonucu destekler nitelikte Yıldız (2024) ‘Okul Öncesi Dönem Çocukları ve İlkokul Öğrencilerinin Teknoloji Kullanım Düzeylerinin İncelenmesi’ başlıklı çalışmasında çocukların en az vakit geçirdikleri cihazın bilgisayar olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca Oral Paksoy ve Arslan (2021) “Okul Öncesi

Dönem Çocuklarının Televizyon İzleme ve Bilgisayar Oynama Sürelerinin Görsel-Motor Entegrasyonu Açısından İncelenmesi” isimli çalışmasında da bilgisayarın, çocukların bilişsel ve fiziksel gelişimi için zararlı olduğu, 6 yaşına kadar kullanılmaması gerektiğini ifade etmişlerdir. Alandaki bu bilgiler ışığında; çalışma grubunda yer alan çocukların bilgisayar kullanımını bilmiyor oluşu, bilgisayarla vakit geçirmediklerinin bir göstergesi niteliğinde olabilir. Okul öncesi dönem çocuklarına yönelik medya okuryazarlık düzeyi; bu araştırma kapsamında geleneksel-yeni medya tanıma durumları ile akıllı işaretleri tanıma durumlarını ele almaktadır. Medya okuryazarlık görüşme formunda bulgularda sunulan bilgiler ışığında çocukların büyük çoğunluğunun medya okuryazarlık düzeyinin düşük olması sebebiyle; teknofiller televizyon sözlüğü eylem planı uygulanarak çocukların akıllı işaretleri öğrenmesi ve akıllı işaret-yayın eşleştirmesi yapabilmesi sağlanmıştır. Uygulamadan 5 hafta sonra; eylem planı tekrar uygulandığında, çocukların hatırlama düzeylerinin yüksek olduğu ve öğrenmelerinin kalıcılaştığı gözlemlenmiştir.

Araştırmada çocukların tamamı yeni medya araçlarını tanırken, geleneksel medya araçlarını tanıyan çocuk sayısı çok azdır. Çocuklar doğdukları yaşamda yeni medya araçları ile bir arada bulunmakta geleneksel medya araçları ise artık işlevini yitirmiş durumdadır. Genel izleyici kitlesi, 7 yaş ve üzeri için, şiddet/korku, olumsuz örnek oluşturabilecek davranışlar akıllı işaretlerinin yer aldığı medya okuryazarlık görüşme formunda ise çoğunluğu hiçbir işareti tanımazken, az bir kısmı genel izleyici kitlesi ve 7 yaş ve üzeri için akıllı işaretlerini tanımışlardır. Çocukların büyük bir kısmının akıllı işaretleri tanımıyor oluşu, onların uygun olmayan içeriğe maruz kalmalarına sebep olabileceğinden, eylem planı uygulanarak çocukların akıllı işaretler ile ilgili bilgi ve becerileri arttırılmıştır.

Çocukların akıllı işaretleri tanıyor ve kendine uygun olup olmadığını tayin edebiliyor olması; medya içerikleri ile ilgili farkındalık kazanmasını ve erken yaşta medya okuryazarı olmalarına dair adım atmalarını sağlayarak onların gelişimine katkı sunacaktır. Özönur (2016) ‘Televizyon Programlarını Sınıflandırma Sistemleri

Akıllı İşaretler Ne İşe Yarar' isimli çalışmasında; izleyicinin ekran karşısında aktif durumda olduğunu, ekranın olumsuz etkilerinden korunarak kendisi ve çocuğu için en uygun programı seçebileceğini ifade etmektedir. Özbay ve Akyıldız (2021) "Dışsallıkla Mücadelede Düzenleyici ve Denetleyici Kurumların Rolü: Rük Örneği" başlıklı çalışmasında, akıllı işaretlerin yayın başlamadan önce içerik ile ilgili bilgilendirmede bulunuyor oluşunun ebeveynlerin farkındalığını arttırdığını, çocuk ve gençlerin zararlı içeriğe maruz kalmasının önüne geçtiğini ifade eder. Araştırma kapsamında elde edilen sonucun; çocukların gelişimine olumlu etkileri kaynaklardaki çalışmalarla da desteklenmektedir.

Çalışma grubunda yer alan çocukların bilgi, medya ve teknoloji becerileri "teknofiller" hikayesi yolu ile incelenmiş ve becerilerinin gelişmiş olduğu sonucuna ulaşılmış ve medya okuryazarlık düzeylerinin tespiti için "medya okuryazarlık çocuk görüşme formu" uygulanmıştır. Çocukların çok büyük bir kısmının akıllı işaretleri tanımıyor oluşu sebebiyle; çocukların akıllı işaretleri öğrenip içeriğin kendine uygun olup olmadığını anlayabilmesini amaçlayan; "teknofiller-televizyon sözlüğü" eylem planı araştırmacı tarafından oluşturulup uygulanmıştır. Eylem planının çocuklarda öğrenmeyi gerçekleştirdiği görülmüş, öğrenmenin kalıcılığını tespit etmek için ise "teknofiller-televizyon sözlüğü" eylem planı 5 hafta sonra tekrar uygulanmıştır. Çocukların akıllı işaretleri hatırladıkları ve öğrenmiş oldukları görülmüştür. Bu durum; çalışma kapsamında araştırmacı tarafından geliştirilen eylem planları ve ölçme araçlarının işlerliğe sahip olduğunun göstergesi niteliğindedir.

Gündüz Kalan (2010) ebeveynlerin medya okuryazarlık bilincine yönelik yapmış olduğu çalışmada, bu sonucun aksine okul öncesi dönem çocuklarının medya okuryazarlıklarına yönelik yapılabilecek etkinliklerin sınırlı olduğundan söz eder. Oysa okul öncesi dönem çocuklarından, yaş ve gelişim düzeylerine uygun ölçme araçları kullanılarak bol miktarda veri toplanabilmektedir.

Bir diğer çarpıcı sonuç ise; çocukların 21. Yüzyıl becerilerinin altboyutu olan bilgi, medya ve teknoloji becerilerinin gelişmiş oluşudur. Okul öncesi

öğretmenleriyle yapılan çalışmada (Güney Manavoğlu, 2022) da çocukların Bilgi, medya ve teknoloji becerilerinden yalnızca bilgi okuryazarlığı becerisine sahip olmalarını önemli gördükleri ifade edilirken; bu çalışmada çocukların hem bilgi, hem medya, hem de teknoloji becerilerinin gelişmiş düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

21. yüzyıl becerileri içerisinde yer alan; bilgi, medya, teknoloji becerileri ile medya okuryazarlığının okul öncesi dönem çocuklarında geliştirilebilmesi için öncelikle çocukların düzeylerinin tespiti gerekmektedir. Tez çalışması kapsamında araştırmacı tarafından; okul öncesi dönem çocuklarına uygun biçimde hazırlanan ölçme araçları yoluyla bu sonuçlara ulaşılmış ve ölçme araçları tüm okul öncesi öğretmenlerinin kullanımına sunulmuştur.

ÖNERİLER

Okul öncesi eğitimde çocukların bütünsel gelişimini sağlamak için; çocuk, aile ve öğretmen işbirliği önemli bir yere sahiptir. Bu sebeple ailelere ve öğretmenlere verilecek eğitimler yoluyla iyi bir medya okuryazarı olmaları sağlanarak çocukların da medya okuryazarlık becerileri geliştirilebilir.

Çocukların yaşları küçük de olsa kendi yaşamlarında yaş ve gelişim düzeylerine uygun olarak sorumluluklar alması sağlanmalı, medyaya eleştirel biçimde yaklaşabilmesi adına aileler ve öğretmenlerin desteğiyle dikkatleri çekilebilir. Çocukların medya içerikleri karşısında pasif konumda olmaması, farkındalık kazanmaları ve eleştirel düşünebilme becerilerinin geliştirilmesi yoluyla kolaylaştırılabilir.

Alanda okul öncesi dönem çocuklarının 21. Yüzyıl becerilerine yönelik verilerin ebeveynler ve öğretmenler aracılığıyla elde edildiği görülmektedir. Oysa çocuklar, yaş ve gelişim düzeylerine uygun ölçme araçları kullanıldığında kendi düşüncelerini ifade edebilmektedirler. Hem böylelikle asıl kaynaktan bilgi edinilmiş olmaktadır. Bu sebeple okul öncesi dönem çocuklarına yönelik gerçekleştirilen çalışmalarda çocuklara uygun ölçme araçları geliştirilerek onlardan veriler toplanılabilir.

KAYNAKÇA

- Acar, İ., Demirtaş, F., Çetin, N., Özgözü, Y., & Karataş, E. B.** (2023). Öğretmenlerin 21. Yüzyıl Becerilerine İlişkin Özyeterlik Algıları: İzmir İlinde Bir Uygulama. *Journal of International Social Research*, 16(100).
- Adıgüzel, A.** (2005). Avrupa Birliğine Uyum Sürecinde Öğretmen Niteliklerinde Yeni Bir Boyut: Bilgi Okuryazarlık. *Milli Eğitim, Üç Aylık Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 33(167).
- Akşit, F., & Dönmez, B.** (2011). İlköğretim Öğrencilerinin Medyayı Kullanmaya Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi. *Erciyes İletişim Dergisi*, 2(1), 32-46.
- Alan, Ü.** (2020). Erken çocukluk dönem çocuklarına yönelik geliştirilen STEM eğitimi programının etkililiğinin incelenmesi. (Yayımlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara).
- Alıcı, Ş., & Şahin, V.** (2023). Türk erken çocukluk öğretmenlerinin medya okuryazarlığı aracılığıyla sürdürülebilirlik için eğitim ile ilgili mesleki gelişimlerinin desteklenmesi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 48(213), 143-168.
- Alper, M.** (2011). Developmentally appropriate New Media Literacies: Supporting cultural competencies and social skills in early childhood education. *Journal of Early Childhood Literacy*, 13(2), 175-196. DOI: 10.1177/1468798411430101.
- Altun, A.** (2009). Eğitim Bilim Açısından Seçmeli Medya Okuryazarlığı Dersi Programına Eleştirel Bir Yaklaşım. *Journal of Kırşehir Education Faculty*, 10(3), 97-109.
- Altun, A.** (2011). UNESCO'nun Medya Okuryazarlığı Eğitimi Faaliyetlerine Genel Bir Bakış (1977-2009). *Milli Eğitim Dergisi*, 191, 86-107.
- Ananiadou, K., & Claro, M.** (2009). 21st century skills and competences for new millennium learners in OECD countries. *OECD Education Working Papers*, 41.
- Anlıak, Ş., & Dinçer, Ç.** (2005). Farklı eğitim yaklaşımları uygulayan erken çocukluk eğitim kurumlarına devam eden çocukların kişiler arası problem çözme becerilerinin değerlendirilmesi. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences*, 38(1), 149-166.

- Arı-Arat, C., & Gülay-Ogelman, H.** (2021). Küçük çocukların COVID-19 sürecinde teknolojik araç kullanımının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Maarif Mektepleri Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(1), 15-32.
- Asrak Hasdemir, T., & Demirel, F. G.** (2012). İletişim Eğitimi ve Medya Okuryazarlığı: Türkiye'deki Uygulamadan Bir Kesit. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, Sayı: 17, 176-192.
- Aufderheide, P.** (1993). Media Literacy. A Report of the National Leadership Conference on Media Literacy.
- Avşar, Z.** (2014). Medya Okuryazarlığı. *İletişim ve Diplomasi Dergisi*, Sayı: 2.
- Barut, M., & Yağbasan, M.** (2019). Medya Okuryazarlığının Toplumsal Karşılığı Üzerine Ampirik Bir Çalışma (Elazığ İli Özelinde Akademisyenler İle Vatandaşlar Arasında Karşılaştırmalı Bir Analiz). *Uluslararası Kültürel Ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(1), 48-72.
- Başarır, F.** (2019). Bölüm 1: Eylem Araştırmasına Giriş' A.S. Saracaloğlu & A.K. Eranıl (Ed.), Eğitimde Eylem Araştırmaları Kitabı içinde. Nobel Yayınları: Ankara.
- Batmaz, O., & Güler, T.** (2022). Okul öncesi ve ilkokul öğrencilerinin salgın döneminde ve öncesinde teknolojik araç kullanmalarına ilişkin ebeveyn görüşleri. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 12(4), 1978-1994.
- Baysan, Ö.** (2022). *Okul öncesi dönem çocuklarının dijital oyun bağımlılık eğilimleri ile oyun eğilimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayımlanmış tezsiz yüksek lisans tezi). Pamukkale Üniversitesi.
- Beadini, İ.** (2023). *Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Problemleri Medya Kullanımları İle Sosyal Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi* (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Trakya Üniversitesi
- Beers, S. Z.** (2011). 21st century skills Preparing students for their future.
- Bilici, İ. E.** (2017). Medya Okuryazarlığı ve Eğitimi. Ankara: Nobel Yayınları.
- Bolat, Y.** (2019). Bölüm 12: Eylem Araştırmalarında Veri Toplama ve Analiz Yöntemleri. A.S. Saracaloğlu & A.K. Eranıl (Ed.), Eğitimde Eylem Araştırmaları Kitabı içinde. Nobel Yayınları: Ankara.
- Cereci, S., & Özdemir, H.** (2015). Medyanın toplumsal gelişimi: medya toplumları. *International Journal of Social Science*, Sayı: 33, 1-10.
- Common Sense Media.** (2011). Zero to eight: Children's media use in America. (No. 1). San Francisco, CA: Common Sense Media.

- Covello, S.** (2010). A review of digital literacy assessment instruments. Syracuse University School of Education/IDD & E, IDE-712: Analysis for Human Performance Technology Decisions.
- Çalık, T., & Sezgin, F.** (2005). Küreselleşme, bilgi toplumu ve eğitim. *Gazi Üniversitesi Kastamonu Eğitim Dergisi*, 13(1), 55-66.
- Çekircekçi, S., Yorulmaz, A., Önal, H.**(2023). Türkiye’deki İlkokul Matematik Ders Kitaplarındaki Etkinliklerin 21. Yüzyıl Beceri Bağlamında İncelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*.
- Çeliköz, N., & Çeliköz, M.** (2018). Öğretmen Adaylarının Medya ve Televizyon Okuryazarlık Düzeyleri. *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 3(1), 262-274.
- Çetin, M., & Çetin, G.** (2021). 21. Yüzyıl Becerileri Açısından MEB Okul Öncesi Eğitim Programına Eleştirel Bir Bakış. *Yaşadıkça Eğitim Dergisi*, 35(1), 235-255. <https://doi.org/10.33308/26674874.2021351258>
- Çetinkaya, S.** (2008). Bilinçli Medya Kullanıcıları Yaratma Sürecinde Medya Okuryazarlığının Önemi (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi.
- Demir Öztürk, E., Kuru, G., & Demir Yıldız, C.** (2020). COVID-19 pandemi günlerinde anneler ne düşünür çocuklar ne ister? Anne ve çocuklarının pandemi algısı. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi (ASEAD)*, 7(5), 204-220.
- Dinler, H., Simsar, A., & Yalçın, V.** (2021). Examining 21st Century Skills of 3-6 Years Old Children in Terms of Some Variables. *e-Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 283-303.
- Dolapçioğlu, S.** (2019). Bölüm 11: Eylem Araştırmasında Yöntem, Yaklaşım, Modeller ve Planlama. A.S. Saracaloğlu & A.K. Eranıl (Ed.), Eğitimde Eylem Araştırmaları Kitabı içinde. Nobel Yayınları: Ankara.
- Döger, S. S., & Kılınç, F. E.** (2021). Okul öncesi dönemdeki çocukların Covid-19 pandemisinde ev karantinası yaşamları. *Türkiye Sağlık Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 1-14.
- Dudu, S.** (2023). *Bölüm 6: Uygulayıcı Eylem Araştırması*. S. Toraman Türk (Ed.), Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırmalar ve Eylem Araştırmaları: Yaklaşımlar, Yeni Arayışlar ve Uygulamalar kitabı içinde. Pegem Akademi: Ankara.
- Duran, A.** (2019). *Erken çocukluk dönemi liderlik ölçeğinin geliştirilmesi ve çocukların liderlik özellikleri ile dil becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi.

- Dursun, A., Kırbaş, İ., & Yüksel, M. E.** (2015). Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi (FATİH) Projesi ve Proje Üzerine Bir Değerlendirme. <https://doi.org/10.13140/rg.2.1.2755.6886>
- Erdamar, G. & Barası, M.** (2021). 21. Yüzyıl Becerileri Açısından Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 19(1), 312-342.
- Erdem, A. R.** (2012). Küreselleşme: Türk Yükseköğretimine Etkisi. *Yükseköğretim Dergisi*, 2(2), 109-117.
- Ergün, M.** (1994). Eğitim sosyolojisine giriş. Ankara: Ocak Yayınları.
- Ergün, Ö.R., & Dönmez, Ö.** (2023). COVID-19 Pandemisi Sürecinde Okul Öncesi Çocukların Dış Mekân Oyunlarının ve Teknoloji Kullanımının İncelenmesi. *Temel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 1-16. DOI: 10.55008/te-ad.1195009.
- Erten, P.** (2022). Meslek Liselerinin 21. yy. Öğrenen ve Öğreten Becerileri Kapsamında Değerlendirilmesi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 47(209), 261-191.
- Ertürk Kara, H. G., Gönen, M. S., & Pianta, R.** (2017). Öğretmen çocuk etkileşiminin niteliği ile çocukların öz düzenleme becerisi arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32(4), 880-895.
- Fisch, S. M.** (2005). Children's learning from television. *Televizion*, 18E, 10-14.
- Geisinger, K. F.** (2016). 21st century skills: What are they and how do we assess them? *Applied Measurement in Education*, 29(4), 245-249.
- Gelen, İ.** (2017). P21-Program ve Öğretimde 21. Yüzyıl Beceri Çerçevesi (ABD Uygulamaları). *Disiplinler arası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 15-29.
- Gökler, M. E., & Turan, Ş.** (2020). COVID-19 pandemisi sürecinde problemlilik teknoloji kullanımı. *ESTÜDAM Halk Sağlığı Dergisi*, 5, 108-114.
- Göknil, C.** (2000). Okul öncesi çocuk edebiyatı deyince ne anlaşılmalıdır. M. R. Şirin (Ed.), 99 Soruda Çocuk Edebiyatı. Çocuk Vakfı Yayınları.
- Görmez, E.** (2014). Ortaokul Öğrencilerinin Medya Okuryazar Düzeyleri. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, Ekim, 137-157.
- Griffin, P., Care, E., & McGaw, B.** (2018). The changing role of education and schools. In E. Care, P. Griffin, & M. Wilson (Eds.), *Assessment and teaching of 21st century skills* (1st ed., pp. 1-15). Dordrecht: Springer.

- Gültekin, M.** (2014). Dünyada ve Türkiye’de ilköğretim programlarındaki yönelimler. *İlköğretim Online*, 13(3), 726-745.
- Gündüz Kalan, Ö.** (2010). Medya Okuryazarlığı ve Okul Öncesi Çocuk: Ebeveynlerin Medya Okuryazarlığı Bilinci Üzerine Bir Araştırma. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 2(39), 59-74.
- Gündüz Kalan, Ö.** (2010). Medya okuryazarlığı ve okul öncesi çocuk: ebeveynlerin medya okuryazarlığı bilinci üzerine bir araştırma. *İletişim Fakültesi Hakemli Dergisi*, 1(39), 59-73.
- Hazar, E.** (2018). Bilgi, medya ve teknoloji becerileri yeterlilik ölçeği: geçerlilik ve güvenirlik çalışması. *International Journal of Human Sciences*, 15(2), 1307-1316.
- Hazar, E.** (2023). Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri. Nobel yayıncılık. (2. Basım).
- Healy, J. M.** (1990). *Endangered minds: Why our children can't think*. New York: Simon & Schuster.
- Ilgaz Büyükbaykal, C.** (2018). Medya Okuryazarlığı Eğitimi. İstanbul: Der Yayınları.
- İleri Ünal, S., & Furat, A. Z.** (2022). Din Öğretiminde Bilgi, Medya Ve Teknoloji Okuryazarlığı Becerileri. *Journal of Analytic Divinity*, 6(1), 9-32. <https://doi.org/10.46595/jad.1054087>.
- İhtiyaroğlu, N., & Ulucan, Ö.** (2022). Öğretmen Adaylarının Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri ile Uzaktan Eğitime Yönelik Görüşleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 51(235), 2559-2580.
- İnal, K.** (2009). Medya Okuryazarlığı Elkitabı. Ankara: Ütopya Yayınevi.
- İnan, T.** (2015). Eğitim fakültesi öğrencilerinin medya okuryazarlığına ilişkin görüşleri. *EKEV Akademi Dergisi*, 19(62), 289-306.
- Jols, T., & Thoman, E.** (2008). 21. Yüzyıl Okuryazarlığı, Medya okuryazarlığına Genel Bir Bakış ve Sınıf İçi Etkinlikler. (Çeviren: Cevat Elma ve Alper Kesten), Ankara: Ekinoks Yayınları.
- Kabadayı, G. S.** (2019). Robotik uygulamaların erken çocukluk çocukların yaratıcı düşünme becerileri üzerine etkisi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi.
- Kalan, Ö. G.** (2010). Medya okuryazarlığı ve okul öncesi çocuk: ebeveynlerin medya okuryazarlığı bilinci üzerine bir araştırma. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Hakemli Dergisi*, 1(39), 59-73.

- Kalaycı, N.** (2008). Yüksek Öğretimde Uygulanan Toplam Kalite Sürecinde Göz Ardı Edilen Unsurlardan “TKY Merkezi” ve “Eğitim Programları.” *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(2), 163-188.
- Karaboğa, M. T.** (2018). Medya Çağında Çocuk ve Çocuk Kültürü: Şiddet ve Tüketim Kültürünün Yansımaları. *Uluslararası Çocuk Edebiyatı ve Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 1-17.
- Karaduman, S.** (2019). Yeni medya okuryazarlığı: yeni beceriler, olanaklar, riskler. *Erciyes İletişim Dergisi*, 6(1), 683-700.
- Karaman, M. K., & Karataş, A.** (2009). Öğretmen adaylarının medya okuryazarlık düzeyleri. *İlköğretim Online (elektronik)*, 8(3), 798-808.
- Karaman, M. K.** (2016). Öğretmen Adaylarının Medya Okuryazarlık Düzeyleri ve Eleştirel Düşünme Eğilimleri Üzerine Bir Araştırma. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 4(1), 326-350.
- Kavak, A.** (2023). Öğretmen Adaylarının Bilgi Okuryazarlığı Becerilerindeki Zorlanma Düzeylerinin Sınıf Düzeylerine Göre Farklılıkları: Atatürk Üniversitesi Örneği. *Artuklu İnsan ve Toplum Bilim Dergisi*, 8(1), 50-73.
- Keleşoğlu, S.** (2017). Öğretmen eğitiminde yaratıcı düşünme ve inovasyon eğitim programının tasarımı, denenmesi ve değerlendirilmesi. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi.
- Kivunja, C.** (2014). Do you want your students to be job-ready with 21st century skills? Change pedagogies: A pedagogical paradigm shift from Vygotskyian social constructivism to critical thinking, problem solving and siemens’ digital connectivism. *International Journal of Higher Education*, 3(3), 81-91.
- Kol, S.** (2011). Erken çocuklukta bilişsel gelişim ve dil gelişimi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(21).
- Kurt, A. A., & Kürüm, D.** (2010). Medya Okuryazarlığı ve Eleştirel Düşünme Arasındaki İlişki: Kavramsal Bir Bakış. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(2), 20-34.
- Kuzu, A.** (2009). Öğretmen yetiştirme ve mesleki gelişimde eylem araştırması. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(6), 425-433.
- Lemish, D., & Kolucki, B.** (2013). Medya Ve Erken Dönem Çocukluk Gelişimi. H. Yavuzer & M. R. Şirin (Ed.), *Çocuklarla İletişim: Yetiştirme, İlham Verme, Harekete Geçirme, Eğitme ve İyileştirme İlke ve Uygulamaları (Bildiriler Kitabı içinde)*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.

- Lentz, B.** (2014). Building the Pipeline of Media and Technology Policy Advocates: The Role of "Situated Learning". *Journal of Information Policy*, (4), 176-204.
- Leung, L.** (2010). Effects of Internet connectedness and information literacy on quality of life. *Social indicators research*, 98(2), 273-290.
- Levin, D., Arafeh, S., Deniz, C. B., & Gottesman, J.** (2004). *Navigating the Children's Media Landscape: A Parent's and Caregiver's Guide*. Washington, DC: American Institutes for Research.
- Livingstone, S.** (2004). Media literacy and the challenge of new information and communication technologies. *Communication Review*, 7(1), 3-14.
- MEB (Milli Eğitim Bakanlığı).** (2024). Okul Öncesi Eğitim Programı. <https://tegm.meb.gov.tr/dosya/okuloncesi/guncellenenokuloncesiegitimprogrami.pdf>
- Mercan, Z.** (2022). P21 Perspektifinden Erken Çocukluk Döneminde 21. Yüzyıl Becerileri. *Muallim Rifat Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(2), 87-105.
- NAMLE.** (2018). *Journal of Media Literacy Education*. Erişim tarihi: 23.02.2024, <https://namle.org/journal-of-media-literacy-education/>
- National Research Council [NRC].** (2011). *Assessing 21st century skills: Summary of a workshop*. Washington, DC: National Academies Press.
- Okatan, Ö., & Tagay, Ö.** (2023). COVID-19 pandemi sürecinde okul öncesi velisi olmak. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (56), 626-648.
- Oktay, A.** (1990). Türkiye’de Okul Öncesi Eğitim. M.Ü. *Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2, 151-160.
- Orhan Göksün, D., & Kurt, A.** (2017). Öğretmen Adaylarının 21. yy. Öğrenen Becerileri Kullanımları ve 21. yy. Öğreten Becerileri Kullanımları Arasındaki İlişki. *Eğitim Ve Bilim*, 42(190). <http://dx.doi.org/10.15390/EB.2017.7089>
- Organisation for Economic Co-operation and Development [OECD].** (2007). *PISA 2006 science competencies for tomorrow’s world: Volume 1 Analysis*. Paris: OECD.
- Osanmaz, M. S.** (2018). 5–6 yaş çocuklarının matematik kavramları ile yaratıcılıkları arasındaki ilişkinin incelenmesi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi.

- Önal, H.İ.** (2016). Medya Okuryazarlığının topluma getirdiği yenilikler. E. K. Durur (Ed.), *Medya Okuryazarlığı içinde (Bölüm 3)*. Ankara: Siyasal yayınevi.
- Özdemir, S. M.** (2011). Toplumsal değişme ve küreselleşme bağlamında eğitim ve eğitim programları: kavramsal bir çözümleme. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1), 85-110.
- Partnership for 21st Century Skills.** (2010). 21st century readiness for every student: A policymaker's guide. Erişim tarihi 20.04.2023, www.p21.org
- Partnership for 21st Century Learning.** (2015). P,21 Framework Definitions. Alındığı adres: <http://www.p21.org/our-work/p21-framework>
- Pekdoğan, S.** (2016). Hikâye temelli sosyal beceri eğitim programının 5–6 yaş çocukların sosyal becerilerinin gelişimine etkisinin incelenmesi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 41(183).
- Pınar, Y.** (2021). Pandemi sürecinde sosyal izolasyonun çocuklar üzerine olası etkileri: Bir model önerisi. *Nesne-Psikoloji Dergisi*, 9(20), 379-395.
- RTÜK.** (2007). İlköğretim Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretmen El Kitabı. (Yayın Danışmanı: Naci Bostancı). Ankara.
- Sahlberg, P.** (2023). Trends in global education reform since the 1990s: Looking for the right way. *International Journal of Educational Development*, 98, 1-8. doi:10.1016/j.ijedudev.2023.100070
- Sarıtaş, B., & Yılmaz, A.** (2022). Ortaöğretim Türk Dili ve Edebiyatı Dersinin 21. yüzyıl becerileri açısından incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 51(234), 1137-1160. doi:10.37669/milliegitim.872480
- Sönmezer, Z., & Balcıoğlu, B.A.** (2023). Dijital medya ve ekrana emanet edilen çocuklar. *Socrates Journal of Interdisciplinary Social Studies*, 9(33), 54-70.
- Tosun, Ç.** (2015). Medyada Gösterilen Şiddeti Etkisizleştirmenin Aracı Olarak Medya Okuryazarlığı. *VII. Uluslararası Türkiye Eğitim Araştırmaları Kongresi*, 739-757.
- Uzun, E.** (2019). Erken çocukluk döneminde yaratıcı düşünme ile kendini düzenleme becerisinin bağlantılarının incelenmesi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi.
- Voogt, J., & Roblin, N. P.** (2012). A comparative analysis of international frameworks for 21st century competences: *Implications for national curriculum policies*. *Journal of curriculum studies*, 44(3), 299-321.

- Wuyckens, G., Landry, N., & Fastrez, P.** (2022). Medya okuryazarlığı, bilgi okuryazarlığı ve dijital okuryazarlığın çözülmesi: Medya eğitimindeki temel kavramların sistematik bir meta-incelemesi. *Medya Okuryazarlığı Eğitimi Dergisi*, 14(1), 168-182. <https://doi.org/10.23860/JMLE-2022-14-1-12>
- Yalçın, S.** (2018). 21. yüzyıl becerileri ve bu becerilerin ölçülmesinde kullanılan araçlar ve yaklaşımlar. *Journal of Faculty of Educational Sciences*, 51(1), 183-201.
- Yıldırım, S.** (2019). Medya ve Çocuğa Yönelik İstismar. *Anasay Dergisi*, 10, 107-122.
- Yılmaz, K.** (2021). Öğretmen Görüşlerine göre okul müdürlerinin 21. Yüzyıl becerileri. (Yüksek lisans tezi). Aydın Adnan Menderes Üniversitesi.
- Yurdabakan, İ.** (2002). Küreselleşme Konusunda Yaklaşımlar ve Eğitim. *Eğitim Araştırmaları*, 6, 61-66.
- 21. Yüzyıl Becerileri ve Değerlere Yönelik Araştırma Raporu.** (2023). 7 Ağustos 2023 tarihinde <https://ttkb.meb.gov.tr/www/baskanligimizca-21-yuzyil-becerileri-ve-degerlere-yonelik-arastirma-raporu-yayimlandi/icerik/509> adresinden alınmıştır.

EKLER

Ek 1: Etik Kurul İzni

Evrak Tarih ve Sayısı: 11.07.2023-311

FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU KARARI

Karar Tarihi	06/07/2023	Karar Sayısı	26/09
--------------	------------	--------------	-------

KURUL ÜYELERİ

Prof. Dr. Fahameddin BAŞAR / Rektör Yardımcısı - Başkan
Prof. Dr. Erol KILIÇ / Güzel Sanatlar Fakültesi - Dekan - Üye
Prof. Dr. Esra AKGÜL / MYO - Üye
Prof. Dr. Hasan BACANLI / Eğitim Fakültesi - Üye
Prof. Dr. İbrahim KOCABAŞ / Eğitim Fakültesi - Dekan - Üye
Prof. Dr. Fatma ALİSİNANOĞLU / Eğitim Fakültesi - Üye
Prof. Dr. Sefa SAYGILI / İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi - Üye
Dr. Fatih HASDEMİR / Hukuk Müşaviri V. - Raportör

Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu 06.07.2023 tarihinde saat 15:00'de toplanmış ve aşağıdaki karar alınmıştır.

KARAR

KARAR NO 2023-26/09 Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Temel Eğitim Anabilim Dalı Okul Öncesi Eğitimi Programı Yüksek Lisans Öğrencisi Rumeysa YILDIRIM'ın "Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Bilgi, Medya, Teknoloji ve Medya Okuryazarlığı Düzeylerinin İncelenmesi" isimli araştırmasında kullanacağı anket ve ölçeklerinin etik yönden uygunluğuna,

Toplantıya katılan Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu üyelerinin oy birliği ile karar verildi.

e-İmzalıdır

Prof. Dr. Fahameddin BAŞAR
Başkan

Katılmadı

Prof. Dr. Hasan BACANLI
Üye

e-İmzalıdır

Prof. Dr. Erol KILIÇ
Üye

e-İmzalıdır

Prof. Dr. Sefa SAYGILI
Üye

e-İmzalıdır

Prof. Dr. İbrahim KOCABAŞ
Üye

Katılmadı

Prof. Dr. Esra AKGÜL
Üye

e-İmzalıdır

Prof. Dr. Fatma ALİSİNANOĞLU
Üye

Doküman No: E0.FR-201; İlk Yayın Tarihi: 07.03.2019; Revizyon Tarihi: 20.07.2020; Revizyon No: 01; Sayfa: 1 / 1

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU
BAŞVURU FORMU VE TAAHHÜTNAMESİ

Araştırmanın Başlığı	Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Bilgi, Medya, Teknoloji Becerileri ve Medya Okuryazarlığı Düzeylerinin İncelenmesi
Araştırmacının/Araştırmacıların Adı-Soyadı	Rumeysa YILDIRIM
Öğrenci İse Numarası	220501005
MYO/Fakülte/Enstitü	Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Program/Bölüm/Anabilim Dalı	Tezli Yüksek Lisans Programı/ Okul Öncesi Eğitim/Temel Eğitim Anabilim Dalı
Araştırmanın Süresi (Ay)	9 AY
Araştırmanın Amacı	Okul Öncesi Çocukların Bilgi, Medya, Teknoloji Becerileri ve Medya Okuryazarlığı Düzeylerinin İncelenmesidir.
Araştırmada Kullanılacak Ölçme Araçları (Adları)	21. yüzyıl becerileri ölçeği Çocuklar için Medya Okuryazarlık ölçeği (36-72 ay)
Araştırmaya Katılacak Denek Sayısı ve Nereden Seçilecekleri	Araştırmanın Çalışma grubunu İstanbul ili Avrupa Yakası Güngören ilçesinde okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 5-6 yaş grubu 20 çocuk oluşturacaktır.
Araştırmada Deneklerin Nasıl Seçileceği	Amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan kolay ulaşılabilir durum örnekleme ile seçilmiştir.
Araştırmacı Öğrenci İse Danışmanın Adı-Soyadı İmza	Prof. Dr. Esra MACAROĞLU.

Onay alınmış projelerde ve lisansüstü tezlerde; insanlarla ilgili yapılacak anket, görüşme, gözlem, alan araştırması, uygulama ve incelemelerde sağlık, güvenlik, insan hakları, mevcut mevzuat hükümleri ve hukukun genel ilkelerini etik açıdan ihlal etmeyeceğimi,
Çalışmalarındaki işlemlerde ve çalışma ekibinde yapılacak değişikliklerde Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulunun iznini alacağımı,
Bu çalışma süresince, beklenmeyen gelişmeleri derhal Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kuruluna bildireceğimi,
Başvuru formunda verdiğim tüm bilgilerin eksiksiz ve doğru olduğunu,
Aşağıda gösterilen adresin yasal tebligat adresim olduğunu, adres değişikliği halinde, yazılı olarak yeni adresimi bildirmedğim takdirde, aşağıda belirtilen adrese yapılacak tebligatları yasal ve usulüne uygun tebligat olarak kabul edeceğimi,
Bu çalışmada uygulanacak olan veri toplama aracının seçimi ve/veya kullanımı sırasında fikri mülkiyet haklarından kaynaklanan etik kuralları ihlal etmeyeceğimi,
Taahhüt ederim/ederiz.
'Okul Öncesi Dönem Çocuklarının 21. Yüzyıl Becerileri ve Medya Okuryazarlığı Düzeylerinin İncelenmesi' başlıklı proje/yüksek lisans/doktora araştırmasının etik olarak uygunluğunun değerlendirilmesi için gereğini saygılarımla arz ederim/ederiz.

Ek 2: Meb İzni

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-59090411-20-87864086
Konu : Anket ve Araştırma İzni (Rumeysa YILDIRIM)

24/10/2023

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : a) Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 21.01.2020 tarihli ve 2020/2 sayılı genelgesi.
b) Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesinin 17.10.2023 tarihli ve E-48135570-302.08.01-58843 sayılı yazısı.
c) Müdürlüğümüz Araştırma ve Anket Komisyonunun 23.10.2023 tarihli tutanağı.

Araştırma Konusu : Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Bilgi, Medya, Teknoloji Becerileri ve Medya Okuryazarlığı Düzeylerinin İncelenmesi
Araştırma Türü : Anket
Araştırma Yeri : Güngören Yıldız Teknik Üniversitesi Şehit Mehmet Şefik Şefkatlioğlu Anaokulu
Araştırma Kişiler : Anaokulu Öğrencileri
Araştırmanın Süresi : 2023 - 2024 Eğitim - Öğretim Yılı

Yukarıda bilgileri verilen araştırmanın; 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanununa aykırı olarak kişisel veri istenmemesi, öğrenci velilerinden açık rıza onayı alınması, bir örneği Müdürlüğümüzde muhafaza edilen mühürlü ve imzalı veri toplama araçlarının kurumlarımıza araştırmacı tarafından ulaştırılarak uygulanması, katılımcıların gönüllülük esasına göre seçilmesi, araştırma sonuç raporunun kamuoyuyla paylaşılmaması ve araştırma bittikten sonra 2 (iki) hafta içerisinde Müdürlüğümüze gönderilmesi, okul idarelerinin denetim, gözetim ve sorumluluğunda, eğitim ve öğretimi aksatmayacak şekilde, ilgi (a) genelge esasları dâhilinde uygulanması kaydıyla Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Doç. Dr. Murat Mücahit YENTÜR
İl Millî Eğitim Müdürü

OLUR

Mustafa KAYA
Vali a.
Vali Yardımcısı

Ek:
1- İlgi (b) Yazı ve Ekleri (8 Sayfa)
2- İlgi (c) Tutanak (1 Sayfa)

Ek 3: Veli Onam Formu

Veli Onam Formu

Sayın Veli;

Bu formun amacı, çocuğunuzun katılımının rica edildiği araştırma hakkında sizi bilgilendirmek ve katılımı için izin almaktır. Çocuğunuza veya veli/vasisi olduğunuz çocuğunuza çalışma hakkında anlayabileceği biçimde sözlü bilgilendirme yapılacaktır.

Fatih Sultan Mehmet Üniversitesi Temel Eğitim Anabilim Dalı Okul Öncesi Eğitimi Tezli Yüksek Lisans öğrencisiyim. Prof. Dr. Esra MACAROĞLU AKGÜL'ün danışmanlığında 'Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Bilgi, Medya, Teknoloji Becerileri ve Medya Okuryazarlığı Düzeylerinin İncelenmesi' başlıklı yüksek lisans tez çalışmamı sürdürmekteyim. Çalışma kapsamında 5-6 Yaş Çocuklar için 21. Yüzyıl Becerileri Ölçeği ve Çocuklar için Medya Okuryazarlık Ölçeği formu çocuklarla görüşme yapılarak uygulanacaktır.

Araştırma T.C. Milli Eğitim Bakanlığı'nın ve okul yönetiminin de izni ile gerçekleştirilmektedir ve katılım gönüllülük esasına dayalı olmaktadır. Araştırmanın çalışma grubu içinde çocuğunuzun olmasına izin vermeniz durumunda uygulanacak olan bu ölçekler aracılığı ile elde edilen bilgiler hiçbir şekilde başka kişiler ile paylaşılmayacak olup verilen yanıtlar kayıt altına alınacak ve sadece bu araştırma için kullanılacaktır. Çalışma sonuçları hakkında bilgi almak isterseniz aşağıda e posta adresi verilen araştırmacı ile iletişime geçebilirsiniz. Araştırmaya verdiğiniz destek için şimdiden teşekkür ederim. Saygılarımla,

Araştırmacı: Rumeysa YILDIRIM

Velisi bulunduğum sınıfı, TC numaralı öğrencisi
.....'in yukarıda açıklanan araştırmaya katılmasına izin veriyorum.

(Lütfen formu imzaladıktan sonra çocuğunuzla okula geri gönderiniz).

Veli Adı-Soyadı:

Ek 4: Kişisel Bilgi Formu

Kişisel Bilgi Formu

Değerli Katılımcılar,

Bu araştırma FSMVÜ, Etik kurulundan gerekli izinler alınarak Prof. Dr. Esra MACAROĞLU AKGÜL'ün danışmanlığında yüksek lisans öğrencisi Rumeysa YILDIRIM tarafından yürütülmektedir. Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Bilgi, Medya, Teknoloji Becerileri ve Medya Okuryazarlığı Düzeylerinin incelenmesi amacıyla yapılacak bu çalışmada, sizlerden istediğimiz anket formundaki maddelerden size uygun olarak işaretlemenizdir. Elde edilen bilgiler bilimsel bir araştırmada kullanılacak olup kişisel bilgileriniz "gizli tutulacaktır". Araştırmaya sağlayacağınız katkı ve desteğiniz için teşekkür ederim.

1. Çocuğun Cinsiyeti	☐ Kız ☐ Erkek
2. Çocuğun Aile Durumu	☐ Birlikte Yaşıyor ☐ Boşanmış ☐ Çiftlerden biri vefat etmiş
3. Annenin Yaşı	☐ 30 Yaş veya altı ☐ 31-35 yaş ☐ 36-40 yaş ☐ 41 yaş veya üstü
4. Annenin Öğrenim Durumu	☐ İlkokul Mezunu ☐ Lise Mezunu ☐ Üniversite Mezunu ☐ Lisansüstü
5. Babanın Yaşı	☐ 30 Yaş veya altı ☐ 31-35 yaş ☐ 36-40 yaş ☐ 41 yaş veya üstü
6. Babanın Öğrenim Durumu	☐ İlkokul Mezunu ☐ Lise Mezunu ☐ Üniversite Mezunu ☐ Lisansüstü
7. Anne Çalışıyor mu ?	☐ Evet ☐ Hayır
8. Çocuğunuzun kendine ait teknolojik cihaz var mı?	☐ Evet ☐ Hayır
9. Çocuğunuz teknolojik cihaz ile nasıl vakit geçirir?	☐ Tek başına ☐ Yetişkinle ☐ Kardeşiyle

10. Çocuğunuz teknolojik cihaz ile günde ne kadar zaman geçirir?	☐ 1 saatten az ☐ 1-2 saat ☐ 2 veya daha fazla ☐ Hiç
--	--

Ek 5: Medya Okuryazarlık Çocuk Görüşme Formu Örneği

MEDYA OKURYAZARLIK
OKUL ÖNCESİ ÇOCUK
GÖRÜŞME FORMU

Bu resimde ne görüyorsunuz? Onun adı ne? Neye benziyor?

Bu resimde ne görüyorsunuz? Onu daha önce gördün mü? Bu işaretin ne olduğunu biliyor musun? Bu işaret ne anlama geliyor?

Bu resimde ne görüyorsunuz? Onun adı ne? Neye benziyor?

Ek 6: Teknofiller Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri Çocuk Görüşme Formu

Uzman görüşleri

Doç Dr. Hatice Mertoğlu

BİLGİ, MEDYA TEKNOLOJİ BECERİLERİ ÖLÇEĞİ UZMAN GÖRÜŞÜ İÇİN
İNCELEME TABLOSU

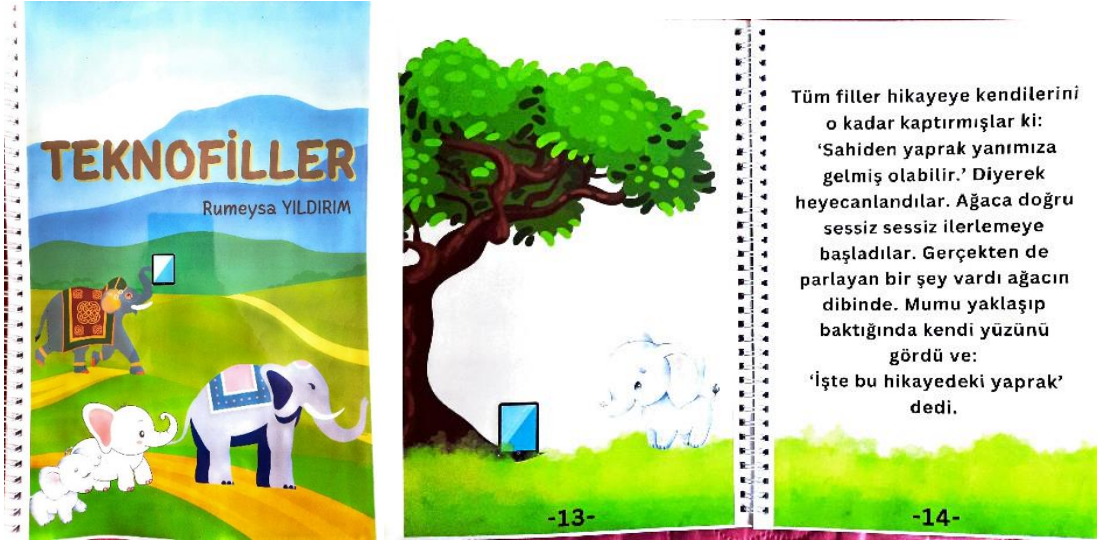
Ölçek Maddeleri	Hikayede Yer Aldığı Kısımlar	Uygun	Uygun Değil, Şu Biçimde Değiştirilmeli
29. Teknolojik araçları basit kelimelerle tanımlar ve hakkında bilgi verir.	19, 39-40, 43-44, 47-48, 51-52	X	
30. Bir hikâye ya da masalda ana karakterin bakış açısı ile diğer karakterlerin bakış açısını karşılaştırabilir.	16, 18, 22, 23, 57	X	23. sayfa önce tablet diye sorup tanıtırıp sonra teknoloji cihaz dense bence daha anlaşılır olur gibi geldi.
31. Yeni bir bilgiye ulaşabilmek için önceki deneyimlerinden faydalanır.	60, 62, 65, 67, 71, 73	X	
32. Teknolojik (telefon, tablet, bilgisayar) cihazları nasıl kullanabileceğini sorar ve bağımsız bir şekilde kullanır.	60, 62, 65, 67, 71, 73	X	39. sayfa itibarıyla heybeden çıkan teknolojik cihazların da bildiklerinden bilmediklerine sırayla gitse daha iyi olabilir.
33. Teknolojik (telefon, tablet, bilgisayar) cihazlarda kullanmak istediği oyunu/uygulamayı yetişkin yardımıyla bulur.	60, 62, 65, 67, 71, 73	X	

Doç Dr. Özkan SAPSAĞLAM

BİLGİ, MEDYA TEKNOLOJİ BECERİLERİ ÖLÇEĞİ UZMAN GÖRÜŞÜ İÇİN
İNCELEME TABLOSU

Ölçek Maddeleri	Hikayede Yer Aldığı Kısımlar	Uygun	Uygun Değil, Şu Biçimde Değiştirilmeli
29. Teknolojik araçları basit kelimelerle tanımlar ve hakkında bilgi verir.	19, 39-40, 43-44, 47-48, 51-52	X	Belki 19. Sayfada açıklanacak elektronik aletin görseli olabilirdi.
30. Bir hikâyeye ya da masalda ana karakterin bakış açısı ile diğer karakterlerin bakış açısını karşılaştırabilir.	14, 16, 23, 57	X
31. Yeni bir bilgiye ulaşabilmek için önceki deneyimlerinden faydalanır.	54, 59-60, 61-62, 64-65, 67, 69, 71, 73	X
32. Teknolojik (telefon, tablet, bilgisayar) cihazları nasıl kullanabileceğini sorar ve bağımsız bir şekilde kullanır.	59-60, 61-62, 64-65, 67, 69, 71, 73	X
33. Teknolojik (telefon, tablet, bilgisayar) cihazlarda kullanmak istediği oyunu/uygulamayı yetişkin yardımıyla bulur.	59-60, 61-62, 64-65, 67, 69, 71, 73	X

Ek 7: Teknofiller Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri Çocuk Görüşme Formu
Örneği

SEN ONUN NE
OLDUĞUNU BİLİYOR
MUSUN?

-19-

Şitü teyze devam etti:
'Onun adı tablet, insanlar
onunla oyun oynuyor,
müzik dinliyor, yazı
yazıyor ve hikaye
dinliyorlar.' Dedi.

-20-

-29-

Sürüdeki tüm filler şaşkın
şaşkın birbirine bakıyor ve aynı
soruları soruyorlardı.

'bu fillerin ellerindekiler de
nedir? Daha önce hiç böyle bir
fil sürüsü görmemişim.'

'Ben de görmedim.'

'Ben de.'

Şitü teyze 'İleride filler de
insanlar gibi olacak diyorlardı
ama hiç ihtimal vermemiştim.
Ben de şaşkınım sevgili filler.'
Mumu 'Nereden bulmuşlar ki,
acaba nasıl kullanıyorlar, kim
öğretmiş...' diye sorularını
sıraladı.

-30-

Fil 'Merhaba sevgili filler, sizleri buralarda ilk defa görüyorum. Meraklanmayın artık bu teknolojisiz hayattan siz de kurtulacaksınız. Siz de birer teknofil olmak istemez misiniz?' Dedi.
Tüm filler: 'İsteriz isteriz isteriz.'
Şilu teyze 'Sen bir anlat bakalım heybeli fil, nedir heybendeki, teknofil olmak da ne demekmiş?'

Artık sürüdeki herkesin bir teknolojik cihazı olmuştu. Birer teknofil olduğu için herkes çok mutluydu fakat Heybeli filin söylediklerini de unutmayacaklardı. Şimdi Mumu tabletiyle oyun oynamak istiyor.

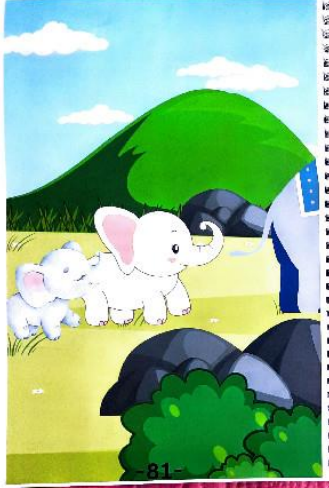
-62-

-63-

ONA BİR OYUN AÇABİLİR
MİSİN?

-64-

-81-

Şilu teyze önde gidiyor,
Mumu, Şuşu ve diğer
filler de birbirini takip
ediyordu. Filler onlar
gözden kayboluncaya
kadar el salladı.

-82-

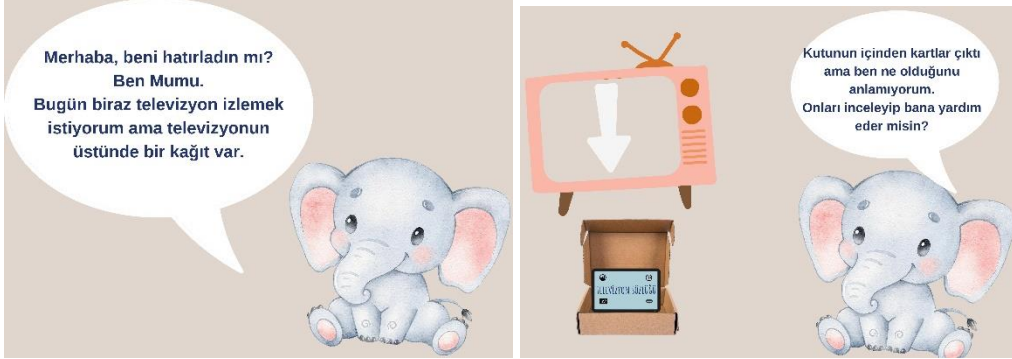
Ek 8: Teknofiller Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri Çocuk Görüşme Formu
Kontrol Listesi

BİLGİ, MEDYA VE TEKNOLOJİ BECERİLERİ ÇOCUK GÖRÜŞME FORMU KONTROL
LİSTESİ

MADDELER	EVET	HAYIR
Hikayedeki ana karakterin bakış açısı ile diğer karakterlerin bakış açısını karşılaştırır.		
Resimdeki teknolojik aracı basit kelimelerle tanımlar.		
Resimdeki teknolojik aracın hakkında bilgi verir.		

Tableti tanıır ve hakkında bilgi verir.		
Telefonu tanıır ve hakkında bilgi verir.		
Bilgisayarı tanıır ve hakkında bilgi verir.		
Televizyonu tanıır ve hakkında bilgi verir.		
Hikayedeki ana karakterin bakış açısı ile diğer karakterlerin bakış açısını karşılaştırır.		
Televizyonu açmak için gereken adımları bağımsız biçimde sergiler.		
Tableti kullanmak için gereken adımları bağımsız biçimde sergiler.		
Bilgisayarı kullanmak için gereken adımları bağımsız biçimde sergiler.		
Telefonu kullanmak için gereken adımları bağımsız biçimde sergiler.		

Ek 9: Teknofiller Televizyon Sözlüğü Çocuk Görüşme Formu Örneği

Ali'nin Maceraları çizgi filmi Papatya Tv'de yayınlanmaktadır.

Çizgi filmin konusu: Ali ve arkadaşları 3. sınıfa gitmektedir. Çizgi filmde onların yaşadığı maceralar anlatılmaktadır. Amacı; çocuklara matematiği sevdirmek, eğlenceli bir şekilde öğretmektir.

SENCE BU ÇİZGİ FİLM İÇİN HANGİ İŞARET UYGUNDUR?

Kalabalık Şehir dizisi Papatya Tv'de yayınlanmaktadır.

Dizinin konusu: Ayşe ve ailesi İstanbul'da yaşamaktadır. Ayşe pastanede çalışmaktadır ve her gün yeni insanlarla tanışmaktadır. Tek hayali iyi bir pastacı olmak ve pastane açmaktır. Bu dizi 7 yaşından küçükler için uygun değildir.

SENCE BU DİZİ İÇİN HANGİ İŞARET UYGUNDUR?

Ek 10: Teknofiller Televizyon Sözlüğü Çocuk Görüşme Formu Kontrol Listesi

**TEKNOFİLLER TELEVİZYON SÖZLÜĞÜ GÖRÜŞME FORMU
KONTROL LİSTESİ**

ÖLÇÜTLER	Evet	Hayır
Genel izleyici kitlesi işaretinin anlamını bilir.		
7 yaş ve üzeri için uygun işaretinin anlamını bilir.		
Şiddet/korku işaretinin anlamını bilir.		
Olumsuz örnek oluşturabilecek davranışlar işaretinin anlamını bilir.		
Konusunu dinlediği çizgi film/dizi için; genel izleyici kitlesi işaretinin uygun olduğunu bilir/gösterir.		
Konusunu dinlediği çizgi film/dizi için; 7 yaş ve üzeri için uygundur işaretinin uygun olduğunu bilir/gösterir.		
Konusunu dinlediği çizgi film/dizi için; şiddet/korku işaretinin uygun olduğunu bilir/gösterir.		
Konusunu dinlediği çizgi film/dizi için; olumsuz örnek oluşturabilecek davranışlar işaretinin uygun olduğunu bilir/gösterir.		